Lyandiko lya mwaluko lya Wandewa

Chilongole

Vitabu vya 1 Wandewa na 2 Wandewa aho hamwande navyali chitabu chimwe chikulu. Nachigawanulwa kuli vitabu vili kuli Seputuajenti, navilavigwa katali ng'hatu na ndo Ilagano lya Katali kuli ndonga ya Chigilichi cha katali. Hailinguzeleka whaani yandiche vitabu avi vya 1 Wandewa na 2 Wandewa ama kuviwika kuli koneka aku. Munhu yandiche vitabu vya Wandewa nakatumiya kalatasi zimwenga za katali kuli kuvyandika (ulole 1 Wandewa 11:41, 14:19 na 14:29). Hailinguzeleka kahi kota nili vitabu avi navyandichigwa na kuwichigwa goya. Ndo kukomya kota nawasinda kwandika na kuviwika goya kulawa loyalechelwe mndewa Yekoniya kulawa kuli isi ya chijenzi ako Babuloni, kuli mwaka wa 561 Yesu yang'hali kupondigwa, kwa vila mbuli ayi naisimilwa kuli 2 Wandewa 25:27. Wasomile wenji wa mbuli zilinguwala Bibiliya wangijesa kota honhu hakulu ha vitabu avi nahandichigwa miyaka minji loung'hali mhela awo.

Vitabu vya 1 Wandewa na 2 Wandewa vyangusimila mbuli za chila mndewa wa Isilaeli na Yuda kulawa kuli mhela wa ulongozi wa Solomoni, mhela wanhu wa isi azi mbili vyowawele wang'hali welumbile. Vitabu vya 1 Wandewa na 2 Wandewa vyangusimila ndaze undewa

wa Isilaeli ilumbile vyougawanuche na kuwa kuli banzi mbili, ziwele nazali ziwinza mbuli zilivinji, mbaka hala banzi azi mbili vyozilemwele na wanhu wake kuhilikwa kuli isi za chijenzi. Yalingwandika kangumpugajiza chila mndewa leka yavizele kota nayali yomuwinza Nguluwi kwa kukomya ama hebu. Wandewa wamwe “nawadita ganojile hali Mkulu Nguluwi” (2 Wandewa 18:3). Wanji “nawadita gehile hali Mkulu Nguluwi” (2 Wandewa 21:2). Yalingwandika kangusimila ng'hatu mbuli za ulongozi wa wandewa waditile ganojile hali Mkulu Nguluwi na kulajila kota mbuli zilingulutilila goya kuli chila wanhu wa isi zangulawa kuli kukundigwa kwa mndewa hali Nguluwi. Kuli 2 Wandewa 17:7, twangusoma kota Waisilaeli nawaholigwa na kuhilikwa kuli isi ya chijenzi kwa vila “Waisilaeli nawadita gehile hali Mkulu Nguluwi” na kwa vila “nawajifugamila milungu.”

Gali mgati ga kuli 1 Wandewa

1. Sula ya 1-11 zangusimila ndaze Solomoni, mwana wa Daudi vyoyawele mndewa na mbuli za ulongozi wa heye wa Isilaeli ilumbile.
2. Kuli sula ya 12-16 twangusoma kuwala kugawanuka kwa undewa wa Isilaeli na Yuda na wandewa wamwenga wa wanhu wa isi azi mbili.
3. Sula ya 17-19 zangusimila mbuli za mijito ja mloli Eliya na kuwala nhing'hano ziwele hali heye Eliya na mndewa Ahabu wa Isilaeli.
4. Sula ya 20-22 zangusimila kuwala kuduma kwa ulongozi wa mndewa Ahabu kuli Isi-

laeli na mbuli za wandewa wanji wawele nawalongoza vyoudumile ulongozi wa heye, hamwe na mbuli za wandewa wa Yuda.

Mazuwa ga kuduma ga mndewa Daudi

1 Mhela mndewa loyawele sekulu ng'hatu, vitu-
magwa wa heye nawamgubika kwa migolole, ila
hawezile kupata ivuche.
2 Ahyo nawamlonjela, “Mkulu wa hetwe mn-
dewa, fola tukupalile mhinza yakukolele mijito
na kukulolela na kuwasa hamwe na hegwe leka
yakupe ivuche.”
3 Hamba nawapala mhinza yalingoneka
yanojile kuli isi yeng'ha ya Isilaeli, nawampata
mdala yumwe yanojile yalinguchemigwa
Abishagi, Mshunami, nawamigala kwa mndewa.
4 Mdala ayo nayali yokoneka yanojile lukami.
Lelo nakaluka kumkolela mijito na kumlolela mn-
dewa. Mndewa nakawasa na yula mhinza, ila
kwa chiwalo cha ivuche hela.

Adoniya kangipalila undewa

5 Mhela awo, Adoniya, yawele mayake ndo Hag-
iti, nakaluka kidaya na kulonga, “Ndowa mn-
dewa.” Lelo nakalajiza yawichilwe goya mituka ja
kubulunwa na falasi na wakwina falasi na wamizi
makumi gahano walingulongola kuno wobilima.
6 Ila kulawa Adoniya loyapondigwe, mhaza
wa heye Daudi, hamng'hanuchile mwanage ne
zuwa limwe ne kumuuza, “Lekachoni kwangu-
dita ahyo?” Adoniya nayali yokoneka yano-
jile ng'hatu, nakapondigwa Abusalomu, hamba
nakapondigwa heye.

7 Adoniya nakalongasa na Yoabu, mwana wa
Seluiya na mtambika Abiatali, nawo nawakunda
kumuwinza na kumtanza heye.
8 Ila mtambika Sadoki na Benaya, mwana wa
Yehoyada na mloli Natani na Shimeyi na Leyi,
hamwe na wamizi wa chiuyeng'ha wa Daudi,
hawakundile kumuwinza Adoniya.
9 Zuwa limwe, Adoniya nakalavya nhambiko ya
ing'holo na isenga na milogota jinonile kuli honhu
halinguchemigwa Iganga lya Izoka, habehi na
nzasa ilinguchemigwa Eni-logeli. Nakawalalika
wakalumbu wa heye kuli mnvina ya nhambiko
ayo wawele ndo wana wanji wa mndewa na vilon-
gozi weng'ha wa nhanzi ya Yuda,
10 ila hawalaliche mloli Natani na Benaya na
wamizi wa chiuyeng'ha wa mndewa Daudi na
Solomoni mng'holoze.

Solomoni kanguwichigwa yawe mndewa

11 Aho ndo Natani nakaluta kwa Batisheba,
mayake Solomoni, nakamuuza, “Ndaze,
hauhuliche kota Adoniya, mwana wa Hagiti
nakeholela ludali lwa mndewa na mkulu wa
hetwe Daudi ne heye kuvizela?
12 Lelo, ubeteze ndikulonjele ndaze vyouweza
kuulohola ukomu wa hegwe na wa mwanago
Solomoni.
13 Ulute kwa mndewa Daudi na umuuze,
‘Mkulu wa heni mndewa, ndaze hundahile
heni chitumagwa wa hegwe ulonga, “Ndikomya,
mwanago Solomoni kolongoza honhu ha heni na
kochikalisa kuli chigoda cha heni cha undewa?”
Naiwa ndaze lelo Adoniya nakawa mndewa?’

14 Louwa ulutilila kulongasa na mndewa, heni
ndokwinjila na kutawiza ulonzi wa hegwe.”

15 Lelo, Batisheba nakaluta kumlola mndewa
kuli chihengo cha heye, honhu hawele Abishagi,
Mshunami nayali yomkolela mijito. Mhela awo
mndewa nayali sekulu lukami.
16 Batisheba nakamfugamila mndewa
kwa kumhulichiza, mndewa nakamuuza,
“Kwangugana choni?”
17 Batisheba nakedichila, “Mkulu wa heni, naw-
ilaha hali heni, chitumagwa wa hegwe na hali
Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa hegwe, ulonga,
‘Mwanago Solomoni kolongoza honhu ha heni na
kochikalisa kuli chigoda cha hegwe cha undewa.’
18 Ila lehano, Adoniya nakawa mndewa, nagwe
huvizelele.
19 Nakalavya nhambiko ya misenga na milo-
gota jinonile na ming'holo na kuwachema wana
weng'ha wa mndewa na mtambika Abiatali na
Yoabu, chilongozi wa wamizi, ila chitumagwa wa
hegwe Solomoni hamchemile.
20 Lelo, mkulu wa heni mndewa, Waisilaeli
weng'ha wangukubeteza leka uwalonjele munhu
yawele kochikalisa kuli chigoda cha hegwe cha
undewa, honhu ha hegwe.
21 Wone haiwa ahyo, mhela hegwe mndewa wa
heni houbagama, heni hamwe na mwana wa heni
Solomoni toditilwa vibi kota wabelenhuche.”
22 Mhela Batisheba loyawele yolutilila kulon-
gasa na mndewa, mloli Natani nakenjila kuli
ng'handa ya mndewa.
23 Wanhu nawamlonjela mndewa, “Mloli
Natani ka hano.” Naye loyamfichile mndewa

nakamfugamila mndewa mbaka kumeho kwa heye nakudoliza hasi.

24 Aho ndo Natani nakalonga, “Mkulu wa heni, ndaze, nakulonga, ‘Adoniya kolongoza honhu ha heni na kochikalisa kuli chigoda cha heni cha undewa?’

25 Kwa vila lehano nakaluta kulavya nhambiko ya misenga na milogota jinonile na ming'holo na kuwalalika wana wa mndewa na Yoabu, mkulu wa wamizi na mtambika Abiatali. Ulole, wangulya na kunwa hali heye na kulonga, ‘Wikale mhela winji mndewa Adoniya.’

26 Ila hanyhemile heni, chitumagwa wa hegwe ne mtambika Sadoki ne Benaya, mwana wa Yehoyada ne chitumagwa wa hegwe Solomoni.

27 Ndaze, aga geng'ha nakugakola gwegwe mndewa wa heni ne kutulonjela vitumagwa wa hegwe, munhu yawele kochikalisa kuli chigoda cha hegwe cha undewa honhu ha hegwe?”

28 Mndewa Daudi nakamlonjela “Nyhemele Batisheba.” Batisheba nakaluta kwa mndewa na kwima hali heye.

29 Hamba mndewa nakelaha, yolonga, “Kota Mkulu Nguluwi vyoyalingikala, yawele nakangombola kulawa kuli magazo menji,

30 kota vyondikulahile hali Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli, kuno ndilonga, ‘Mwanago Solomoni kolongoza honhu ha heni na kochikalisa kuli chigoda cha heni cha undewa honhu ha heni,’ ndo vyondidita lehano.”

31 Batisheba nakamfugamila mndewa kwa kumhulichiza na kulonga, “Mkulu wa heni, mndewa Daudi, wikale mhela winji!”

32 Hamba mndewa Daudi nakalonga,
“Nyhemele mtambika Sadoki na mloli Natani na
Benaya, mwana wa Yehoyada.” Nawo nawaluta
kwa mndewa.
33 Mndewa nakawalonjela, “Mlute na
vitumagwa wa heni, mumuwiche mwana wa
heni Solomoni mchanya mwa igongolo lya heni,
mumhiliche Gihoni.
34 Lomuwa ako, mtambika Sadoki na mloli
Natani wambakalize mafuta leka yawe mndewa
wa Isilaeli, hamba mpembe mhalamhanda na ku-
longa, ‘Mndewa Solomoni yekale mhela winji!’
35 Namwe moluta hamwe na heye, naye
kochikalisa kuli chigoda cha heni cha undewa
honhu ha heni. Nandimuwika yawe chilongozi
kuli Isilaeli na kuli Yuda.”

36 Aho ndo Benaya, mwana wa Yehoyada
nakamwidichila mndewa, “Ena! Mkulu Nguluwi,
Nguluwi wa mndewa wa heni, yalonje hihyo du.
37 Kota vila vyoyawele Mkulu Nguluwi na mn-
dewa wa heni, Solomoni kahi yawe hihyo. Mkulu
Nguluwi yachidite chigoda cha heye cha undewa
chiwe chikulu kusinda chila cha mndewa wa heni
Daudi.”

38 Ahyo, mtambika Sadoki na mloli Natani na
Benaya, mwana wa Yehoyada na Wakeleti na
Wapeleti, nawamkwiniza Solomoni kuli igongolo
lya mndewa Daudi, liwele kota idogowi likulu,
nawamhilika mbaka Gihoni.
39 Hamba mtambika Sadoki nakahola mbalati
ziwele na mafuta kulawa kuli honhu ha kulavila
nhambiko na kumbakaliza Solomoni leka yawe
mndewa. Hamba nawapemba mhalamhanda na

wanhu weng'ha nawalonga, “Mndewa Solomoni
yekale mhela winji!”
40 Hamba wanhu weng'ha nawamuwinza
wopemba mhalamhanda, nawasangalala kwa
mnvina ng'hulu na isi naitigasika kwa chiwalo
cha lizi lya hewo.
41 Lelo, Adoniya hamwe na weng'ha wawele
hamwe na heye nawahulika lizi alyo lowawele
wosinda mnvina ya hewo. Lowahuliche lizi lya
mhalamhanda, Yoabu nakauza, “Iyowe alyo ako
mujini ndo lya choni?”
42 Loyawele yolonga, Yonatani mwana wa
mtambika Abiatali nakenjila, hamba Adoniya
nakalonga, “Winjile, kwa vila hegwe ndo munhu
yanojile, kwangigala mbuli inojile.”
43 Yonatani nakamwidichila Adoniya, “Hebu!
Mndewa Daudi nakamdita Solomoni yawe mn-
dewa.
44 Mndewa nakamlajiza mtambika Sadoki na
mloli Natani na Benaya, mwana wa Yehoyada
na Wakeleti na Wapeleti, nawo nawamkwiniza
mchanya mwa igongolo lya mndewa,
45 hamba mtambika Sadoki na mloli Natani
nawambakaliza mafuta leka yawe mndewa kula
Gihoni. Kwaluchila aho nawalutilila kusangalala
na lizi nalyenela kuli muji weng'ha. Alyo ndo lizi
lyoulingulihulika.
46 Sambi Solomoni nakekalisa kuli chigoda cha
heye cha undewa.
47 Mzidi ya ago, vitumagwa wa mndewa
nawoya kumtogola mkulu wa hetwe, mndewa
Daudi kuno wolonga, ‘Nguluwi wa hegwe yalidite
itagwa lya Solomoni lizeleche kusinda lya

hegwe na chigoda cha heye cha undewa chiwe
chikulu kusinda cha hegwe.’ Hamba mndewa
nakafugama mchinhanda mwa heye,
48 nakalanda yolonga, ‘Yatogoligwe Mkulu Ngu-
luwi, Nguluwi wa Isilaeli, yawele nakakunda
meho ga heni kumona yalinguhalila chigoda cha
heni cha undewa lehano.’ ”
49 Lelo, wanhu weng'ha wawele hamwe na
Adoniya nawadumba ng'hatu na kusambaluka.
50 Kwa vila Adoniya nakamdumba Solomoni,
nakaluta kibata mbalati za kuli honhu ha kulavila
nhambiko leka yelohole.
51 Hamba mndewa Solomoni nakahulika kota
Adoniya nayali yabilimile kuli ihema na kibata
mbalati za kuli honhu ha kulavila nhambiko yo-
longa, “Sikuka hano mbaka mndewa Solomoni
yandonjele kota sikopoligwa.”
52 Mndewa Solomoni nakalonga, “Wone kochi-
lajila kota ka yalingukundigwa, hoditigwa chinhu
choneche. Ila wone ndimone kota ndo mwihe,
yomlapa yabagame.”
53 Lelo mndewa Solomoni nakawalajiza wanhu
wamigale Adoniya kulawa kuli honhu ha kulavila
nhambiko. Adoniya nakoya na kinamiza hali mn-
dewa Solomoni. Mndewa nakamlonjela, “Ulute
haluga ha hegwe.”

2

Daudi kangumlajiza Solomoni

1 Daudi loyawele habehi kubagama, nakam-
chema Solomoni mwanage na kumlonjela,

2 “Mwanangu, kota vyoilinguzeleka,
vilumbigwe vyeng'ha vyobagama, mazuwa ga
heni nagamala. Wime nzinzili na uwe uzidahe.
3 Weneze malajizo ga Mkulu Nguluwi, Nguluwi
wa hegwe, uwinze nzila za heye na kibatilila
mizilo ja heye na malajizo ga heye na nhaguso
za heye na ulolezi wa heye, kota vyoyandichigwe
kuli malajizo ga Musa, leka mbuli za hegwe zilu-
tilile goya koneche kouluta,
4 leka Mkulu Nguluwi yeneze kulagana kwa
heye, loyandonjele, ‘Wone walelwa wa hegwe
wobatilila mizilo ja heni na kung'holela mijito
kwa kukundigwa na kwa nhumbula yeng'ha,
kowa na munhu hali hemwe yawele kochikalisa
kuli chigoda cha undewa cha Isilaeli.’
5 “Mzidi wa ago, kwangugazela gala goyandi-
tile Yoabu, mwana wa Seluiya, vila vyoyawadi-
tile wakulu wa wamizi weli wa Isilaeli, wawele
ndo Abuneli, mwana wa Neli na Amasa, mwana
wa Yeteli. Nakawakopola, nakabohola danda ya
hewo mhela wa kikala goya kota vila kuli ngondo,
kahi nayali na nongwa kwa vila nakaibakaliza
danda yila kuli isali liwele kuli chuno cha heye na
makwamba gawele goyavalile.
6 Umditile vyoulinguweza kwa luhala lwa
hegwe, ila uleche kumleka yabagame kwa kikala
goya.
7 “Ila uwalajile igano lya kwimilila wana wa
Balisilayi, Mgileadi na uwakundize wawe hali
wala walingulya kuli chisaga cha hegwe, kwa vila
nawanditila igano lya kwimilila mhela lombele
ndibilima kwa chiwalo cha mng'holozo Abusa-
lomu.

8 Kabaho kahi Shimeyi, mwana wa Gela,
Mbenjamini wa Bahulimu, yawele nakamhanjila
lukami londutile Mahanaimu. Vyoyoyile
kunhing'haniza kuli lwanda lwa Yolodani
nandimlahila kwa itagwa lya Mkulu Nguluwi
ndimlonjela, ‘Sikukopola kwa ipanga.’
9 Ila lelo, uleche kijesa kota kahela nongwa.
Hegwe kuna luhala kovizela choumditila, uleche
kumleka yabagame kwa kikala goya.”

Kubagama kwa Daudi

10 Hamba Daudi nakabagama, nakatiligwa
Yelusalemu, kuli muji wa heye.
11 Mhela Daudi woyalongoze Isilaeli nawali
miyaka makumi gane. Ako Hebuloni nakalon-
goza kwa miyaka saba na Yelusalemu nakalon-
goza kwa miyaka makumi gadatu na jidatu.
12 Lelo Solomoni nakekalisa kuli chigoda cha
undewa honhu ha Daudi, mhaza wa heye na un-
dewa wa heye nawima nzinzili.

Kubagama kwa Adoniya

13 Hamba Adoniya, mwana wa Hagiti, nakaluta
kwa Batisheba, mayake Solomoni. Batisheba
nakamuuza, “Ndaze, kwanguya kwa kikala
goya?” Adoniya nakamwidichila, “Ena, ndanguya
kwa kikala goya.”
14 Hamba nakalonga, “Ndina mbuli imwe
hela ya kukulonjela.” Batisheba nakamlonjela,
“Ulonje.”
15 Adoniya nakamlonjela, “Kota vyoulingu-
vizela, undewa nawali wa heni. Waisilaeli
weng'ha nawali wondola kota ndo mndewa wa
hewo. Ila mbuli nazigaluka, undewa nauluta kwa

mng'holozangu, Mkulu Nguluwi nakagana mbuli ayi iwe kota vyoilawile.
16 Lelo ndangukulanda chinhu chimwe, ndangukudedeza uleche kundemela." Batisheba nakamlonjela, "Longa."
17 Nakalonga, "Dedede ndangukulanda umlande mndewa Solomoni, yamhe heni Abishagi, Mshunami, yawe mche wangu, howeza kulema."
18 Batisheba nakamlonjela, "Goya, ndolongasa na mndewa honhu ha hegwe."
19 Lelo Batisheba nakaluta kulongasa na mndewa Solomoni kwa chiwalo cha Adoniya. Mndewa nakenuka nakaluta kumbochela mayake, nakafugama, hamba nakekalisa kuli chigoda cha heye cha undewa. Nakalajiza chigoda cha undewa chigaligwe kwa heye kwa chiwalo cha mayake, naye mayake nakekalisa kuli moko wa kudilo wa mndewa.
20 Batisheba nakamlonjela mndewa, "Ndina mbuli nyindo ndangukulanda, dedede uleche kundemela." Mndewa nakamlonjela, "Longa mayangu, sikulemela."
21 Mayake nakalonga, "Mkundize mng'holozo Adoniya yamhole Abishagi, Mshunami leka yawe mche wake."
22 Mndewa Solomoni nakamuuza mayake, "Lekachoni kwangumlanda Abishagi, Mshunami, kwa chiwalo cha Adoniya? Mbuli ayi naiwhana ng'hatu na kumganila undewa wa heni, kwa vila heye ndo mkulu kwa heni na kwa vila Yoabu, mwana wa Seluiya na mtambika Abiatali wa hamwe na heye."
23 Aho mndewa Solomoni nakelaha kwa

itagwa lya Mkulu Nguluwi yolonga, “Nguluwi
yang'hopole ne kumbonela isungu, wone Adoniya
hobagama kwa chiwalo cha kulanda aku!
24 Lelo, ndangilaha kwa itagwa lya Mkulu Ngu-
luwi yawele mkomu, yawele nakambika na kun-
yimiza nzinzili kuli undewa wa mhaza wa heni
Daudi na yawele nakeneza kulagana kwa heye
kwa kumha undewa heni na lulelo lwa heni,
ndikomya, Adoniya kobagama!”
25 Aho ndo mndewa Solomoni nakamlajiza Be-
naya, mwana wa Yehoyada, naye Benaya naka-
luta kwa Adoniya na kumkopola.

Abiatali kanguwinjigwa na Yoabu kangukopoligwa

26 Mndewa Solomoni nakamlonjela mtambika
Abiatali, “Ulute ako Anatoti kuli migunda
ja hegwe. Kwangulapigwa kubagama, ila
sikukopola sambi kwa vila nakulihola isanduku
lya ilagano lya Mkulu Nguluwi hali mhaza wa
heni Daudi na kugazigwa hamwe na heye.”
27 Ahyo mndewa Solomoni nakamuwinga Abi-
atali kuli utambika wa Mkulu Nguluwi, yok-
weneza ulonzi wa Mkulu Nguluwi woyalonjile
ako Shilo, galingumuwala Eli na lukolo lwa heye.
28 Yoabu loyahuliche mbuli azo, nakabilim-
ila kuli ihema lya Mkulu Nguluwi na kibatilila
mbalati za honhu ha kulavila nhambiko, kwa
chiwalo cha kikala goya. Nakadita ahyo kwa
vila nayali yelumbile na Adoniya, ila hawele na
Abusalomu.
29 Mndewa Solomoni loyahuliche kota Yoabu ka
kuli ihema lya Mkulu Nguluwi na nayali yemile

habehi na honhu ha kulavila nhambiko, nakamla-
jiza Benaya, mwana wa Yehoyada, yolonga, “Ulute
ukamtowe.”
30 Benaya nakaluta kuli ihema lya Mkulu Ngu-
luwi, nakamlonjela Yoabu, “Mndewa kanguku-
lonjela, ‘Ulawe amo.’ ” Yoabu nakedichila, “Hebu,
ndobagama bahano.” Benaya nakahiluka kwa
mndewa na kumlonjela vyoyalonjile Yoabu.
31 Mndewa Solomoni nakamlonjela Benaya,
“Udite kota vyoyalonjile. Umtowe na kumtila,
leka kusa gehile kulawa kwa heni na ivyazi lya
mhaza wa heni, gehile ga danda ilihela nongwa
iwele naiboholigwa na Yoabu.
32 Mkulu Nguluwi komgaza Yoabu kwa
kukopola ako koyaditile ne mhaza wa heni Daudi
kuvizela. Nakawakopola kwa ipanga wanhu weli
wawele watanganiche kusinda heye na nawali
wanojile kusinda heye. Nakawakopola Abuneli,
mwana wa Neli, mkulu wa wamizi wa Isilaeli na
Amasa, mwana wa Yeteli, yawele nayali mkulu
wa wamizi wa Yuda.
33 Nongwa ya kubohola danda iwe kwa Yoabu
na walelwa wa heye mazuwa gose. Ila kwa Daudi
na walelwa wa heye na ivyazi lya heye na chigoda
cha heye cha undewa, wawe na kikala goya kwa
Mkulu Nguluwi mazuwa gose.”

34 Lelo Benaya, mwana wa Yehoyada, naka-
luta kuli ihema nakamtowa Yoabu na kumkopola,
nakatiligwa kuli mgunda wa heye kuchiwala.
35 Mndewa nakamuwika Benaya, mwana wa
Yehoyada, yawe mkulu wa wamizi honhu ha
Yoabu na Sadoki yawe mtambika honhu ha Abi-
atali.

Kubagama kwa Shimeyi

36 Hamba mndewa nakalajiza usenga kwa
Shimeyi na kumlonjela, “Wizenjele ng'handa
amu Yelusalemu, wikale aha ila uleche kuluta
honhu hanji.
37 Zuwa loukuka na kuloka ibindi lya Kidiloni,
ndangukulonjela ndikomya kota kobagama kwa
kiyambuza gwegwe baho.”
38 Shimeyi nakamwidichila mndewa, “Goya
mndewa. Ndodita kota mkulu wa heni, mn-
dewa vyoulonjile.” Lelo nakekala Yelusalemu
kwa mhela winji.

39 Ila kuli kuduma kwa mwaka wa kadatu, wa-
pogozi weli wa Shimeyi nawasulupuka na kuluta
kwa Akishi, mwana wa Maaka, mndewa wa Gati.
Shimeyi loyahuliche kota wapogozi wa ako Gati,
40 nakakwina idogowi lya heye nakaluta
kuwapala ako Gati kwa mndewa Akishi. Lelo,
nakawafika ako na nakawahilula kaye.
41 Mndewa Solomoni loyahuliche kota Shimeyi
nayali yochile Yelusalemu, nakaluta Gati na
kuhiluka,
42 mndewa nakamchema Shimeyi na kumuuza,
“Ndaze, hundahile kwa itagwa lya Mkulu Ngu-
luwi kota hulawa Yelusalemu, nani sikukany-
ile kota kobagama wone kojeza kuluta kunze?
Nagwe nakukunda na kundonjela, ‘Goya, ndo-
hulichiza.’
43 Lekachoni lelo nakubena chilaho chowilahile
kwa Mkulu Nguluwi na kubena mzilo wondiku-
pele?”
44 Mndewa nakalutilila kumlonjela Shimeyi,
“Kwangugazela gehile goumditile mhaza wa heni

Daudi, lelo kwa chiwalo cha ago, Mkulu Nguluwi kokugaza.
45 Ila heni Solomoni ndotambichizwa na chigoda cha undewa cha Daudi chokwimizwa nzinzili hali Mkulu Nguluwi mazuwa gose."
46 Hamba, mndewa nakamlajiza Benaya, mwana wa Yehoyada, naye nakalawa na kumtowa Shimeyi na kumkopola. Lelo, undewa wa Solomoni nawali wimile nzinzili.

3

Solomoni kangulanda luhala

1 Solomoni nakelumba na Falao, mndewa wa Misili na kumhesa mhinza wa heye. Nakamhilika mhinza wa Falao na kumuwika kuli Yelusalemu, muji wa Daudi, mbaka loyasindile kuzenga ng'handa ya heye ya chiundewa na ng'handa ya Mkulu Nguluwi, hamwe na lukanzi lulinguzunguluta muji wa Yelusalemu.
2 Wanhu nawali wolutilila kulavya nhambiko kuli honhu halivinji ha kufugamila, kwa vila ng'handa ya Mkulu Nguluwi nayali ing'hali kuzenjigwa.
3 Solomoni nakamgana Mkulu Nguluwi, nayali yowinza mizilo ja Daudi, mhaza wa heye, ila heye nakalavya nhambiko na kufunyiza ubani ako hali honhu ha kufugamila.
4 Mhela umwenga, mndewa Solomoni nakaluta kulavya nhambiko ako Gibeoni, honhu aho nahali honhu ha kufugamila halinguzeleka lukami, naye Solomoni nakalavya nhambiko za kulakazwa elufu imwe mchanya mwa honhu aho ha kulavila nhambiko.

5 Mkulu Nguluwi nakamlawila Solomoni ako
Gibeoni, kuli kulota mhela wa nechilo, Ngu-
luwi nakamlonjela, “Undande choneche nani
ndokupa.”
6 Solomoni nakalonga, “Nakumlajila igano lya
kwimilila chitumagwa wa hegwe Daudi, mhaza
wa heni, kwa vila nakakukolela mijito kwa
kukundigwa na kwa hachi na kwa nhumbula
igoloche. Nakulutilila kumlajila igano lya
kwimilila kwa kumha mwana wa kikalisa kuli
chigoda cha heye cha undewa.
7 Lelo, gwa Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa
heni, nakumbika heni chitumagwa wa hegwe
ndiwe mndewa honhu ha mhaza wa heni Daudi.
Ila nding'hali mwana mdodo sivizelele ndaze
vyondilinguganigwa kulongoza.
8 Nakumbika aha hali wanhu wa hegwe
wawele nakuwahagula, wanhu wenji wohambe
wawazigwe ne kuizela hisabu ya hewo.
9 Ahyo, ndangukulanda umhe heni chitumagwa
wa hegwe uwanzi leka ndiwalongoze wanhu wa
hegwe na kuvizela ganojile na gehile. Whaani
yoweza kuwalongoza awa wanhu wa hegwe
wawele wenji ahi?”
10 Kulanda aku kwa Solomoni nakumnojeza
Mkulu Nguluwi.
11 Nguluwi nakamlonjela, “Kwa vila nakulanda
mbuli ayi, hulandile kwa chiwalo cha kikala
mazuwa menji ama lufufu ne kulanda kwa chi-
walo cha kubagama kwa wang'honyo wa hegwe,
ila nakulanda kuvizela kwa chiwalo cha hegwe
kutagusa kwa hachi,
12 lelo ndodita kota vyoulandile. Ndokupa

uwanzi na luhala, chasi chiwele hanalawila munhu yunji kota hegwe na howeza kulawila hamba.
13 Mzidi wa ago, ndokupa gala gawele hun-
dandile, gawele ndo lufufu na lutogo, leka kuli kikala kwa hegwe kweng'ha hakuweza kulawila munhu kota hegwe hali wandewa.
14 Wone kowinza nzila za heni na kibatilila
mizilo ja heni kota vyoyaditile mhaza wa hegwe Daudi, ndokutambichiza leka wikale mazuwa menji."
15 Solomoni loyenuche nakavizela kota nay-
ali yolota. Nakahiluka Yelusalemu, nakema kumwando mwa isanduku lya ilagano lya Mkulu Nguluwi na kulavya nhambiko za kulakazwa na za kikala goya. Hamba nakawaditila mnvina vitumagwa wa heye weng'ha.

Luhala lwa Solomoni lwangoneka kuli nhaguso

16 Zuwa limwe wadala weli wang'hondwa
nawaluta kwa mndewa Solomoni na kwima hali heye.
17 Yumwe wa hewo nakalonga, "Gwa mkulu wa
heni, heni na ayu myangu twangikala ng'handa imwe. Heni namhonda mwana, mhela ayu loyawele hamwe na heni.
18 Mazuwa meli hamba kulawa loyapondigwe
ayu mwana wa heni, ayu naye nakaponda mwana. Natwali twetwe yeka, hakuwele na yoneche kuli ng'handa ayo, ila hetwe weli hela.
19 Zuwa limwe nechilo mwanage nakabagama,
kwa vila nayali yamuwasile.
20 Loyenuche nechilo ayo, nakamhola mwana
wa heni mhela heni lombasile. Nakamuwasiliza

hali mhambaga ya heye na kumuwika mwanage
yabagame kuli mhambaga ya heni.
21 Lonyinuche hamitondo kumonyeza mwana
wa heni, nandimona yawele yabagame. Ila londo-
lile ng'hatu nandivizela kota hawele yula mwana
wa heni yondimpondile."
22 Ila yula mdala yunji nakalonga, "Hebu.
Mwana yawele mkomu ndo wa heni na yabagame
ndo wa hegwe." Naye mdala wa mwaluko naka-
longa, "Hebu. Mwana yawele mkomu ndo wa
heni na yabagame ndo wa hegwe." Ahi ndo vy-
owawele wochitwanza hali mndewa.
23 Mndewa Solomoni nakalonga, "Chila yumwe
wa hemwe kangulonga kota mwanage ndo
yawele mkomu, yabagame hawele wa heye."
24 Lelo mndewa nakalajiza, "Mngalile ipanga."
Nawamigalila mndewa ipanga.
25 Mndewa nakalonga, "Mdumule ayo mwana
yawele mkomu kuli vihande vili, umhe mdala ayu
nusu na mdala yunji kahi nusu iyage."
26 Yula mdala yawele mwanage ndo yawele
mkomu, nayali yamemile isungu kwa chiwalo
cha mwanage na kumlonjela mndewa, "Dedede
mkulu wa heni, uleche kumkopola mwana. Umhe
heye mwana ayu yawele mkomu." Ila yula mdala
yunji nakalonga, "Yadumuligwe kuli vihande vili,
leka yaleche kuwa wa heni ne wa hegwe!"
27 Hamba, mndewa Solomoni nakalonga,
"Mumhe mdala wa mwaluko mwana yawele
mkomu. Mleche kumkopola, ayo ndo mayake."
28 Wanhu weng'ha wa Isilaeli lowahuliche uta-
guso woyaulavile mndewa, nawamdumba mn-
dewa, kwa vila nawona kota nayali na luhala

kulawa kwa Nguluwi kwa kulavya hachi.

4

Vilongozi wa Solomoni

1 Solomoni nayali mndewa wa isi yeng'ha ya
Isilaeli.
2 Wano nawali wamwe wa vilongozi wa heye
wakulu. Asaliya, mwana wa Sadoki, nayali mtam-
bika.
3 Eliholefu na Ahiya wana wa Shausha, nawali
walingwandika. Yehoshafati, mwana wa Ahiludi,
nayali yalingwandika kukumbuchila.
4 Benaya, mwana wa Yehoyada, nayali chilon-
gozi wa wamizi na Sadoki na Abiatali, nawali
watambika.
5 Asaliya, mwana wa Natani, nayali chilongozi
wa wakulu wa mikowa na mtambika Sabudi,
mwana wa Natani, nayali goloko wa mndewa.
6 Ahishali, nayali mkulu wa ng'handa ya mn-
dewa na Adonilamu, mwana wa Abuda, nayali
yalingulolela mijito ja kukola lupichi.
7 Solomoni nayali kahi na vilongozi kumi na
weli kuli isi yeng'ha ya Isilaeli. Awo nawapegwa
mijito ja kuwinza chilyo kwa chiwalo cha mn-
dewa na kwa chiwalo cha wanhu wa ng'handa ya
heye mndewa. Chila yumwe wa hewo nakegala
chilyo kwa mwezi umwe kuli chila mwaka.
8 Aga ndo matagwa ga vilongozi, Beni-huli,
nakalongoza isi ya vidunda vya Efulaimu
9 na Beni-dekeli, nakalongoza miji ja Makasi
na Shaalibimu na Beti-shemeshi na Eloni-beti-
hanani.

10 Beni-hesedi nayali chilongozi wa muji wa
Aluboti na Soko na isi yeng'ha ya Hefeli.
11 Beni-abinadabu, mlume wa Tafati, mhinza
wa Solomoni, nakalongoza isi yeng'ha ya Nafoti-
doli.
12 Baana, mwana wa Ahiludi, nakalongoza miji
ja Taanaki na Megido na honhu heng'ha ha Beti-
sheani iwele habehi na muji wa Saletani, kusini
mwa muji wa Yesileeli na kulawa Beti-sheani
mbaka muji wa Abeli-mehola mbaka kupuluta
muji wa Yokimeamu.
13 Beni-gebeli nakalongoza muji wa Lamoti-
gileadi hamwe na vijiji vya Gileadi viwele kuli isi
ya Yaili, mlelwa wa Manase. Nakalongoza kahi
mkowa wa Aligobu, uwele Bashani, najali miji
mikulu makumi sita jizungulusilwe lukanzi na
kuwichilwa fito za shaba kuli lwizi.
14 Ahinadabu, mwana wa Ido, nakalongoza
muji wa Mahanaimu.
15 Ahimaasi, mlume wa Basemati, mhinza wa
Solomoni, nakalongoza isi ya Nafutali.
16 Baana, mwana wa Hushayi, nakalongoza isi
ya Asheli na Bealoti.
17 Yehoshafati, mwana wa Palua, nakalongoza
isi ya Isakali.
18 Shimeyi, mwana wa Ela, nakalongoza isi ya
Benjamini.
19 Gebeli, mwana wa Uli, nakalongoza isi ya
Gileadi, ndo yila iwele naiholigwa na Sihoni, mn-
dewa wa Waamoli na Ogu mndewa wa Bashani.
Mzidi wa awa kumi na weli, nakwali na mkulu
yumwe yawele nayali yolongoza isi yeng'ha.

Ulongozi wa Solomoni wangulutilila goya

20 Wanhu wa Yuda na wa Isilaeli nawali wenji
kota sangalaza za mhwani, nawalya na kunwa na
kusangalala.
21 Solomoni nakalongoza undewa weng'ha wa
kwaluchila lwanda lwa Eyufulate mbaka kuli isi
ya Wafilisti na kuli mbaka wa Misili. Wanhu wa isi
zeng'ha nawamkolela mijito na kulavya kodi kwa
heye kuli mhela weng'ha wa kikala kwa heye.

22 Chilyo choyatumiye Solomoni kuli zuwa
limwe nachali utimbo unojile lita elufu sita na
miya sita na utimbo wunji wa hihi hela lita elufu
kumi na zidatu na miya mbili
23 na misenga jinyatile kumi na misenga jilin-
gulya kisolo makumi meli na ming'holo miya
imwe, hamwe na ibala na chifuno na kulungu na
ng'huku zinojile lukami.
24 Kwa vila Solomoni nakalongoza undewa
weng'ha wa kolizinjilaga isanya mwa lwanda lwa
Eyufulate, kwaluchila Tifusa mbaka Gasa, ahyo
nayali na kikala goya kuli banzi zeng'ha.
25 Mazuwa geng'ha ga ulongozi wa heye
Solomoni kwa wanhu wa Yuda na wa Isilaeli,
kulawa Dani mbaka Beeli-sheba, nawekala kwa
kikala goya chila munhu hali migodi ja heye ja
mizabibu na mitini.
26 Solomoni nayali na vibumuli elufu makumi
gane (40,000) kwa chiwalo cha falasi na mituka
ja heye ja kubulunwa na wamizi wakwina falasi
elufu kumi na weli (12,000).

27 Wala vilongozi kumi na weli, chila yumwe
kuli mwezi woyalonjelwe, nawegala chilyo cha
kuhega kwa chiwalo cha mndewa Solomoni na

wanhu weng'ha walingulya hali chisaga cha mn-
dewa. Nawali wokweneza chila chinhu chilingu-
ganigwa.
28 Nawali wochigala kahi honhu ha vinhu vilin-
guganigwa vya shayili na misolo kwa chiwalo cha
falasi na kwa falasi wanji walingubilima lukami.

Luhala lwa mndewa Solomoni

29 Nguluwi nakamha Solomoni luhala na ny-
hala ng'hatu na kuvizela lukami kuwele hakulin-
guweza kupimigwa kota sangalaza za mhwani.
30 Luhala lwa Solomoni nalwali lukulu kusinda
luhala lwa wanhu weng'ha wa kolilawila isanya
na kusinda luhala lwa wanhu wa Misili.
31 Nayali na luhala kusinda Etani, Mwesila na
kusinda Hemani na Kalikoli na Dalida, wana wa
Maholi. Lutogo lwa heye nalwenela kwa wanhu
wa isi zeng'ha za habehi.
32 Nakandika nhelo elufu zidatu (3,000) na nz-
imbo elufu imwe na zihano (1,005).
33 Nakalonga mbuli zilinguwala migodi,
kwaluchila mwelezi uwele Lebanoni na isopolo,
mizuchila jilingota kuli lukanzi. Nakalonga kahi
kuwala migongolo na videje na vilumbigwe
vilingutambala viwele na danda izizime
jilingulagaza mafinga, kota somba.
34 Wanhu wa isi zeng'ha nawoya kuhulichiza
luhala lwa Solomoni, wawele nawalajizwa
na wandewa weng'ha wa kuli isi zeng'ha
wawele nawahulika kuwala luhala lwa mndewa
Solomoni.

5

Solomoni kangiwika goya kuzenga ng'handa ya Nguluwi

1 Mndewa Hilamu wa Tilo, loyahuliche kota
Solomoni nakabakalizwa mafuta leka yawe mn-
dewa honhu ha mhaza wa heye Daudi, nakalajiza
wasenga kwa Solomoni, kwa vila heye Hilamu
nayali goloko wa Daudi.
2 Solomoni nakahilika usenga kwa Hilamu yo-
longa,
3 "Kwanguvizela kota mhaza wa heni Daudi
nakalemwela kuzenga ng'handa ya kumfugamila
Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa heye, kwa chiwalo
cha kitowa ngondo na wang'honyo wa isi za
habehi mbaka hala Mkulu Nguluwi loyampele
kusumya.
4 Ila lelo, Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa heni,
nakamha heni kikala goya kuli banzi zeng'ha.
Haduhu mng'honyo ne magazo.
5 Lelo, nanhuwila kuzenga ng'handa kwa chi-
walo cha Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa heni, kota
Mkulu Nguluwi vyoyamlonjele mhaza wa heni
Daudi, yolonga, 'Mwanago yondimuwika kuli
chigoda cha undewa honhu ha hegwe, ayo ndo
kozenga ng'handa kwa chiwalo cha itagwa lya
heni.'
6 Lelo, uwalajize wanhu wa hegwe wateme
mielezi ja Lebanoni kwa chiwalo cha heni.
Wanhu wa heni wokola mijito hamwe na wanhu
wa hegwe, nani ndowalipa vitumagwa wa
hegwe kota vyoulonga. Kwanguvizela kota

haduhu wanhu walingudaha kutema migodi
kota Wasidoni."
7 Hilamu loyahuliche usenga awo kulawa kwa
Solomoni, nakasangalala lukami na kulonga,
"Mkulu Nguluwi yatogoligwe lehano, kwa
vila nakamha Daudi mwana yawele na luhala
yawalongoze wanhu wa isi ayi ng'hulu."
8 Hamba, Hilamu nakalajiza usenga kwa
Solomoni, yolonga, "Nambochela usenga wa
hegwe wouulajize kwa heni, ndodita geng'ha
goulingugana leka ndikupe mizinga ja migodi ja
mielezi na mibeloshi.
9 Wanhu wa heni wojilavya mizinga ajo kulawa
Lebanoni mbaka mbahali, nani ndojiwoha kuli
vilundo mbaka honhu houlajila jilute. Ako ndo-
jidohola, nagwe kojibochela. Kokweneza kugana
kwa heni kwa kumha heni chilyo kwa chiwalo cha
wanhu wa kaye kwa heni."
10 Kwa nzila ayi, Hilamu nakamha Solomoni
migodi jeng'ha ja mielezi na mibeloshi kota vyoy-
aganile,
11 naye Solomoni nakamha Hilamu lita lachi
zine na elufu makumi gahano na zine (454,000)
za ngano na lita lachi zine na elufu makumi
gahano na zine (454,000) za mafuta ganojile ga
mzeituni, kwa chiwalo cha wanhu wa kaye kwa
heye. Solomoni nakalutilila kumditila ayi Hilamu
chila mwaka.
12 Mkulu Nguluwi nakamha Solomoni luhala
kota vyoyamlahile. Nakwali na kikala goya hali
Solomoni na Hilamu, weng'ha weli nawadita
ilagano hali hewo.
13 Mndewa Solomoni nakawakungajiza wanhu

elufu makumi gadatu (30,000) kulawa chila
honhu kuli isi yeng'ha ya Isilaeli, leka wakole
mijito ja kukola lupichi.
14 Nakawahilika wanhu Lebanoni kwa
kuwabagula kuli vilundo, wanhu elufu kumi
kuli chila mwezi, ahyo nawekala Lebanoni kwa
mwezi umwe na myezi mili nawekala kaye.
Adonilamu ndo nayali chilongozi wa wanhu
walingukola mijito kwa lupichi.
15 Solomoni nayali na vitumagwa wa kupika
mhomolo elufu makumi saba (70,000) na wahon-
gola maganga kuli vidunda elufu makumi nane
(80,000),
16 hamwe na vilongozi elufu zidatu na miya
zidatu wawele nawalongoza mijito ajo na
kuwalolela wakola mijito weng'ha.
17 Kwa mzilo wa mndewa, nawabawa maganga
makulu ga sendi nyinji, leka gahongoligwe na
kuzenjela msisi wa ng'handa ya Nguluwi.
18 Ahyo ndo walinguzenga wa Solomoni na wa
Hilamu na wanhu wa muji wa Gebali vyowa-
hongole maganga na kuwika goya mbawo kwa
chiwalo cha kuzenjela ng'handa ya Nguluwi.

6

Solomoni kanguzenga ng'handa ya Nguluwi
(2 Mihela 3)

1 Kuli mwaka wa miya zine na makumi nane
kulawa Waisilaeli lowalawile kuli isi ya Misili,
kuli mwaka wa kane wa ulongozi wa mndewa
Solomoni kuli Isilaeli, kuli mwezi wa Sifu, uwele
ndo mwezi wa keli, Solomoni nakaluka kuzenga
ng'handa ya Mkulu Nguluwi.

2 Ng'handa ayo iwele mndewa Solomoni
nakazenga kwa chiwalo cha Mkulu Nguluwi,
nayali na ulefu wa mita makumi meli na saba
na ugazi wa mita tisa na wimo wa mita kumi na
zidatu na nusu kuluta kuchanya.
3 Chituka cha kumwando nachali na ulefu wa
mita tisa, kwa kiwhana na ugazi wa ng'handa
ya Nguluwi na honhu halawilile kumwando kwa
ng'handa ayo nahali na ulefu wa mita zine na
nusu.
4 Nakaiwichila mitubuli migazi kwa mgati na
mizisili kwa kunze.
5 Nakagongomanya vihengo vya hafungo
kuizunguluta ng'handa ya Nguluwi yeng'ha
kwa wimo wa milingo jidatu kuluta kuchanya,
vihengo avyo navibatililwa na ng'hanzi za
ng'handa na za honhu helile.
6 Ilingo lya hasi nalyali na ugazi wa mita mbili
na lobo na ilingo liyage nalyali na ugazi wa
mita mbili na lobo zidatu na ilingo lya mchanya
ng'hatu nalyali na ugazi wa mita zidatu. Milingo
ajo najali jilivinji kwa ugazi, kwa vila Solomoni
nayali yapunguze lukanzi lwa kunze kuzunguluta
ng'handa, leka boliti za kwegamila ng'handa vi-
batane na lukanzi.
7 Mhela wa kuzenga ng'handa ya Nguluwi, ma-
ganga gahongoligwe hela ndo nagakola mijito
ajo, hakuwele na nyundo ne liwago ama chinhu
choneche cha chuma chiwele nachihulikwa kuli
honhu aho ha kuzenga ng'handa ya Nguluwi.
8 Lwizi lwa kwinjilila kuli ilingo lya hasi nal-
wali ubanzi wa kusini mwa ng'handa ya Nguluwi,
chikwinilo nachiluta kuli ilingo lya hagati na ku-
lawa aho nachiluta mbaka kuli ilingo lya kadatu.

9 Ahyo, Solomoni nakazenga ng'handa, naimala. Chinduwiko cha ng'handa nachali chigongomanyigwe kwa boliti na mbawo za mielezi.
10 Mndewa Solomoni nakazenga vihengo kuizunguluta ng'handa ya Nguluwi yeng'ha. Wimo wa chila chihengo nawali mita mbili na lobo na navyali vilumbile na ng'handa kwa boliti za mielezi.
11 Mhela awo, ulonzi wa Mkulu Nguluwi naumuyila Solomoni,
12 "Kuwala ng'handa ayi youlinguzenga, wone kowinza mzilo wa heni na kibatilila malajizo ga heni na malanguso ga heni, kwa kukolela hegwe ndokweneza kulagana kwa heni kondilagane na mhaza wa hegwe, Daudi.
13 Ndochikala hali Isilaeli na siwaleka wanhu wa heni, Isilaeli."
14 Ahyo, Solomoni nakazenga ng'handa ya Nguluwi na kusinda.

Vinoligo vya ng'handa ya Nguluwi

15 Nakazigubika ng'hanzi zake za mgati kwa mbawo za mielezi, nakaziwika kuli ng'hanzi kulawa hasi ha ng'handa mbaka kuli chinduwiko na kuhagubika hasi ha ng'handa ya Nguluwi kwa mbawo za mibeloshi.
16 Chihengo cha mgati chilinguchemigwa honhu helile, nachizenjigwa kuli honhu ha kumbele ha ng'handa. Nachali chizenjigwe kwa mbawo za mielezi kulawa hasi mbaka kuli chinduwiko na ulefu wake nawali mita tisa.
17 Chihengo chikulu chiwele kumwando kwa honhu helile, nachali na ulefu wa mita kumi na nane.

18 Ng'handa ya Nguluwi kwa mgati nayali inoligwe kwa kiwhana na mayungu na uluwa ubawule. Chila chinhu nachali cha mielezi, hakuwele na iganga liwele nalyoneka.

19 Mgati mwa ng'handa ya Nguluwi nakagongomanya honhu helile ha mgati, kwa chiwalo cha kuliwika isanduku lya Ilagano lya Mkulu Nguluwi.
20 Honhu helile ha mgati nahali na ugazi wa mita tisa na ulefu wa mita tisa na wimo wa mita tisa. Honhu aho nahali hagubikwe kwa zahabu inojile na nakagongomanya honhu ha kulavila nhambiko kwa mbawo za migodi ja mielezi na kuhagubika kahi kwa zahabu inojile.
21 Solomoni nakahagubika honhu ha mgati ha ng'handa ya Nguluwi kwa zahabu inojile na nakawika migasi ja zahabu kulawa ubanzi umwe mbaka uyage uwele kumwando mwa honhu helile, hawele nahagubikwa kwa zahabu.
22 Ng'handa yeng'ha nakaigubika kwa zahabu inojile na honhu ha kulavila nhambiko kuli honhu helile kahi nakahagubika kwa zahabu inojile.

23 Hali honhu helile nakavigongomanya vilumbigwe vili viwele na mabawa kwa mbawo za mizeituni, chila chilumbigwe nachali na wimo wa mita zine na nusu.
24 Kuli chila ibawa lya chilumbigwe chiwele na mabawa, nalyali na ulefu wa mita mbili na lobo, lelo ulefu kulawa kuli kuduma kwa ibawa limwe mbaka kuduma kwa ibawa liyage nawali mita zine na nusu.
25 Chilumbigwe chiyage chiwele na mabawa

nachali na ulefu wa mita zine na nusu, vilumbigwe vyeng'ha vili navyali na vipimilo vivila na ukulu wuwula.
26 Wimo wa chila chilumbigwe chiwele na mabawa nawali mita zine na nusu.
27 Nakaviwika vilumbigwe avyo viwele na mabawa mgati mwa honhu helile ha ng'handa ya Nguluwi, mabawa ga vilumbigwe avyo nagali gagonzoligwe. Ibawa lya chilumbigwe chimwe nalyali lidoliza lukanzi lumwe, kuno ibawa lya chilumbigwe chiyage nalidoliza lukanzi luyage na mabawa ganji ga vilumbigwe avyo nagating'hana na kidoliza hagati ha chihengo.
28 Nakavigubika kwa zahabu vila vilumbigwe viwele na mabawa.
29 Mchanya mwa chila lukanzi lwa ng'handa ya Nguluwi nakunoligwa kwa kuhongoligwa vilumbigwe viwele na mabawa na migodi ja michikichi na uluwa ulingubawula.
30 Hanyi ha vihengo vyeng'ha vya mgati na vya kunze mwa ng'handa ya Nguluwi, nakahagubika kwa zahabu.
31 Hali honhu ha kwinjilila kuli chihengo cha mgati ng'hatu, nakagongomanya lwizi mili ja mbawo za mizeituni jiwele na wimo na fulemu zilingoneka ziwele na nzingo zihano.
32 Kuli lwizi ja mbawo za mizeituni nakanoliga kwa kuhongola vilumbigwe viwele na mabawa na migodi ja michikichi na uluwa ulingubawula, hamba nakagubika vinoligo avyo kwa zahabu.
33 Nakagongomanya kahi fulemu ziwele na nzingo zine kwa migodi ja mizeituni, kwa chiwalo cha lwizi mili ja chihengo chikulu.

34 Nakwali na lwizi jilinguweza kigonzola
jigongomanyigwe kwa mbawo za mibeloshi na
chila lwizi nalwali na bawaba zilinguweza kibina
kuli chila ubanzi mchanya mwa lwizi luyage.
35 Kuli lwizi ajo, nakahongola vilumbigwe vi-
wele na mabawa na migodi ja michikichi na
uluwa ubawule, nakajinoliga goya kwa zahabu.
36 Nakazenga lugagala lwa mgati, luwele
ng'hanzi zake nazali za misitali jidatu ja maganga
gahongoligwe na msitali umwe wa boliti za
mielezi.
37 Msisi wa ng'handa ya Mkulu Nguluwi nawali
uzenjigwe kuli mwaka wa kane na mwezi wa Sifu.
38 Kuli mwaka wa kumi na umwe, mwezi wa
Buli, uwele ndo mwezi wa nane, ng'handa ya
Nguluwi nayali isindile kuzenjigwa. Nakaizenga
ng'handa ayo kwa miyaka saba.

7

Ng'handa ya chiundewa ya Solomoni

1 Solomoni nakazenga ng'handa ya heye ya chi-
undewa kwa mhela wa miyaka kumi na jidatu.
2 Hamba, nakazenga chihengo mgati mwa
ng'handa ya mndewa, chilinguchemigwa Chihulo
cha Lebanoni. Nachali na ulefu wa mita makumi
gane na zine na nusu na ugazi wake mita makumi
meli na mbili na lobo na wimo wake nawali
mita kumi na zidatu na nusu. Chihengo acho
nachali chizenjigwe mchanya mwa misitali jine ja
mizengo ja mielezi, mizengo jiwele najali jibatilile
boliti za mielezi kwa ubanzi wa kuchanya.
3 Chila msitali nawali na mizengo kumi na
jihano, ahyo jeng'ha hamwe najali mizengo

makumi gane na jihano. Vihengo vizenjigwe mchanya mwa mizengo ajo, nakaviwichila vinduwiko vya mbawo za mielezi.

4 Nakwali na misitali jidatu ja mitubuli jilingilola.

5 Lwizi jeng'ha najali ja nzingo zine, najali ubanzi wa kumwando kuli misitali jidatu, jichilola.

6 Nakazenga lugagala lwa mizengo, ulefu wake nawali mita makumi meli na lobo na ugazi wake nawali mita kumi na zidatu na nusu. Hali honhu ha kumwando ha lugagala alo nakwali na chituka na kumwando mwa chituka acho nakwali na mizengo na chinduwiko chidodo.

7 Solomoni nakazenga chitala cha chigoda cha undewa, hawele amo nayali yotagusa wanhu. Chitala acho nachichemigwa Chitala cha Utaguso. Nachali chinoligwe kwa mbawo za mielezi kulawa hanyi mbaka kuli chinduwiko.

8 Ng'handa ya kikala heye, iwele nayali kumbele kwa Chitala cha Utaguso nayali izenjigwe kota ziyage. Solomoni kahi nakazenga ng'handa kota ayo kwa chiwalo cha mhinza wa Falao, yawele nayali yamhesile.

9 Ng'handa azo zeng'ha nazizenjigwa kwa maganga ga sendi nyinji kulawa kuli msisi mbaka kuchanya, maganga gahongoligwe kwa vipimilo vyowaganile na kudumuligwa kwa msumeno banzi zeng'ha.

10 Msisi nawali wa maganga ga sendi nyinji na makulu gawele na ulefu wa mita zidatu na nusu na ugazi mita zine na nusu.

11 Honhu ha kuchanya nahazenjigwa kwa mag-
anga ganji gahongoligwe kwa vipimilo vivila vy-
owaganile na kwa mbawo za mielezi.
12 Lugagala lwa ng'handa ya mndewa nalwali
na lukanzi luwele na msitali umwe wa mbawo za
mielezi jipanjigwe mchanya mwa misitali jidatu
ja maganga ga kuhongola, kota vyoluwele luga-
gala lwa mgati mwa ng'handa ya Mkulu Nguluwi
na chituka chake.

Mijito ja Hilamu

13 Mndewa Solomoni nakawalajiza wanhu ku-
migala Hilamu kulawa Tilo.
14 Hilamu, nayali mwana wa mdala yafililwe na
mlume wa heye, kulawa nhanzi ya Nafutali na
mhaza wa heye nayali mwenyeng'haye wa Tilo,
mponda shaba. Hilamu nayali na kuvizela na
muwanzi ng'hatu wa mijito joneche ja shaba, lelo
nakaluta kwa mndewa Solomoni, nakamkolela
mijito ja heye jeng'ha.

Mizengo mili ja shaba ya ng'handa ya Nguluwi (2 Mihela 3:15-17)

15 Hilamu nakagongomanya mizengo mili ja
shaba, chila limwe nalyali na ulefu wa mita nane
na mzunguluto wake mita zihano na nusu.
16 Nakagongomanya mitaji mili ja shaba, chila
limwe nalyali na ulefu wa mita mbili na nusu
kuluta kuchanya, nakajiwika mchanya mwa
mizengo ajo.
17 Hamba, nakagongomanya migasi jibotigwe
kuli jila mitaji mchanya mwa jila mizengo.
Nakwali na migasi saba kuli chila itaji.

18 Nakagongomanya mafuza ga mako-
mamanga, nakagawika kuli misitali mili
kujizunguluta jila mitaji mchanya mwa chila
izengo.
19 Mitaji jiwele mchanya mwa mizengo ja chi-
tuka, najali jikoneka kota uluwa wa yunjiyunji na
wimo wake nawali mita imwe na lobo zidatu.
20 Mitaji ajo najali mchanya mwa ajo mizengo
mili na najali kahi mchanya mwa honhu halingi-
whana na chisaye. Habehi na wula utandawala
nakwali na gala makomamanga miya mbili kuli
misitali kuzunguluta chila itaji.
21 Hilamu nakajiwika mizengo ajo kuli chituka
cha ng'handa ya Nguluwi, izengo lyoyalimize
ubanzi wa kusini nalichemigwa Yakini* na lila
lyoyalimize ubanzi wa kasikazini nalichemigwa
Boasi†.
22 Mitaji jiwele kuchanya najali jikoneka kota
uluwa wa yunjiyunji. Ahyo mijito ja mizengo ajo
najali jisindile.

Ibiga lya shaba
(2 Mihela 4:2-5)

23 Hamba Hilamu nakagongomanya ibiga
lya shaba lilinguchemigwa Bahali. Nalyali lya uvilingo liwele na ugazi wa mita zine na nusu kulawa nzingo imwe mbaka nzingo iyage na wimo wa mita mbili na lobo na mzunguluto wa mita kumi na zidatu na nusu.

* **7:21 7:21** *Yakini* Ulonzi awu kwa Chiebulaniya una mana Nguluwi kodita nzinzili. † **7:21 7:21** *Boasi* Ulonzi awu kwa Chiebulaniya una mana kwa mong'ho wa Nguluwi.

24 Hasi ha nzingo yake nakuzungulutwa
na misitali mili ja mayungu, mayungu kumi
kuli chila sentimita makumi gane na zihano.
Mayungu ago nagagongomanyigwa mhela
wuwula wa kuligongomanya ibiga.
25 Ibiga alyo nalyali liwichigwe mchanya mwa
jimalukolo ja mibuguma kumi na mili, jidatu na-
jilola kasikazini na jidatu jinji najilola kolizinji-
laga isanya na jidatu kahi najilola kusini na jidatu
jiyage najilola kolilawilaga isanya. Ibiga alyo nali-
wichigwa mchanya mwa mibuguma ajo honhu
hawo ha kumbele.
26 Nzingo zake nazali na ugazi wa sentimita
saba na nusu na nazali ziwhana na nzingo za
chizombe na kota wula uluwa wa yunjiyunji.
Ibiga alyo nalyali liweza kuwichigwa mazi lita
elufu makumi gane (40,000).

Mituka ja shaba

27 Hilamu kahi nakagongomanya mituka kumi
ja shaba, chila mutuka nawali na ulefu wa mita
imwe na lobo zidatu na ugazi wa mita imwe na
lobo zidatu na wimo wa mita imwe na lobo.
28 Mituka ajo najigongomanyigwa hino.
Nakwali na mabamba ga hafungo gawele nagali
gabatililwe na fulemu.
29 Mchanya mwa mabamba na hagati ha azo
fulemu, nakwali na jimalukolo ja misimba na
mibuguma na vilumbigwe viwele na mabawa.
Mchanya na hasi ha misimba na mibuguma
nakwali kuwichigwe vinoligo vya kupondigwa.
30 Chila mutuka nawali na magulududumu gane
ga shaba na vinhu vya hagati vya kugazungulusila

maguludumu ago navyali vya shaba. Kuli nzingo
zine za mutuka nakwali na vibatililo vya shaba
kwa chiwalo cha ibiga. Habehi na chila chibatililo
nakwali na vinoligo vya kupondigwa.
31 Honhu ha kuchanya ha mutuka nahali
mwanzi na ha mvilingo, nahaluta kuchanya
kwa nusu mita na sentimita kumi na nane mgati
mwake. Kwa kunze, honhu hala nahanoligwa,
mabamba gake nagali ga mlaba hagawele ga
mvilingo.
32 Maguludumu ago gane nagali hasi ha
mabamba na vinhu vya hagati vya kuzungulusila
maguludumu, navyali vilumbile na fulemu na
wimo wa maguludumu ago nawali sentimita
makumi sita na sita.
33 Maguludumu ago nagagongomanyigwa kota
maguludumu ga mituka ja ngondo ja kukwejigwa,
mvilingo wake na chila chinhu cha maguludumu
ago nachali cha kupondigwa.
34 Chila fulemu nayali na moko gane. Moko
umwe kuli chila nzingo.
35 Mchanya mwa chila mutuka nakwali na
fito ilingudita uvilingo wa wimo wa sentimita
makumi meli na mbili. Vibatililo vyake na
mabamba gake gawele ubanzi wa kuchanya, nav-
ilumba na mutuka.
36 Moko na mabamba navinoligwa kwa ji-
malukolo ja vilumbigwe viwele na mabawa na
misimba na migodi ja michikichi mchanya mwa
fito, hamwe na mitaji jibotigwe kuzunguluta
honhu heng'ha.
37 Ahi ndo Hilamu vyoyagongomanye jila mi-
tuka kumi. Jeng'ha najali ja kugongomanyigwa

kwa kupondigwa, jiwele na vipimilo na ukulu vilingiwhana.

38 Hamba nakagongomanya mibiga jinji kumi ja
shaba, ibiga limwe kuli chila mutuka. Chila ibiga nalyali na ugazi wa mita imwe na lobo zidatu na naliweza kuwika mazi lita miya nane.
39 Nakawika mituka jihano kuli ubanzi wa
kusini wa ng'handa na mituka jihano kuli ubanzi wa kasikazini na lila ibiga likulu nakaliwika kuli ubanzi wa kusini kolilawilaga isanya mwa yila ng'handa.

Vinhu vya ng'handa ya Nguluwi (2 Mihela 4:11-5:1)

40 Hilamu nakagongomanya kahi mibiga na
makoleo na visaye vya kumizila. Lelo, Hilamu nakasinda mijito jeng'ha joyawele yomkolela mndewa Solomoni kuli ng'handa ya Mkulu Nguluwi,
41 mizengo mili na mitaji mili jilingiwhana na
visaye navyali mchanya mwa mizengo na utandawala wili kwa chiwalo cha kunoliga ajo mitaji mili jilingiwhana na visaye, jiwele mchanya mwa mizengo
42 na makomamanga miya zine kwa chiwalo
cha utandawala awo wili na misitali mili ja makomamanga kwa chila utandawala leka kunoliga jila mitaji mili jilingiwhana na visaye, jiwele mchanya mwa mizengo.
43 Nakagongomanya kahi vikalilo kumi hamwe
na nyhelo kumi kuli mituka ajo
44 na lila ibiga likulu na jila mibuguma kumi na
mili hasi ha ibiga

45 na mibiga na makoleo na visaye vya ku-
mizila. Vinhu avi vyeng'ha viwele Hilamu nakam-
gongomanyila mndewa Solomoni kwa chiwalo
cha ng'handa ya Mkulu Nguluwi, navyali vya
shaba ilingupulika.
46 Vinhu avyo vyeng'ha mndewa nakavigongo-
manya kuli ibindi lya Yolodani, honhu hawele na
misanga ja ilongo lya kulumbila vinhu, hawele
hagati ha Sukoti na Saletani.
47 Solomoni nakavileka vinhu avyo ne kuvip-
ima kwa vila navyali vinji lukami, itunyo lya
shaba haliwezile kuzeleka.
48 Solomoni nakagongomanya kahi vinhu
vyeng'ha viwele kuli ng'handa ya Mkulu Nguluwi,
viwele ndo honhu ha kulavila nhambiko ha
zahabu na chisaga cha zahabu kwa chiwalo cha
mibumunda ja kuwika hali Nguluwi
49 na vinhu vya kuwichila chenje vya zahabu
inojile viwichigwe kumwando ha honhu helile
ng'hatu, vihano kuli ubanzi wa kusini na vihano
kuli ubanzi wa kasikazini, kumwando ha honhu
helile ng'hatu. Nakagongomanya kahi uluwa na
vyenje na makoleo
50 na vizombe na mikasi ja kudumulila tambi
za mishumaa na visaye vya kumizila na vifunyizi
vya ubani na bawaba kwa chiwalo cha lwizi lwa
honhu helile ng'hatu na kwa chiwalo cha lwizi
lwa chituka chikulu cha ng'handa ya Nguluwi.

51 Lelo mndewa Solomoni loyasindile mijito
jeng'ha kuli ng'handa ya Mkulu Nguluwi, nakavi-
wika mng'handa vila vinhu viwele Daudi, mhaza
wa heye nayali yaviditile viwe vya chiuyeng'ha,
viwele ndo sendi na zahabu na vinhu viyage,

hamba nakaviwika vinhu avyo kuli ng'hano za ng'handa ya Mkulu Nguluwi.

8

Isanduku lya ilagano lyangugaligwa kuli ng'handa ya Nguluwi
(2 Mihela 5:2-6:2)

1 Lelo, mndewa Solomoni, nakawachema
wasekulu na vilongozi weng'ha wa nhanzi na wa ivyazi lya Isilaeli ako Yelusalemu, leka waligale isanduku lya ilagano lya Mkulu Nguluwi kulawa honhu hamwenga ha muji wa Daudi, hawele ndo chidunda cha Siyoni mbaka kuli ng'handa ya Nguluwi.
2 Walume weng'ha wa Isilaeli nawekungajiza
kwa mndewa Solomoni mhela wa mnvina ya vibumuli, kuli mwezi wa Etanimu, uwele ndo mwezi wa saba.
3 Wasekulu weng'ha wa Isilaeli lowafichile,
watambika nawalipika isanduku lya ilagano lya Mkulu Nguluwi.
4 Walawi na watambika nawalihola isanduku
lya ilagano lya Mkulu Nguluwi na ihema lya Nguluwi na vinhu vyelile vyeng'ha viwele amo mihema, watambika na Walawi nawavipika.
5 Mndewa Solomoni na nhing'hano yeng'ha
ya Waisilaeli wawele nawekungajiza hali heye, wawele nawali hali alyo isanduku lya ilagano, nawalavya nhambiko nyinji za ming'holo na misenga jiwele hisabu yake hailinguweza kwandichigwa ne kuwazigwa.
6 Hamba watambika nawalihilika isanduku lya
ilagano lya Mkulu Nguluwi mbaka hali honhu

hake, mgati mwa honhu helile ha ng'handa ya Nguluwi, hawele ndo honhu helile ng'hatu, nawaliwika hasi ha mabawa ga vilumbigwe viwele na mabawa.
7 Avyo vilumbigwe viwele na mabawa navigonzola mabawa gawo mchanya mwa honhu hawichigwe isanduku lya ilagano, ahyo isanduku alyo na mipichilo jake navyali hasi ha mabawa.
8 Mipichilo jake najali ng'wemang'wema lukami mbaka najoneka kulawa honhu helile hali honhu helile ng'hatu, ila hajilingoneka hanze ha honhu helile. Mipichilo ajo jing'hali kuko.
9 Mgati mwa isanduku lya ilagano nakwali na vibawo vili hela vya maganga, viwele Musa nayali yaviwichile mgati mwake ako Holebu, honhu hawele Mkulu Nguluwi nakadita ilagano na Waisilaeli lowalawile Misili.
10 Watambika lowalawile hali honhu helile, ng'hungugu naimemeza ng'handa ya Mkulu Nguluwi.
11 Ahyo watambika nawalemwela kukola mijito kwa chiwalo cha ng'hungugu ayo, kwa vila ukulu wa Mkulu Nguluwi nauimemeza ng'handa ya Mkulu Nguluwi.
12 Hamba Solomoni nakalanda yolonga, "Mkulu Nguluwi nakulonga kota hegwe kochikala kuli jiza totolo,
13 ena, ndikomya nandikuzenjela ng'handa inojile ng'hatu, honhu ha hegwe ha kikala mazuwa gose."

Ulonzi wa Solomoni kwa nhing'hano (2 Mihela 6:3-11)

14 Hamba mndewa Solomoni nakaligaluchila
na kulitambichiza ikugusi lya wanhu wa Isilaeli
wawele wemile hala,
15 nakalonga, “Yatogoligwe Mkulu Nguluwi,
Nguluwi wa Isilaeli, yawele kwa moko wa heye
nakeneza lila lyoyalagane na mhaza wa heni
Daudi, yolonga,
16 ‘Kulawa zuwa lila londiwalavile wanhu wa
heni Isilaeli kulawa Misili, sihagule muji kuli
nhanzi yoneche ya Isilaeli leka ng'handa ya heni
izenjigwe amo na itagwa lya heni liwe amo, ila
nandimhagula Daudi kuwalongoza wanhu wa
heni Isilaeli.’
17 “Ahyo, mhaza wa heni Daudi, nakanuwila
kuzenga ng'handa kwa chiwalo cha Mkulu Ngu-
luwi, Nguluwi wa Isilaeli.
18 Ila Mkulu Nguluwi nakamlonjela mhaza wa
heni Daudi, ‘Nakudita goya kuwa na majesa
ga kuzenga ng'handa ya heni kwa chiwalo cha
itagwa lya heni.
19 Ila, haiwele hegwe uwele konzenjela
ng'handa, ila mwanago ndo konzenjela ayo
ng'handa, kwa chiwalo cha itagwa lya heni.’
20 “Lelo, Mkulu Nguluwi nakeneza kulagana
kwa heye koyalagane, kwa vila nandiwa mndewa
honhu ha mhaza wa heni Daudi na sambi ndan-
gikalisa kuli chigoda cha undewa cha Isilaeli, kota
vila Mkulu Nguluwi vyoyalagane, nani nanzenga
ng'handa ya Nguluwi kwa chiwalo cha itagwa lya
Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli.
21 Mzidi wa ago, nambika honhu ha kuwika
isanduku lya ilagano, liwele mgati mwa alyo mna
lila ilagano lya Mkulu Nguluwi lyoyaliditile na

wasekulu wa hetwe, mhela loyawalavile kuli isi ya Misili."

Kulanda kwa Solomoni (1 Mihela 6:12-42)

22 Hamba Solomoni nakema hali honhu ha kulavila nhambiko ha Mkulu Nguluwi na hali nhing'hano yeng'ha ya Isilaeli, nakenula moko ga heye kulutila kilanga,
23 nakalonga, "Gwa Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli, haduhu Nguluwi yunji kota hegwe, kuchanya kilanga ne hasi muisi! Hegwe ndo wa kukundigwa, ulingubatililila ilagano na kulajila igano lya kwimililila kwa vitumagwa wa hegwe walinguwinza nzila za hegwe kwa nhumbula za hewo zeng'ha.
24 Nakweneza kulagana kwa hegwe kwa chitumagwa wa hegwe Daudi, mhaza wa heni, kwa mlomo wa hegwe nakulagana na kwa moko wa hegwe nakweneza, kota vyoiwele lehano.
25 Ahyo, gwa Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli, ndangukulanda kahi mwenezele chitumagwa wa hegwe Daudi, mhaza wa heni, kulagana kwa hegwe koulagane loulonjile, 'Mazuwa geng'ha kowa na mlelwa wa kikalisa kuli chigoda cha undewa cha Isilaeli, wone walelwa wa hegwe wochilolela goya hali heni kota hegwe vyouditile hali heni.'
26 Lelo, gwa Nguluwi wa Isilaeli, weneze ulonzi wa hegwe woulagane na chitumagwa wa hegwe Daudi, mhaza wa heni.
27 "Ila, gwa Nguluwi, kwangukomya kochikala muisi? Ulole, ukulu uwele kilanga hauweza

kuhega kwa hegwe. Yowa ndaze kuli ng'handa ayi
izenjigwe?
28 Ila, gwa Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa heni,
heni chitumagwa wa hegwe ndangukulanda
uhulichize kulanda kwa heni lehano.
29 Uyamile ng'handa ayi nechilo na nemisi,
honhu hawele nakulonga, 'Itagwa lya heni ly-
owa aha,' leka unyhulichize, heni chitumagwa wa
hegwe hondikuya honhu aha kulanda.
30 Uhulichize kulanda kwa heni chitumagwa
wa hegwe na kwa wanhu wa hegwe Isilaeli
howolanda kuno wahinduchile honhu aha. Ku-
lawa ako kilanga, uhulichize kulanda na louhu-
lika, utulechele.
31 "Wone munhu yalonjelezwe na myage kota
nakamditila gehile na koganigwa kilaha na koluta
hali honhu ha kulavila nhambiko ha hegwe mgati
mwa ng'handa ya hegwe kwa chiwalo cha kilaha,
32 lelo, dedede, uhulichize kulawa kilanga na
uwaditile vitumagwa wa hegwe kota vyoulingona
inoga. Utaguse hali vitumagwa wa hegwe, kuno
umtagusa yula yawele na nongwa na kigala gala
goyaditile mchanya mwake. Umuwikulile yula
yawele na hachi kota kahela nongwa na utawize
kota kana hachi.
33 "Mhela wanhu wa hegwe Isilaeli
howolemwela hali wang'honyo wa hewo kwa
chiwalo cha gehile gowaditile hali hegwe na
wone wokugaluchila na kulikunda itagwa lya
hegwe na kukudedeza kuli ng'handa ayi,
34 lelo, uhulichize ako kilanga na ugalechele
gehile ga wanhu wa hegwe Isilaeli na kuwahilusa
kuli isi youwapele wasekulu wa hewo.

35 “Mhela ulanga houleka kulagaza nhonya kwa
vila wanhu wa hegwe nawadita gehile hali hegwe
na wone wolanda kulutila honhu aho kulikunda
itagwa lya hegwe na kugaleka gehile ga hewo kwa
vila nakuwagaza,
36 dedede, uhulichize kulawa ako kilanga na
ugalechele gehile ga wanhu wa hegwe Isilaeli.
Uwalanguse nzila inojile ya kikala na uwatowele
nhonya mchanya mwa isi youwapele, wanhu wa
hegwe, leka iwe uhalizi wa hewo.

37 “Wone kuwe na lufemba muisi ama utamwa
ulinguchemigwa tauni ama chipalangule ama
lungwi ama nzije ama lung'hwawa ama wone
wang'honyo wowazunguluta kuli muji wa hewo
woneche wula ama utamwa woneche uwele
woweza kuwafika,
38 dedede, uhulichize kulanda koneche kwa
munhu yoneche ama wanhu wa hegwe Isilaeli,
wone chila munhu kogazela magazo ga mnhum-
bula mwa heye na kokulanda na kugolola moko
ga heye kulutila kuli ng'handa ayi,
39 lelo, uhulichize kulawa ako kilanga, haluga
ha hegwe. Uwalechele na udite chila choulin-
guchona chinoga na umhe chila munhu kwa ki-
whana na madito ga heye, kwa vila kwanguizela
nhumbula ya heye na kwa vila ndo hegwe uliyeka
ulinguzizela nhumbula za wanhu weng'ha,
40 leka wakudumbe mhela weng'ha howowa
wochikala kuli isi youwapele wasekulu wa hetwe.

41 “Hihyo du, kwa mbuli ya mjenzi yawele
hawele yumwe wa wanhu wa hegwe Isilaeli, ila
nakoya kulawa isi ya kutali kwa chiwalo cha
itagwa lya hegwe,

42 kwa vila wanhu wa isi zinji wohulika kuwala
itagwa lya hegwe likulu na moko wa hegwe
uwele na mong'ho, hoyokuya kulanda kulutila
kuli ng'handa ayi,
43 lelo, uhulichize kulawa kilanga, haluga ha
hegwe na udite kota vyoulingona inoga na udite
lyoneche liwele mjenzi ayo kangukulanda, leka
wanhu wa isi zeng'ha walizele itagwa lya hegwe
na wakudumbe kota vyowalingudita wanhu wa
hegwe Isilaeli leka nawo wavizele kota ng'handa
ayi yondiizenjile naichemigwa kwa itagwa lya
hegwe.
44 “Mhela wanhu wa hegwe howoluta kitowa
ngondo na mng'honyo wa hewo koneche kula
kouwahilika na mhela howolanda kwa Mkulu
Nguluwi kulutila kuli muji uwele nauhaguligwa
na kuli ng'handa iwele nandiizenga kwa chiwalo
cha itagwa lya hegwe,
45 lelo, uhulichize kulanda kwa hewo kulawa
ako kilanga, uwadite hewo wawasumye
wang'honyo wa hewo.
46 “Wone wanhu wa hegwe wodita gehile hali
hegwe, kwa vila haduhu munhu yoneche yawele
halingudita gehile na hegwe kozudizwa na hewo
na kuwawika kwa wang'honyo wa hewo wawele
wowahilika kuli isi ya wang'honyo, kutali ama
habehi
47 na wone mhela lowowa ako kuli isi ya chijenzi
wogalula nhumbula za hewo na kulonga gehile
ga hewo na kukulilila kuli isi ya wala wawele
nawawasumya na kulonga, ‘Natudita gehile na
kwajilila na natudita wihe,’
48 na wone wokugaluchila kwa nhumbula za

hewo zeng'ha kuli isi ya wang'honyo wa hewo wawele nawawahola na wone wokulanda kulutila kuli isi youwapele wasekulu wa hewo na kulutila kuli muji wouuhagule na ng'handa yondiizenjile kwa chiwalo cha itagwa lya hegwe,
49 lelo, kulawa ako kilanga, haluga ha hegwe,
uhulichize kulanda kwa hewo na kung'ung'uta kwa hewo na kuilewela hachi ya hewo.
50 Uwalechele wanhu wa hegwe waditile gehile
hali hegwe, uwalechele nongwa za hewo zeng'ha waziditile hali hegwe na uwadite wawasumile wawonele isungu,
51 kwa vila ndo wanhu wa hegwe na uhalizi
wa hegwe uwalavile Misili kuli lila itanulu lya kusungulumulila chuma.
52 “Ukulole kulanda kwa chitumagwa wa
hegwe na kulanda kwa wanhu wa hegwe Isilaeli. Uwahulichize mhela woneche howokulanda,
53 kwa vila gwa Mkulu Nguluwi, nakuwah-
agula hewo kulawa kuli wanhu wa isi zeng'ha leka wawe uhalizi wa hegwe, kota vyouwikule kukolela chitumagwa wa hegwe Musa, mhela louwalavile wasekulu wa hetwe kulawa Misili.”

Solomoni kanguitambichiza nhing'hano

54 Solomoni loyasindile kumlanda Mkulu Ngu-
luwi, nakenuka kulawa kuli hala honhu ha kulavila nhambiko ha Mkulu Nguluwi, honhu hoyawele yafugame, kuno yawele yagonzole moko ga heye kulutila kilanga.
55 Nakema na kuwatambichiza Waisilaeli
weng'ha wawele wekungajize aho, yolonga kwa lizi likulu,

56 “Yatogoligwe Mkulu Nguluwi, yawapele kwesela wanhu wa heye Isilaeli, kota vila vyoyalagane. Haduhu ulonzi woneche upungule kuli kulagana kwa heye kweng'ha kunojile koyalagane na chitumagwa wa heye Musa.

57 Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa hetwe, yawe hamwe na hetwe kota vyoyawele na wasekulu wa hetwe, yaleche kutuleka ne kutulema.

58 Yazidite nhumbula za hetwe zilute kwa heye, leka tujende kuli nzila za heye na kibatilila malajizo na mizilo joyawapele wasekulu wa hetwe.

59 Lelo, awu ulonzi wa heni uwele ndo kulanda kwa heni hali Mkulu Nguluwi, uwe habehi na Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa hetwe, nemisi na nechilo, leka yamtambichize chitumagwa wa heye na wanhu wa heye Isilaeli, leka mbuli za hewo zilutilile goya chila zuwa,

60 leka wanhu wa isi zeng'ha wavizele kota Mkulu Nguluwi ndo Nguluwi na haduhu yunji.

61 Ila mwanguganigwa muwe wa kukundigwa hali Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa hetwe, kwa kikala kwa kuwinza malajizo na kibatilila mizilo jake kota vyomlingudita mhela awu.”

Ng'handa ya Nguluwi yanguwichigwa chiuyeng'ha

(2 Mihela 7:4-10)

62 Hamba mndewa Solomoni na Waisilaeli weng'ha wawele hamwe na heye, nawamlavila nhambiko Mkulu Nguluwi.

63 Naye mndewa Solomoni nakalavya nhambiko za kikala goya kwa Mkulu Nguluwi, misenga elufu makumi meli na mbili (22,000) na ming'holo

na mhene lachi imwe na elufu makumi meli (120,000). Ahyo ndo mndewa Solomoni na wanhu weng'ha wa Isilaeli vyowaiwichile chiuyeng'ha ng'handa ya Mkulu Nguluwi.

64 Zuwa lilyo, mndewa Solomoni nakahaheliza honhu ha hagati ha lugagala luwele kumwando mwa ng'handa ya Mkulu Nguluwi na kulavya nhambiko za kulakazwa na nhambiko za nyhule na vihande vya mafuta ga nhambiko ya kikala goya, kwa vila hala honhu ha kulavila nhambiko ha shaba hawele hali Mkulu Nguluwi nahali hado lukami kuweza kuwika nhambiko azo zeng'ha.

65 Ahyo mndewa Solomoni nakadita mnvina mhela wula na Waisilaeli weng'ha wawele hamwe na heye. Nayali nhing'hano ng'hulu lukami, wanhu kulawa Lebo-hamati mbaka kuli kazanda ka Misili. Nawadita mnvina ayo hali Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa hetwe kwa mazuwa saba na mazuwa saba ganji, gawele ndo mazuwa kumi na gane.

66 Zuwa liwinzile, Solomoni nakawalaga wanhu na kuwakundiza woche. Nawamtambichiza mndewa, hamba nawaluta chila munhu kaye kwake kuno wosangalala mnhumbula mwa hewo kwa chiwalo cha mbuli zeng'ha ziwele Mkulu Nguluwi nakadita kwa chiwalo cha chitumagwa wa heye Daudi na kwa chiwalo cha wanhu wa heye Isilaeli.

9

Nguluwi kangumlawila Solomoni lwa keli
(2 Mihela 7:11-22)

1 Mndewa Solomoni loyasindile kuzenga
ng'handa ya Mkulu Nguluwi na ng'handa ya
chiundewa na ng'handa zinji zoyaganile kuzenga,
2 Mkulu Nguluwi nakamlawila kahi Solomoni
kota vyoyamlawile kula Gibeoni.
3 Mkulu Nguluwi nakamlonjela, “Nanyhulika
kulanda kwa hegwe hali heni, ahyo nandiiwika
iwe chiuyeng'ha ng'handa ayi youizenjile kwa
kuliwika itagwa lya heni amo mazuwa gose.
Meho ga heni na nhumbula ya heni vyowa amo
mazuwa gose.
4 Wone nagwe ufugamile heni kwa nhumbula
igoloche na kukundigwa kota mhaza wa hegwe
Daudi vyoyaditile na kudita geng'ha gondikula-
jize kwa kibatilila mizilo ja heni na malajizo,
5 ndochidita chigoda cha hegwe cha undewa
chiwe nzinzili mchanya mwa Isilaeli mazuwa
gose, kota vyondimlonjele Daudi, mhaza wa
hegwe, ndilonga, ‘Huweza kuwa ulihela munhu
wa kikalisa kuli chigoda cha hegwe cha undewa
cha Isilaeli.’
6 Ila houbelenhuka ama wanago howobelen-
huka na kuleka kumbinza na kuleka kibatilila
mizilo ja heni na malajizo ga heni na wone moluta
kujikolela mijito na kujifugamila milungu,
7 lelo, ndowalavya wanhu wa Isilaeli, kulawa
kuli isi ayi yondiwapele na ndodita hihyo du kuli
ng'handa ayi yondiiwichile chiuyeng'ha kwa chi-
walo cha itagwa lya heni. Isilaeli yowa chinhu cha
kubezigwa hali wanhu wa isi zeng'ha.
8 Ng'handa ayi yobomoka na kuwa mahame.
Chila yalingukola habehi kotinuka na kutigasa
mutwi na wouza, ‘Lekachoni Mkulu Nguluwi

nakadita ahi kuli isi ayi na kuli ng'handa ayi?'
9 Wanhu wokwidichila, 'Kwa vila nawamleka Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa hewo, yawalavile wasekulu wa hewo kulawa kuli isi ya Misili, lelo nawawa hamwe na milungu kwa kujikolela mijito na kujifugamila. Ahyo Mkulu Nguluwi nakawegalila kubagama aku hali hewo.' "

Solomoni kangumha Hilamu miji makumi meli (2 Mihela 8:1-2)

10 Kuli kuduma kwa miyaka makumi meli, miyaka jiwele Solomoni nakazenga zila ng'handa mbili, ziwele ndo ng'handa ya Mkulu Nguluwi na ng'handa ya chiundewa,
11 mndewa Solomoni nakamha Hilamu, mndewa wa Tilo, miji makumi meli kuli mkowa wa Galilaya, kwa vila ayo Hilamu nayali yampele Solomoni mbawo za migodi ja mielezi na mibeloshi na zahabu kota vyoyaganile.
12 Ila Hilamu vyoyalawile Tilo na kuluta kujona miji ajo joyapegwe na Solomoni, Hilamu nayali hajiganile miji ajo.
13 Lelo, Hilamu nakamuuza Solomoni, "Mng'holozangu, ndo miji jachi aji joumhele?" Acho ndo chiwalo cha kujichema miji ajo Kabuli*, itagwa lilinguchemigwa kulawa mhela awo.
14 Hilamu nayali yamgalile mndewa Solomoni zahabu kilo elufu zine na miya imwe.

Mijito jinji ja Solomoni (2 Mihela 8:3-18)

* **9:13 9:13** *Kabuli* Itagwa ali kwa Chiebulaniya lina mana ya hachilingutanza chinhu.

15 Ahi ndo mndewa Solomoni vyoyawaditile
wanhu wakole mijito kwa lupichi kwa chiwalo
cha kuzenga ng'handa ya Mkulu Nguluwi na
ng'handa ya chiundewa na Milo na lukanzi lwa
Yelusalemu na Hasoli na Megido na Geseli.
16 Geseli ndo muji uwele Falao, mndewa wa
Misili, nayali yaubochile na kuulakaza kwa
chiluli na kuwakopola Wakanaani, wenyeng'haye
wake. Hamba mhinza wa Falao loyaholeche na
Solomoni, mndewa wa Misili nakamha mhinza
wa heye muji awo wa Geseli leka uwe ndolendole
ya kuholeka kwa heye.
17 Lelo, Solomoni nakauzenga kahi muji wa
Geseli na Beti-holoni ya hasi
18 na muji wa Baalati na Tamali, muji uwele kuli
chiwala kuli isi ya Yuda
19 na miji jake jeng'ha ja ng'hano na miji kwa
chiwalo cha mituka ja heye na kwa chiwalo
cha falasi wa heye na choneche choyaganile
kuzenga kuli Yelusalemu na Lebanoni na kuli
honhu heng'ha hoyalingulongozwa na mndewa
Solomoni.
20 Wanhu weng'ha wasigale hali Waamoli na
Wahiti na Wapelisi na Wahivi na Wayebusi, wano
weng'ha hawawele Waisilaeli,
21 wawele ndo walelwa wa hewo waponile kuli
isi, wawele Waisilaeli nawalemwela kuwakopola
weng'ha, Solomoni nakawadita wawe wapogozi,
kota vyoiwele kuli mhela wula.
22 Ila hali Waisilaeli, Solomoni hamditile
munhu ne yumwe yawe mpogozi. Nawali wamizi
na vilongozi wa heye na wakulu wa wamizi wa
heye na wakulu wa mituka ja heye ja kubulunwa

na wakwina falasi wa heye.
23 Nakwali kahi na wang'hangala walingulolela
mijito ja mndewa Solomoni. Wang'hangala miya
zihano na makumi gahano nawali wowalolela
wanhu walingukola mijito.
24 Ila mhinza wa Falao nakaluta kuli muji
wa Daudi na kwinjila kuli ng'handa ya chiun-
dewa, iwele Solomoni nayali yamzenjele. Hamba
Solomoni nakazenga Milo.
25 Solomoni nakalavya nhambiko za kulakazwa
na nhambiko za kikala goya mala zidatu kwa
mwaka, mchanya mwa honhu ha kulavila
nhambiko hoyahazenjile kwa chiwalo cha Mkulu
Nguluwi, yofunyiza ubani hali Mkulu Nguluwi
hamwe na nhambiko azo, ahyo nakasinda
kuzenga ng'handa ya Mkulu Nguluwi.
26 Mndewa Solomoni nakagongomanya meli
nyinji ako Esioni-gebeli, habehi na Eloti iwele
hafungo ha Bahali ya Shamu, kuli isi ya Edomu.
27 Mndewa Hilamu nakawalajiza vitumagwa
wa heye, walingwendesa meli wa heye kukola
mijito kuli meli azo hamwe na vitumagwa wa
mndewa Solomoni.
28 Nawenula majendo mbahali kuluta isi ya Ofili
na kigala zahabu kilo elufu kumi na zine kulawa
ako, ziwele nawamha mndewa Solomoni.

10

Mndewa wa chidala wa ako Sheba kangumjen-dela Solomoni
(2 Mihela 9:1-12)

1 Mndewa wa chidala wa ako Sheba loyahuliche
lutogo lwa Solomoni, kuwala itagwa lya Mkulu

Nguluwi, ayo mndewa wa chidala nakaluta kwa Solomoni leka yamjeze kwa kumuuza mbuli zing'ang'ale.

2 Nakafika Yelusalemu yawele na wanhu wenji lukami, hamwe na ngamiya wapichile vinhu vilingunhunyhilila na zahabu nyinji na maganga ga sendi nyinji. Nakaluta kwa Solomoni, nakamlonjela kuwala mbuli zeng'ha ziwele mnhumbula mwa heye.

3 Solomoni nakamlonjela mbuli zeng'ha, hakuwele na mbuli yoneche iwele mndewa nakalemwela kumlonjela.

4 Mndewa wa chidala wa Sheba loyavizele ndaze luhala lweng'ha lwa mndewa Solomoni vyoluwele na kuyona ng'handa ya chiundewa yaizenjile

5 na chilyo chiwele kuli chisaga cha heye na ng'handa za wang'hangala wa heye na wakola mijito wa heye na mikanzu jawo na walingigala vyakunwa na nhambiko za heye za kulakazwa zoyazilavile kuli ng'handa ya Mkulu Nguluwi, nakabubuwala lukami.

6 Lelo, nakamlonjela mndewa, "Mbuli zeng'ha zonyhuliche kuli isi ya heni kuwala mbuli za hegwe zilingulutilila goya na kuwala luhala lwa hegwe ndo za kukomya.

7 Ila sikundile kuwala mbuli azo mbaka lombuyile na kulola. Ena, silonjelwe ne nusu yake, kuli luhala na lufufu nakupuluta yila mbuli yonyhuliche.

8 Nawatambichizwa wanhu wa hegwe! Nawatambichizwa vitumagwa wa hegwe walingwima hali hegwe mazuwa gose na

kuhulichiza luhala lwa hegwe!
9 Yatogoligwe Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa
hegwe, yula yanojezwe lukami na hegwe na
kukuwika kuli chigoda cha undewa cha Isilaeli.
Kwa vila Mkulu Nguluwi nakawagana Waisilaeli
mazuwa gose, nakakudita uwe mndewa leka
udite hachi na kutanganika.”

10 Hamba mndewa wa chidala nakamha mn-
dewa Solomoni zahabu kilo elufu zine na miya
imwe na maganga ga sendi nyinji na chasi chikulu
ng'hatu cha vinhu vilingunhunyhilila. Hailawile
ne hado kuhilikwa vinhu vinji kota vila, viwele
mndewa wa chidala wa Sheba vyoyahiliche kwa
mndewa Solomoni.
11 Hihyo du kwa meli za Hilamu, nazihilika
zahabu nyinji lukami na mizinga ja migodi minji
lukami ja msandali na maganga ga sendi nyinji
kulawa Ofili.
12 Mndewa Solomoni nakajiwika mizinga ja
migodi ja msandali leka jiwe mizengo ja ng'handa
ya Mkulu Nguluwi na kwa ng'handa ya chiun-
dewa na kwa kugongomanyila ving'weleng'wele
na migombogombo kwa chiwalo cha waling-
wimba. Chasi acho chinji cha mizinga ja msan-
dali hainalawila kuhilikwa ama kwinjizwa amo
kulawa zuwa lila.

13 Naye mndewa Solomoni nakamha mndewa
wa chidala wa Sheba chila chinhu choyaganile
na kulanda, hamwe na vila vinhu vyoyapegwe
na mndewa Solomoni kwa kunoga kwa heye
kota mndewa. Hamba, mndewa ayo wa chidala
nakahiluka kuli isi ya heye yawele na vitumagwa
wa heye.

Lufufu lwa mndewa Solomoni (2 Mihela 9:13-28)

14 Chila mwaka Solomoni nayali yobochela za-
habu kilo elufu makumi meli na zidatu (23,000),
15 hamwe na vinhu vyoyalingubochela kulawa
kwa walingugula na kuguza vinhu na wawele
na lufufu na kulawa kwa wandewa weng'ha wa
kolizinjilaga isanya na kulawa kwa vilongozi wa
isi.
16 Mndewa Solomoni nakagongomanya ngawo
ng'hulu miya mbili kwa zahabu ipondigwe, chila
ngawo nayali na itunyo lya kilo saba.
17 Nakagongomanya ngawo ndodo za zahabu
ipondigwe miya zidatu, chila ngawo nayali na
itunyo lya kilo imwe na nusu. Hamba mndewa
nakaziwika kuli ng'handa ya chiundewa ya Chi-
hulo cha Lebanoni.
18 Hamba mndewa nakagongomanya chigoda
chikulu cha undewa kwa mizino ja nhembo na
kuchigubika kwa zahabu inojile ng'hatu.
19 Chigoda acho cha undewa nachali na ngazi
ya magulu sita na honhu ha kumbele nahali
ha mvilingo kuli honhu ha kuchanya. Kuli
banzi zeng'ha za chigoda nakwali na honhu ha
kuwichila moko na misimba mili jimile hafungo
ha moko ago.
20 Nakwali kahi na jimalukolo kumi na mili
ja misimba jimile, limwe kuli chila kuduma
kwa chila ngazi. Nakwali haduhu chinhu kota
acho chiwele nachigongomanyigwa kuli undewa
woneche.
21 Vizombe vyeng'ha vya kunwela mndewa
Solomoni, navyali vya zahabu na vinhu

vyeng'ha vya kuli ng'handa ya chiundewa ya Chihulo cha Lebanoni navyali vya zahabu inojile. Hakuwele na chinhu choneche chiwele nachigongomanyigwa kwa sendi, kwa vila sendi nayali yokoneka kota yahela lutogo ng'hatu kuli mhela wa ulongozi wa Solomoni.

22 Mndewa Solomoni nayali na meli nyinji za kugula na kuguza kuli bahali ziwele nazali ziluta hamwe na meli za Hilamu. Mala imwe kuli chila miyaka jidatu meli azo za Talishishi nazali zihiluka kuno ziwele na zahabu na sendi na mizino ja nhembo na minyabu mikulu na midodo.

23 Ahyo, mndewa Solomoni nayali mkulu lukami kwa lufufu na luhala kusinda wandewa weng'ha wa isi.

24 Wanhu wa isi zeng'ha nawali wopala kitng'hana na mndewa Solomoni leka kuhulichiza luhala luwele Nguluwi nayali yaluwichile kumutwi mwa heye.

25 Chila mwaka, chila munhu yawele nayali yoluta, nayali yomhilichila ndolendole. Ndolendole azo ndo vinhu vya sendi na zahabu na mikanzu na vinhu vya kitowa ngondo na vinhu vilingunhunyhilila na falasi na migongolo kota midogowi mikulu.

26 Mndewa Solomoni nakakungajiza mituka ja kitowa ngondo na falasi. Nayali na mituka elufu imwe na miya zine na falasi elufu kumi na mbili, wawele nakawawika kuli muji wa mituka ja falasi na mituka jinji nayali najo ako Yelusalemu.

27 Mndewa Solomoni nakagadita maganga ga sendi kuli Yelusalemu gawe chinhu cha hihi hela kota maganga na mbawo, mielezi nakajidita jiwe

minji kota mikuyu ja Shefela.
28 Falasi wa mndewa Solomoni nawegaligwa
kulawa Misili na kulawa Kue. Walingugula na
kuguza vinhu wa mndewa nawawagula kulawa
Kue.
29 Mituka najiguligwa kulawa Misili kwa beyi
ya sendi migwala miya sita na falasi yumwe kwa
sendi migwala miya imwe na makumi gahano.
Walinguguza vinhu na walingugula vinhu wa mndewa nawaguza kunze kwa wandewa weng'ha
wa Wahiti na wa Waalamu.

11

Solomoni kangumbelenhuka Nguluwi

1 Mndewa Solomoni nakawagana lukami
wadala wa chijenzi. Mhinza wa Falao na wadala
wa Wamoabu na Waamoni na Waedomu na
Wasidoni na Wahiti.
2 Wadala awa nawalawa kuli wanhu wa isi
iwele Mkulu Nguluwi nayali yawalonjele Waisilaeli, "Mleche kuhola wadala kulawa kwa hewo
nawo waleche kuhola kwa hemwe, kwa vila
wadala awo wogalula nhumbula za hemwe kwa
milungu ja hewo." Ila Solomoni nakalutilila
kuwagana.
3 Mndewa Solomoni nayali na wache miya saba,
weng'ha nawali wahinza wa wandewa na waha
miya zidatu. Wadala awo nawamwajiliza.
4 Mndewa Solomoni vyoyawele yolutilila kuwa
sekulu, wache wa heye nawagalula nhumbula
ya heye na kulutila kuli milungu, hawele wa
kukundigwa kwa Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa
heye kota vyoiwele nhumbula ya Daudi, mhaza
wa heye.

5 Solomoni nakamfugamila Ashitaloti, mlungu
wa chidala wa Wasidoni na Milikomu, yawele
nayali izudizo lya Waamoni.
6 Ahyo, Solomoni nakadita wihe hali Mkulu
Nguluwi, hamuwinzile goya Mkulu Nguluwi kota
vyoyaditile Daudi, mhaza wa heye.
7 Mchanya mwa chidunda chiwele kolilawilaga
isanya mwa Yelusalemu, Solomoni nakazenga
honhu ha kufugamila kwa chiwalo cha Kemoshi,
izudizo lya Wamoabu na kwa mlungu Moleki,
izudizo lya Waamoni.
8 Nakadita hihyo kwa wache wa heye wa chi-
jenzi weng'ha, wawele nawafunyiza ubani na
kulavya nhambiko kwa milungu ja hewo.

9 Lelo, Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli,
nakamzudila Solomoni, kwa vila nayali
yamlechile Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli,
hanga nayali yamlawile mala mbili.
10 Hanga nayali yamlemeze Solomoni yaleche
kujiwinza milungu, ila Solomoni hauhulichize
mzilo wa Mkulu Nguluwi.
11 Ahyo Mkulu Nguluwi nakamlonjela
Solomoni, “Kwa vila ahi ndo vyouwele na
nakulema kibatilila ilagano lya heni na malajizo
ga heni, ndikomya ndokusukula awo undewa
wa hegwe na kumha yumwe wa wawele hali
ulongozi wa hegwe.
12 Ila, kwa chiwalo cha Daudi, mhaza wa hegwe,
sidita mbuli ayi mhela wa ukomu wa hegwe, ila
ndowusa undewa awo kulawa kwa mwanago.
13 Ila siuhola undewa weng'ha kulawa kwa
heye, ila ndomha mwanago nhanzi imwe kwa

chiwalo cha Daudi, chitumagwa wa heni na kwa chiwalo cha Yelusalemu, muji uwele nandiuhagula."

Wang'honyo wa Solomoni

14 Hamba Mkulu Nguluwi nakamdita Hadadi wa lukolo lwa mndewa wa Edomu, yawe mng'honyo wa Solomoni.
15 Aho hamwande, mhela Daudi loyawele yochitowa na Waedomu, Yoabu mkulu wa wamizi wa Daudi, nayali yalutile kuwatila Waisilaeli wakopoligwe, loyawele ako nakawakopola walume weng'ha wawele nawali ako Edomu.
16 Yoabu na Waisilaeli weng'ha nawekala ako kwa myezi sita mbaka lowasindile kuwadumya walume weng'ha wa ako Edomu.
17 Ila Hadadi, yawele nayali msongolo lukami, nakabilimila Misili na wamwe wa Waedomu wawele nawali vitumagwa wa mhaza wa heye.
18 Hadadi na wayage nawaluka majendo kulawa Midiani nawaluta Palani. Nawawahola walume wamwe kulawa Palani, nawaluta nawo mbaka Misili, kwa Falao mndewa wa Misili, yawele nayali yampele Hadadi ng'handa na isi na chilyo.
19 Falao nakanojezwa ng'hatu na Hadadi mbaka nakamha mlamugwe, yawele ndo mdodo wa mche wake, leka yaholeche na Hadadi. Mche wa Falao nayali yochemigwa Tapenesi.
20 Mdodo wa Tapenesi nakampondela Hadadi mwana yachemigwe Genubati. Genubati nakalolelwa na Tapenesi kuli ng'handa ya chiundewa ya Falao. Nakekala ako hamwe na wana wa Falao.

21 Ila Hadadi loyawele Misili na loyahuliche
kota Daudi na Yoabu nawali wabagame, nakam-
lonjela Falao, “Ung'hundize ndute kuli isi ya heni.”
22 Falao nakamuuza, “Kwahela choni aha
mbaka kwangugana kuhiluka kuli isi ya
hegwe?” Hadadi nakamwidichila, “Haduhu,
ila ung'hundize ndute.”
23 Nguluwi nakamwinula mng'honyo yunji wa
Solomoni, Lesoni mwana wa Eliyada, yawele nay-
ali yambilime mkulu wa heye, mndewa Hadade-
seli wa Soba.
24 Daudi loyasindile kukopola ako Soba, Lesoni
nakakungajiza na kwaluchiza chilundo cha
walinguboka, heye Lesoni nakawa chilongozi
wa hewo. Lelo, nawaluta Damasiko na kikala ako
na kumdita Lesoni yawe mndewa wa Damasiko.
25 Lesoni nayali mng'honyo wa Isilaeli kuli
mhela weng'ha wa ulongozi wa Solomoni, nakam-
tunya ng'hatu Solomoni kota Hadadi vyoyamtun-
yile. Lelo, Lesoni nakailongoza Alamu na nayali
mng'honyo wa Isilaeli.

Kubelenhuka kwa Yeloboamu

26 Yeloboamu mwana wa Nebati, Mwefulaimu
wa Seleda, chitumagwa wa Solomoni, yawele
mayake yafililwe na mlume wa heye, nayali
yochemigwa Seluwa, nakambelenhuka mndewa.
27 Achi ndo chiwalo cha kubelenhuka ako. Mn-
dewa Solomoni nayali yazenjile Milo na nayali
yadinyile honhu hawele mwanzi kuli lukanzi lwa
muji wa Daudi, mhaza wa heye.
28 Lelo, Yeloboamu nayali yazidahe ng'hatu.
Solomoni vyoyamonile msongolo ayo vyoyalin-
gukola mijito ja heye, nakamhagula yawe chi-

longozi wa mijito ja heye ja kukola lupichi kuli ng'handa ya Yusufu.

29 Zuwa limwe, Yeloboamu loyawele kuli majendo kulawa Yelusalemu, mloli Ahiya wa Shilo naketing'hana na heye mnzila, kuno Ahiya yavalile ikanzu linyale. Weng'ha awa weli nawali waliyeka kuli migunda,

30 baho du, Ahiya nakalivula ivalo lya heye linyale, nakalidega kuli vihande kumi na vili.

31 Hamba nakamlonjela Yeloboamu, “Uhole vihande kumi kwa chiwalo cha hegwe, kwa vila Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli kangulonga hino, ‘Ulole, ndahabehi kuudega undewa na kuwusa mmoko mwa Solomoni na kukupa hegwe nhanzi kumi.’

32 Ila kwa chiwalo cha chitumagwa wa heni Daudi na muji wa Yelusalemu, muji uwele nandiuhagula hali nhanzi zeng'ha za Isilaeli, kowa na nhanzi imwe.

33 Ndodita ahyo kwa vila Solomoni nakandeka, nakajifugamila milungu ja chijenzi. Ashitaloti mlungu wa chidala wa Wasidoni na Kemoshi, mlungu wa Wamoabu na Milikomu, mlungu wa Waamoni. Halutile kuli nzila za heni leka kudita gagoloche hali heni ne kibatilila mizilo na malajizo ga heni kota Daudi, mhaza wa heye, vyoyaditile.

34 Ila siwusa undewa weng'ha kulawa mmoko mwa Solomoni, nandimdita yawe chilongozi mazuwa geng'ha ga kikala kwa heye kwa chiwalo cha Daudi, chitumagwa wa heni, yondimhagule na yawele nakabatilila malajizo na mizilo ja heni.

35 Ndowusa undewa kulawa mmoko mwa

mwanage na kukupa hegwe nhanzi kumi.
36 Ndomha mwanage nhanzi imwe leka Daudi,
chitumagwa wa heni yawe na lulelo lulingulon-
goza mazuwa gose kuli Yelusalemu, muji uwele
nandiuhagula leka kuliwika itagwa lya heni.
37 Ila, kuwala hegwe Yeloboamu, ndokudita
uwe mndewa wa Isilaeli na kolongoza kota vy-
oulingugana.
38 Wone kodita chila chinhu chondikulajiza na
kuluta kuli nzila za heni na kudita gawele ga hachi
hali heni kwa kibatilila mizilo ja heni na malajizo
ga heni kota vyoyaditile Daudi, chitumagwa wa
heni, ndowa hamwe na hegwe. Ndoudita undewa
wa hegwe wime nzinzili kota vyondiuditile un-
dewa wa Daudi na ndokupa isi ya Isilaeli.
39 Ndowagaza walelwa wa Daudi kwa chiwalo
cha gehile ga Solomoni, ila haiwele mazuwa
gose."
40 Kwa chiwalo acho, Solomoni nakajeza
kumkopola Yeloboamu, ila Yeloboamu
nakabilimila Misili kwa Shishaki, mndewa
wa Misili, nakekala ako mbaka Solomoni
loyabagame.

Kubagama kwa Solomoni (2 Mihela 9:29-31)

41 Mbuli zinji za Solomoni na geng'ha goyaditile
na luhala lwa heye, nagandichigwa kuli chitabu
cha madito ga Solomoni.
42 Solomoni nakailongoza isi yeng'ha ya Isilaeli
kwa mhela wa miyaka makumi gane, yawele
Yelusalemu.
43 Hamba Solomoni nakabagama, nakatiligwa
Yelusalemu, muji wa Daudi, mhaza wa heye.

Lehoboamu, mwana wa Solomoni, nakalongoza honhu ha heye.

12

Kubelenhuka kwa nhanzi za kasikazini (2 Mihela 10:1-19)

1 Lehoboamu nakaluta Shekemu kwa vila Waisilaeli weng'ha nawali walutile ako leka kumdita heye yawe mndewa.
2 Yeloboamu, mwana wa Nebati loyahuliche mbuli ayo, nakahiluka kulawa Misili. Yeloboamu nayali Misili kuwele nakabilimila ako leka yawe kutali na mndewa Solomoni.
3 Ahyo Waisilaeli nawawalajiza wanhu kumchema Yeloboamu, hamba Yeloboamu hamwe na nhing'hano yeng'ha ya Waisilaeli nawaluta kwa Lehoboamu, nawamlonjela,
4 "Mhaza wa hegwe nakatudwika ngwamo ng'hulu, lelo utupunguzile itunyo ali natwe tokukolela mijito."
5 Lehoboamu nakawedichila, "Mlute, mhiluche kahi kwa heni mazuwa gadatu hamba." Lelo, wanhu awo nawaluta.
6 Hamba mndewa Lehoboamu nakagana utanzi kwa wasekulu wawele nawali womkolela mijito Solomoni, mhaza wa heye loyawele yang'hali mkomu. Nakawauza, "Ndaze, ndiwedichile ndaze wanhu awa?"
7 Wasekulu awo nawamwidichila, "Wone lehano kowa chitumagwa wa wanhu wano na kuwakolela mijito na kuwedichila goya, wowa vitumagwa wa hegwe mazuwa gose."
8 Ila Lehoboamu nakagaleka majesa goyapegwe na wasekulu, nakaluta kuwauza wasongolo

walingiwhana na heye wawele nawali womkolela mijito.
9 Nakawauza, “Mwangijesa ndaze? Tuwedichile ndaze wanhu wano walingundonjela, ‘Utupunguzile itunyo ali natwe tokukolela mijito.’ ”

10 Wasongolo awo nawamwidichila, “Walonjele ahi wanhu wano wawele nawakulonjela, ‘Mhaza wa hegwe nakatudwika ngwamo ng'hulu, lelo utupunguzile itunyo ali,’ kota, ‘Chidole cha heni chidodo chineneha kusinda chuno cha mhaza wa heni.
11 Mhaza wa heni nakawadwika hemwe ngwamo ng'hulu, ila heni ndowadwika ng'hulu lukami. Mhaza wa heni nakawazapa hemwe kwa ng'weso za ngozi, ila heni ndowazapa kwa nyinje.’ ”

12 Ahyo, zuwa lya kadatu Yeloboamu hamwe na wanhu weng'ha nawahiluka kwa Lehoboamu kota mndewa vyoyawalonjele.
13 Mndewa nakawedichila wanhu awo kwa lizi lya kung'ang'ala, nakagalema majesa goyapegwe na wasekulu,
14 nakawinza majesa ga wasongolo walingiwhana na heye na kulonga, “Mhaza wa heni nakawadwika hemwe ngwamo ng'hulu, ila heni ndowadwika ng'hulu lukami. Mhaza wa heni nakawazapa hemwe kwa ng'weso za ngozi, ila heni ndowazapa kwa nyinje.”

15 Ahyo, mndewa hawahulichize wala wanhu, kwa vila mbuli ayi nayambuzwa na Mkulu Nguluwi, leka kweneza ululi uwele Mkulu Nguluwi

nayali yamlonjele Yeloboamu, mwana wa Nebati,
kukolela kwa Ahiya, Mshiloni.
16 Ila wanhu weng'ha wa nhanzi za kasikazini
mwa Isilaeli vyowawene kota mndewa nakalema
kuwahulichiza, nawamwidichila,

“Daudi hawele myetu.

Twahela uhalizi kwa mwana wa Yese.

Kuli mihema ja hegwe, gwa Isilaeli!

Mhiluche kaye, hemwe wanhu wa Isilaeli.

Uyamile ng'handa ya hegwe, gwa Daudi!”

Ahyo, wala wanhu nawahiluka kuli mihema ja
hewo.
17 Ila Lehoboamu nakalutilila kuwalongoza
wanhu wa Isilaeli wawele nawali wochikala
kuli miji ja Yuda.
18 Mndewa Lehoboamu nakamlajiza Adolamu
leka yawadite wanhu wakole mijito kwa lupichi,
ila Waisilaeli weng'ha nawamtowa kwa maganga
mbaka nakabagama. Ila mndewa Lehoboamu
nakakwina mutuka wa heye himahima na kubil-
imila Yelusalemu.
19 Ahyo wanhu weng'ha wa nhanzi za kasikazini
mwa Isilaeli nawalibelenhuka ivyazi lya Daudi
kulawa mhela wula.
20 Waisilaeli weng'ha vyowahuliche kota
Yeloboamu nayali yahiluche kulawila Misili,
nawawalajiza wanhu kumchema Yeloboamu kuli
nhing'hano na kumdita yawe mndewa wa Isilaeli
yeng'ha. Nhanzi ya Yuda iliyeka ndo iponile na
kulihulichiza ivyazi lya Daudi.

Ululi wa Shemaya
(2 Mihela 11:1-4)

21 Lehoboamu loyafichile Yelusalemu,
nakawakungajiza wamizi wawele na mong'ho
lachi imwe na elufu makumi nane (180,000)
wa nhanzi ya Yuda na nhanzi ya Benjamini,
leka wetowe ngondo na mndewa wa Isilaeli na
kuuhilula undewa wa heye yuye Lehoboamu,
mwana wa Solomoni.
22 Ila ulonzi wa Nguluwi naumuyila mloli She-
maya.
23 "Mlonjele Lehoboamu mwana wa Solomoni,
mndewa wa Yuda na wanhu weng'ha wa nhanzi
ya Yuda na Benjamini na wanhu wanji weng'ha,
24 kota heni Mkulu Nguluwi ndangulonga hino,
'Mleche kuluta kitowa na wang'holozenu, wanhu
wa Isilaeli. Mhiluche chila munhu na kaye kwa
heye, kwa vila ago galawile ndo vyonganile heni.'
" Lelo, nawawinza ulonzi wa Mkulu Nguluwi,
nawahiluka kaye kota Mkulu Nguluwi vyoyala-
jize.

Yeloboamu kangumbelenhuka Mkulu Nguluwi

25 Hamba mndewa Yeloboamu nakauzenjela
ngome muji wa Shekemu kuli chidunda cha Efu-
laimu, nakekala ako. Hamba nakaluta kuuzenga
muji wa Penueli.
26 Yeloboamu nakaluka kijesa mnhumbula
mwa heye, "Lelo undewa woweza kuhiluka kuli
ivyazi lya mndewa Daudi.
27 Wone wanhu wano woluta kulavya
nhambiko kuli ng'handa ya Mkulu Nguluwi ako
Yelusalemu, nhumbula za hewo zomhiluchila
mkulu wa hewo Lehoboamu, mndewa wa Yuda,
hamba wong'hopola."

28 Loyapatile utanzi wa majesa kulawa kwa
wanji, mndewa nakagongomanya milogota mili
ja zahabu na kuwalonjela wanhu, “Hemwe
wanhu wa Isilaeli, aji ndo milungu ja hemwe
jiwalavile kulawa kuli isi ya Misili. Haduhu
chinhu chilinguwambuza hemwe kuluta
Yelusalemu kutambika.”
29 Nakawika limalukolo limwe lya ilogota lya
zahabu kuli muji wa Beteli na lya keli kuli muji wa
Dani.
30 Mbuli ayo nayali gehile, kwa vila wanhu
nawali woluta mbaka Beteli na Dani kujifugamila
ajo jimalukolo jiwichigwe ako.
31 Yeloboamu nakazenga honhu ha kufugamila
na kuwahagula watambika kulawa kwa wanhu
wa nhanzi zeng'ha, ila hawawele kulawa kwa
Walawi.
32 Naye Yeloboamu nakadita mnvina kuli
zuwa lya kumi na zihano lya mwezi wa nane,
mnvina ilingiwhana na mnvina ilinguditigwa
ako Yuda, nakalavya nhambiko kuli honhu ha
kulavila nhambiko. Nakadita ahyo ako Beteli
yolavya nhambiko kuli limalukolo lya ilogota
lyoyaligongomanyile. Nakawawika watambika
ako Beteli na kuli honhu ha kufugamila
hoyagongomanye.
33 Kuli zuwa lya kumi na zihano lya mwezi
wa nane, mwezi uwele nakauhagula yuye,
nakalavya nhambiko mchanya mwa honhu
hawele hagongomanyigwe na heye yuye ako
Beteli. Ahyo, nakadita mnvina kwa chiwalo cha
Waisilaeli na kuluta mchanya mwa honhu ha
kulavila nhambiko leka kulavya nhambiko.

13

Mloli kanguhapanjila honhu ha kulavila nhambiko ha Beteli

1 Kwa ulonzi wa Mkulu Nguluwi, mloli nakafika
Beteli kulawa Yuda, mhela Yeloboamu loyawele yemile hafungo ha honhu ha kulavila nhambiko leka yalavye nhambiko.
2 Munhu ayo nakahapanjila kwa lizi likulu
hala honhu ha kulavila nhambiko yolonga, "Gwa honhu ha kulavila nhambiko, honhu ha kulavila nhambiko! Ulonzi wa Mkulu Nguluwi wangulonga hino, 'Mwana yalinguchemigwa Yosiya kopondigwa kuli ng'handa ya Daudi. Mchanya mwa hegwe kowalavya watambika wa honhu ha kufugamila, wala wawele wangulavya nhambiko sambi na mizeje ja wanhu jolakazwa mchanya mwako.' "
3 Zuwa lilyo, mloli nakalavya ulajilo yolonga,
"Awu ndo ulajilo woyalonjile Mkulu Nguluwi, 'Honhu aha ha kulavila nhambiko hobomoka na mivu jiwele mchanya mwake jobohoka.' "
4 Mndewa Yeloboamu loyahuliche ulonzi awo
wa mloli kuwala honhu ha kulavila nhambiko ako Beteli, nakagolola moko mchanya mwa honhu ha kulavila nhambiko na kulonga, "Mmibate ayo." Ila moko woyaugolole kumlutila yula munhu nauswina na kupona bahala, hawezile kuubina.
5 Honhu ha kulavila nhambiko nahabomoka na
mivu najibohoka kota wula ulajilo yaulavile ayo mloli kwa ulonzi wa Mkulu Nguluwi.
6 Hamba mndewa Yeloboamu nakamlonjela
mloli, "Dedede, mdedeze Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa hegwe, leka moko wa heni upone." Lelo

mloli nakalanda kwa Mkulu Nguluwi kwa chiwalo cha mndewa na moko wa heye naupona na nawali kota vyouwele hamwande.
7 Mndewa nakamlonjela yula mloli, “Uye kaye kwa heni ulye chilyo, nani ndokupa ndolendole.”
8 Ila yula mloli nakamwidichila, “Hebu, siweza kuluta hamwe na hegwe ne kulya ibumunda ama kunwa mazi, hanga komha heni nusu ya lufufu lwa hegwe,
9 kwa vila nandajizwa kwa ulonzi wa Mkulu Nguluwi, ‘Uleche kulya ibumunda ne kunwa mazi ne kuhiluka kwa nzila yowuyile.’ ”
10 Lelo, yula munhu nakaluta, hahiluchile kukola nzila yila yoyuyile Beteli.

Mloli sekulu kulawa Beteli

11 Mhela awo, nakwali na mloli yumwenga sekulu, yawele nayali yochikala ako Beteli, yawele wanage nawaluta kwa heye na kumlonjela mbuli zeng'ha zoyaditile yula mloli wa mwaluko zuwa lila ako Beteli na nawamlonjela wula ulonzi woyamlonjele mndewa Yeloboamu.
12 Mhaza wa hewo nakawauza, “Nakalutila nzila yachi?” Nawo nawamlajila nzila yoyalutile ayo mloli kulawa Yuda.
13 Naye nakawalonjela wanage, “Mmbichile goya alyo idogowi.” Wanage nawamuwichila goya idogowi na sekulu nakakwina mchanya mwa alyo idogowi
14 na kumuwinza yula mloli. Nakamfika yekalise hasi ha mwaloni, nakamuuza, “Ndaze, hegwe ndo mloli kulawa Yuda?” Naye nakamwidichila “Ena, ndo heni.”

15 Ayo sekulu nakamlonjela, "Tulute kaye kwa
heni, ukalye chilyo."
16 Ila yula mloli kulawa Yuda nakamlonjela, "Si-
weza kuhiluka na kuluta na hegwe ne kulya ibu-
munda ne kunwa mazi hamwe na hegwe honhu
aha,
17 kwa vila ulonzi wa Mkulu Nguluwi naundon-
jela, 'Uleche kulya ibumunda ne kunwa mazi ako
ne kuhiluka kwa nzila yiyo yowuyile.' "

18 Ayo mloli sekulu wa Beteli nakamlonjela,
"Nani kahi nda mloli kota hegwe. Mhilisi naka-
longasa na heni kwa ulonzi wa Mkulu Nguluwi,
yolonga, 'Mhiluse yalute kaye kwa hegwe, leka
yalye chilyo na kunwa mazi.' " Ila ayo mloli
sekulu nayali yomhada.
19 Ahyo, mloli kulawa Yuda nakahiluka hamwe
na heye, nakalya chilyo na kunwa mazi kwa ayo
mloli sekulu.
20 Lowawele mchisaga, ulonzi wa Mkulu
Nguluwi naumuyila ayo mloli sekulu yawele
nakamhilusa yula mloli kulawa Yuda,
21 nakamlonjela kwa lizi likulu yula mloli ku-
lawa Yuda, "Mkulu Nguluwi kangulonga hino,
'Nakuubelenhuka ulonzi wa Mkulu Nguluwi na
huwinzile mzilo woyakupele Mkulu Nguluwi,
Nguluwi wa hegwe,
22 ila nakuhiluka hano, nakulya chilyo na
kunwa mazi honhu hano hawele nakulonjelwa
uleche kulya ne kunwa. Ahyo, mtufi wa hegwe
hautiligwa kuli vilaga vya wasekulu wa hegwe.' "

23 Mhela mloli kulawa Yuda loyasindile kulya
na kunwa, yula mloli kulawa Beteli yawele

nakamhilula, nakamuwichila goya idogowi lya heye.
24 Loyawele yoluta naketing'hana na isimba mnzila. Alyo isimba nalimkopola na mtufi wa heye nawali utozigwe mnzila, kuno idogowi lya heye na alyo isimba najali jimile habehi na mtufi wa heye.
25 Wanhu wamwenga vyowawele wokola mnzila nawawona mtufi aho mnzila kuno isimba liwele limile hafungo ha mtufi awo, nawaluta kuwalonjela wanhu kuli muji uwele yula mloli sekulu nayali yochikala.
26 Yula mloli kulawa Beteli yawele nakambochela haluga ha heye, loyahuliche mbuli ayi nakalonga, "Ayo ndo yula mloli kulawa Yuda, yawele nakaubelenhuka ulonzi wa Mkulu Nguluwi. Mkulu Nguluwi nakamlavya kwa isimba, liwele nalimdadula na kumkopola kota ulonzi wa Mkulu Nguluwi vyoumlonjele."
27 Yula mloli nakawalonjela wanage, "Mmbichile goya idogowi." Nawo nawadita ahyo.
28 Hamba, ayo mloli sekulu nakaluta na kuufika mtufi wa mloli kulawa Yuda uwele mnzila, kuno idogowi na isimba jimile hafungo ha mtufi wa heye. Alyo isimba halidile mtufi wa yula munhu ne kulidadula lila idogowi.
29 Lelo, ayo mloli sekulu nakauhola wula mtufi wa mloli kulawa Yuda, nakauwika mchanya mwa idogowi lya heye na kuuhilusa kuli muji wa Beteli, leka yaulombochezele na kuutila.
30 Hamba nakauwika wula mtufi kuli chilaga cha heye, ayo mloli sekulu. Heye hamwe na wanage nawalombocheza kwa kubagama kwa heye

kwa kulonga, “Gwa! Mng'holozangu.”
31 Lowasindile kumtila, mloli ayo nakawalon-
jela wanage, “Hondibagama, mnhile mumu kuli
chilaga choyatiligwe ayu mloli kulawa Yuda, mji-
wiche mizeje ja heni hafungo ha mizeje ja heye.
32 Kwa vila mbuli zoyalajizwe kuzidamla kwa
ulonzi wa Mkulu Nguluwi kuwala honhu ha
kulavila nhambiko ako Beteli na kuwala honhu
ha kulavila nhambiko heng'ha kuli honhu ha
kufugamila kuli miji ja Samaliya, ndikomya zo-
lawila.”
33 Hanga mbuli azi nazilawila, ila Yeloboamu
hagalule nzila za heye zihile. Nakawawika
kahi watambika kwa chiwalo cha honhu ha
kufugamila, kulawa wanhu wa chila nhanzi.
Yoneche yaganile kuwa mtambika, nayali
yomuwika yawe mtambika wa honhu ha
kufugamila.
34 Mbuli ayi nayali gehile ga ivyazi lya
Yeloboamu, gawele nagawambuzila kudumigwa
kwa heye mbaka kwajilila muisi.

14

Kubagama kwa mwana wa Yeloboamu

1 Mhela awo, Abiya mwana wa mndewa
Yeloboamu, nayali mtamwa.
2 Yeloboamu nakamlonjela mche wake, “Ulute
kidita ndo munhu yunji leka wanhu waleche
kuvizela kota hegwe kwa mche wa Yeloboamu.
Hamba ulute kula Shilo koyalingikala mloli Ahiya,
yawele nakandonjela kota ndowa mndewa wa
Isilaeli.

3 Mhilichile mibumunda kumi na maandazi
mado na hanombwa ibuli limwe. Kokulonjela
gawele golawila kwa mwana wa hetwe.”

4 Lelo mche wa Yeloboamu nakadita kota
vyoyalonjile mlume wa heye, nakaluta kuli
ng'handa ya Ahiya ako Shilo. Mhela awo Ahiya
nakalemwela kona goya kwa chiwalo cha usekulu
wa heye.
5 Mkulu Nguluwi nayali yamlonjele Ahiya,
“Mche wa Yeloboamu kanguya kukuuza
kuwala mwanage, kwa vila ndo mtamwa,
nani ndokulajila ndaze vyoulinguganigwa
kumwidichila.”

Mche wa Yeloboamu vyoyafichile, nakedita
heye ka munhu yunji.
6 Lelo Ahiya loyahuliche munhu yokwinjila
kuli lwizi, nakalonga, “Winjile mng'handa mche
wa Yeloboamu. Lekachoni kwangidita kota ndo
munhu yunji? Nandajizwa kukupa mbuli yihile.
7 Ulute ukamlonjele Yeloboamu kota Mkulu
Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli, kangulonga hino,
‘Nandikuhagula hali wanhu na kukudita uwe chi-
longozi wa wanhu wa heni, Isilaeli.
8 Nandiwusa undewa kulawa kuli ivyazi lya
Daudi na kukupa hegwe, ila hauwele kota chitu-
magwa wa heni Daudi, yawele nakebatililila mala-
jizo ga heni na kumbinza kwa nhumbula ya heye
yeng'ha, yodita gagoloche hali heni.
9 Nakudita wihe ng'hatu kusinda wala waku-
longole. Nakigongomanyila milungu jinji na ji-
malukolo ja kuponda, hamba nakundeka.
10 Kwa chiwalo acho, ndoligalila magazo
makulu ivyazi lya Yeloboamu. Ndowakopola

walume weng'ha wa ivyazi lya heye kuli Isilaeli,
wone kowa mpogozi ama munhu yelejehe.
Ndoilakaza ng'handa ya Yeloboamu mbaka
ilakale ng'hatu na hawe haduhu chinhu chisigale.
11 Mibwa jowalya wala wawele wa ng'handa ya
Yeloboamu wawele wobagama mgati mwa muji
na wala wawele wobagama kuli migunda, videje
vyowalya. Heni Mkulu Nguluwi nandonga.' "

12 Ahiya nakamlonjela mche wa Yeloboamu,
"Lelo winuche, ulute kaye. Houfika kuli muji wa
hegwe, mwanago kobagama.
13 Wanhu weng'ha wa Isilaeli wowasilila
matanga na kumtila. Ila ndo heye yaliyeka wa
ivyazi lya Yeloboamu yawele kotiligwa, kwa vila
ndo heye yaliyeka wa ivyazi lya Yeloboamu,
yawele Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli
nakona chinhu chinojile kwa heye.
14 Mkulu Nguluwi lehano komuwika mndewa
yunji kuli Isilaeli, yawele kolidumya ivyazi lya
Yeloboamu.
15 Ena, Mkulu Nguluwi kowatowa wanhu wa
Isilaeli nawo wotigasika kota midete vyojilinguti-
gasika kuli mazi. Kowosa Waisilaeli kulawa kuli
isi ayi inojile yawapele wasekulu wa hewo na
kuwasambalula kumwambu mwa lwanda lwa
Eyufulate, kwa vila nawamzudiza Mkulu Ngu-
luwi kwa kigongomanyila jimalukolo ja Ashela,
mlungu wa chidala.
16 Mkulu Nguluwi kowaleka Waisilaeli kwa
chiwalo cha gehile goyaditile Yeloboamu na
kuwambuza wanhu wa Isilaeli wadite gehile."

17 Hamba mche wa Yeloboamu nakoka,
nakaluta Tilisa. Loyafichile hali lwizi, mwana

nakabagama.
18 Wanhu weng'ha wa Isilaeli nawamtila na kuwasiliza matanga kota ulonzi wa Mkulu Nguluwi vyoulonjile kwa kukolela mloli Ahiya, chitumagwa wa heye.

Kubagama kwa Yeloboamu

19 Madito ganji ga mndewa Yeloboamu, gawele ndo ngondo za heye na ndaze vyoyalongoze, navyandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Isilaeli.
20 Yeloboamu nakalongoza kwa mhela wa miyaka makumi meli na mili, hamba nakabagama. Nadabu, mwanage, nakalongoza honhu hake.

Lehoboamu kanguilongoza Yuda (2 Mihela 11:5-12:15)

21 Lehoboamu, mwana wa Solomoni, nayali mndewa wa Yuda. Nakaluka kulongoza loyawele na miyaka makumi gane na umwe, naye nakalongoza kwa miyaka kumi na saba ako Yelusalemu, muji uwele Mkulu Nguluwi nayali yauhagule kulawa nhanzi zeng'ha za Isilaeli leka yaliwiche itagwa lya heye amo. Mayake nayali yochemigwa Naama, yawele nayali Mwamoni.
22 Wanhu wa Yuda kahi nawadita wihe hali Mkulu Nguluwi. Kwa gehile gowaditile nawambuza ng'halazi iwele na fihi ng'hatu kusinda vyowaditile wasekulu wa hewo.
23 Nawezenjela honhu ha kufugamila na milingo ja kufugamila na mizengo ja Ashela mchanya mwa chila chidunda na kuli chila igodi liwele na mahamba madodi.

24 Kahi nawali baho walume wang'hondwa wa
honhu ha kujifugamila jimalukolo kuli isi, wanhu
wa Yuda nawenjila kuli kudita mbuli za kuzudiza
za wanhu wa isi wawele Mkulu Nguluwi nayali
yawawinjile hali Waisilaeli.
25 Kuli mwaka wa kahano wa ulongozi wa mn-
dewa Lehoboamu, Shishaki mndewa wa Misili,
nakautowa muji wa Yelusalemu
26 na kuhola ng'hano zeng'ha za ng'handa ya
Mkulu Nguluwi na ng'hano za ng'handa ya chi-
undewa. Nakahola chila chinhu, hamwe na
zila ngawo zeng'ha za zahabu ziwele mndewa
Solomoni nayali yazigongomanye.
27 Mndewa Lehoboamu nakagongomanya
ngawo za shaba honhu ha zila za zahabu na
kuwapa wakulu wa wamizi walingwamila kuli
lwizi lwa ng'handa ya chiundewa.
28 Chila mhela mndewa loyawele yoluta kuli
ng'handa ya Mkulu Nguluwi, wamizi nawali
wohola ngawo azo, hamba nawali wozihilula kuli
chihengo cha kwamilila.
29 Madito ganji ga mndewa Lehoboamu na
geng'ha goyaditile, nagandichigwa kuli chitabu
cha kukumbuchila kwa wandewa wa Yuda.
30 Nakwali na ngondo ilingulutilila hali
Lehoboamu na Yeloboamu.
31 Hamba Lehoboamu nakabagama na
kutiligwa kuli vilaga vya wasekulu wa heye,
kuli muji wa Daudi. Mayake nayali yochemigwa
Naama, Mwamoni. Abiyamu, mwanage
Lehoboamu, nakalongoza honhu ha heye.

15

Abiya kangulongoza Yuda (2 Mihela 13:1-14:1)

1 Abiyamu nakaluka kulongoza ako Yuda kuli
mwaka wa kumi na nane wa ulongozi wa mn-
dewa Yeloboamu wa Isilaeli, mwana wa Nebati.
2 Naye nakalongoza ako Yelusalemu kwa
miyaka jidatu. Mayake nayali yochemigwa
Maaka, mhinza wa Abishalomu.
3 Abiyamu nakadita gehile kota gagala goyadi-
tile mhaza wa heye. Hawele kota Daudi, yawele
nayali na nhumbula ya kukundigwa hali Mkulu
Nguluwi, Nguluwi wa heye.
4 Ila, kwa chiwalo cha Daudi, Mkulu Nguluwi,
Nguluwi wa heye, nakamha Abiyamu mwana
msongolo wa kulongoza kuli Yelusalemu, kwa
kuidita Yelusalemu iwe nzinzili.
5 Kwa vila Daudi nakadita ganojile hali Mkulu
Nguluwi na halemwele kibatilila malajizo
geng'ha ga Mkulu Nguluwi mazuwa geng'ha
ga ukomu wa heye, ila kwa mbuli ya Uliya, Mhiti
hela.
6 Nakwali na ngondo hali Lehoboamu na
Yeloboamu kuli mhela weng'ha wa ukomu wa
Abiyamu.
7 Madito ganji ga Abiyamu na geng'ha goya-
ditile, nagandichigwa kuli chitabu cha kukum-
buchila cha wandewa wa Yuda. Nakwali na
ngondo hali Abiyamu na Yeloboamu.
8 Hamba Abiyamu nakabagama na kutiligwa
kuli muji wa Daudi. Asa mwanage, nakalongoza
honhu ha heye.

Asa kangulongoza Yuda (2 Mihela 15:16-16:6)

9 Kuli mwaka wa makumi meli wa ulongozi
Yeloboamu, mndewa wa Isilaeli, Asa nakawa mn-
dewa wa Yuda.
10 Nakalongoza kuli Yelusalemu kwa mhela wa
miyaka makumi gane na umwe. Mayake nayali
Maaka, mhinza wa Abishalomu.
11 Mndewa Asa nakadita ganojile hali Mkulu
Nguluwi kota vyoyaditile Daudi, sekulu wa heye.
12 Nakawawinga kuli isi wala walume
wang'hondwa wawele hala hali honhu
ha kufugamila, nakosa jimalukolo jeng'ha
jowajigongomanye wasekulu wa heye.
13 Nakamusa Maaka, mayake, kuli ulongozi
wa heye kota mamo mndewa mdala, kwa vila
nakagongomanya limalukolo lya kuzudiza kwa
Ashela, mlungu wa chidala. Asa nakajibenanga
na kujilakaza ajo jimalukolo kuli ibindi lya
Kidiloni.
14 Hanga nayali hahosile honhu ha kufugamila,
nhumbula ya Asa nayali yiwichile ng'hatu kwa
Mkulu Nguluwi kuli kikala kwa heye kweng'ha.
15 Nakahilusa mgati mwa ng'handa ya Mkulu
Nguluwi sendi na zahabu na vila vinhu viwele
heye na mhaza wa heye nawali waviwichile chi-
uyeng'ha.

16 Nakwali na ngondo hali Asa na Baasha, mn-
dewa wa Isilaeli, kuli mazuwa geng'ha ga ulon-
gozi wa hewo.
17 Baasha, mndewa wa Isilaeli, nakaitowa isi ya
Yuda na kwaluka kuzenga ngome kuli muji wa
Lama, leka yamlemeze munhu yoneche yaleche
kulawa ne kwinjila kuli isi ya Asa, mndewa wa
Yuda.

18 Hamba, mndewa Asa nakahola sendi na za-
habu yeng'ha isigale kuli ng'hano za ng'handa
ya Mkulu Nguluwi na kuli ng'hano za ng'handa
ya mndewa, nakawapa vitumagwa wa heye na
kuwalajiza walute kwa Beni-hadadi, mwana wa
Tabulimoni, mzukulu wa Hesioni, mndewa wa
Alamu, yawele nayali yochikala ako Damasiko,
nakalonga,

19 "Tuwiche ilagano hali heni na hegwe, kota
vyowaditile mhaza wa heni na mhaza wa hegwe.
Ulole, nandikugalila ndolendole ya sendi na za-
habu, lelo ulute ukabene ilagano lya hegwe na
Baasha, mndewa wa Isilaeli, leka yaleche kitowa
na heni."

20 Mndewa Beni-hadadi nakakunda kuwinza
ulonzi wa mndewa Asa, nakalajiza wakulu wa
wamizi wa heye na wamizi wa heye kuluta kuji-
towa miji ja Isilaeli. Nawo nawajihola miji ja Iyoni
na Dani na Abeli-beti-maaka na Kineleti yeng'ha,
hamwe na isi yeng'ha ya Nafutali.

21 Mndewa Baasha loyahuliche mbuli ayo,
nakaleka kuuzenga muji wa Lama na kuluta
kikala Tilisa.

22 Hamba mndewa Asa nakalajiza kwa Wayuda
weng'ha ne kumbagula ne yumwe, wahole ma-
ganga na mbawo kulawa Lama, vinhu viwele
Baasha nayali yotumiya ako kwa kuzenjela. Mn-
dewa Asa nakatumiya mbawo azo kuzenjela
Misipa na Geba iwele ako Benjamini.

23 Madito ganji geng'ha ga mndewa Asa na
ludali lwa heye lweng'ha na geng'ha goyaditile
na miji jeng'ha joyajizenjile, nagandichigwa kuli
chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa

Yuda. Ila nakafichigwa na utamwa kuli magulu ga
heye kuli mhela wa usekulu wa heye.
24 Hamba Asa nakabagama, nakatiligwa kuli
vilaga vya chiundewa, kuli muji wa Daudi, sekulu
wa heye. Yehoshafati mwanage, nakalongoza
honhu ha heye.

Nadabu kangulongoza Isilaeli

25 Nadabu, mwana wa Yeloboamu, nakawa mn-
dewa wa Isilaeli kuli mwaka wa keli wa ulongozi
wa Asa, mndewa wa Yuda. Naye nakalongoza
Isilaeli kwa miyaka mili.
26 Kuli ulongozi wa heye, nakadita gehile hali
Mkulu Nguluwi, yowinza nzila za mhaza wa heye,
yawele nakawambuza wanhu wa Isilaeli kudita
gehile.
27 Baasha, mwana wa Ahiya, kulawa kuli ivyazi
lya Isakali, nayali na majesa ga kumditila vibi
Nadabu. Mhela uwele Nadabu na Waisilaeli
weng'ha lowawele wauzungulute muji wa
Gibetoni wa Wafilisti, Baasha nakamvaba
Nadabu na kumkopola.
28 Baasha nakamkopola Nadabu kuli mwaka wa
kadatu wa ulongozi wa Asa, mndewa wa Yuda.
Hamba heye Baasha nakawa mndewa honhu ha
heye.
29 Baasha loyaluche kulongoza, nakawakopola
wanhu weng'ha wa ivyazi lya Yeloboamu,
hamlechile munhu ne yumwe wa lukolo lwa
Yeloboamu yawele mkomu. Ahyo nakawadumya
weng'ha kwa kiwhana na ulonzi wa Mkulu
Nguluwi wougaligwe kukolela chitumagwa wa
heye Ahiya, Mshiloni,

30 kwa chiwalo cha gehile goyaditile Yeloboamu
na kuwambuza Waisilaeli kudita gehile na kwa
vila nakamzudiza Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa
Isilaeli.
31 Madito ganji ga Nadabu, nagandichigwa kuli
chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Isi-
laeli.
32 Nakwali na ngondo hali Asa na Baasha, mn-
dewa wa Isilaeli, kuli mazuwa geng'ha ga ulon-
gozi wa hewo.

Baasha kangulongoza Isilaeli

33 Kuli mwaka wa kadatu wa ulongozi wa
Asa, mndewa wa Yuda, Baasha mwana wa
Ahiya, nakawa mndewa wa Isilaeli yeng'ha ako
Tilisa. Naye nakalongoza kwa mhela wa miyaka
makumi meli na jine.
34 Baasha nakadita gehile hali Mkulu Nguluwi,
yowinza nzila za Yeloboamu na gehile ga heye,
yawele nakawambuza Waisilaeli kudita gehile
ago.

16

1 Aho ndo ulonzi wa Mkulu Nguluwi naumuyila
Yehu, mwana wa Hanani, kumuwala Baasha.
2 “Nandikwinula hegwe Baasha kulawa kuli
nhimbwisi na kukudita uwe chilongozi wa
wanhu wa heni Isilaeli, ila nakuwinza nzila
za Yeloboamu na kuwambuza wanhu wa heni
Isilaeli kudita gehile na kunzudiza kwa gehile ga
hewo.
3 Lelo, ndokudumya hegwe Baasha hamwe
na ivyazi lya hegwe na ndoliditila ivyazi lya
hegwe kota vyondiliditile ivyazi lya Yeloboamu
na Nebati, mwanage.

4 Mibwa jowalya wanhu wa hegwe wawele
wobagama kuli muji na videje vyowa na chilyo
kulawa kwa wala wawele wobagama kuli mi-
gunda.”
5 Madito ganji ga Baasha na ludali lwa heye,
nagandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila
kwa wandewa wa Isilaeli.
6 Hamba Baasha nakabagama, nakatiligwa ako
Tilisa. Ela, mwanage nakalongoza honhu hake.
7 Mzidi wa ago, ulonzi wa Mkulu Nguluwi
nawuya kukolela mloli Yehu, kwa Baasha
hamwe na ivyazi lya heye, kwa chiwalo cha
wihe weng'ha woyauditile hali Mkulu Nguluwi.
Baasha nakamzudiza Mkulu Nguluwi kwa kudita
kota Yeloboamu na kahi kwa kulidumya ivyazi
lya Yeloboamu.

Ela kangulongoza Isilaeli

8 Kuli mwaka wa makumi meli na sita wa ulon-
gozi wa Asa mndewa wa Yuda, Ela mwana wa
Baasha, nakawa mndewa wa Isilaeli. Naye naka-
longoza ako Tilisa kwa miyaka mili.
9 Simuli, yumwe wa vitumagwa wa heye,
yawele nayali chilongozi wa nusu ya mituka
ja heye ja ngondo, nayali yochijesa kumditila
vibi Ela. Mhela awo Ela nayali Tilisa yogala kuli
ng'handa ya Alisa, munhu yawele nayali mkulu
wa ng'handa ya chiundewa ako Tilisa,
10 lelo Simuli nakenjila mgati, nakamtowa na
kumkopola. Hamba nakalongoza honhu ha heye.
Nawali mwaka wa makumi meli na saba wa ulon-
gozi wa Asa, mndewa wa Yuda.
11 Simuli loyaluche kulongoza, nakawakopola
wanhu weng'ha wa ivyazi lya Baasha, hamlechile

mlume ne yumwe wa ivyazi lya heye ne yula wa goloko wa heye.

12 Ahyo Simuli nakalidumya ivyazi lyeng'ha lya Baasha kwa kiwhana na ulonzi wa Mkulu Nguluwi ulonjigwe kukolela mloli Yehu.

13 Mbuli azi nazikoleka kwa chiwalo cha gehile goyaditile Baasha na Ela, mwanage. Nawamzudiza Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli, kwa kudita gehile na kuwambuza wanhu wa Isilaeli wadite gehile kwa jimalukolo ja milungu ja hewo.

14 Madito ganji ga Ela, nagandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Isilaeli.

Simuli kangulongoza Isilaeli

15 Kuli mwaka wa makumi meli na saba wa ulongozi wa Asa, mndewa wa Yuda, Simuli nakalongoza ako Tilisa kwa mhela wa mazuwa saba. Wamizi nawali wawichile kambi ya hewo habehi na Gibetoni, muji wa Wafilisti.

16 Lowahuliche kota Simuli nayali yamditile mndewa mbuli yihile na kumkopola, zuwa lilyo kuno wawele kuko kuli kambi, nawamuwika Omuli, mkulu wa wamizi leka yawe mndewa wa Isilaeli.

17 Aho ndo Omuli na Waisilaeli weng'ha wawele hamwe na heye nawoka Gibetoni na kuuzunguluta muji wa Tilisa.

18 Simuli loyonile kota muji nauzungulutwa, nakenjila kuli ngome ya ng'handa ya chiundewa na nakailakaza kwa chiluli na kidumya yuye mumo mgati.

19 Mbuli ayi naikoleka kwa chiwalo cha gehile
goyaditile hali Mkulu Nguluwi, nakadita kota vy-
oyaditile Yeloboamu na kuwambuza wanhu wa
Isilaeli wadite gehile.
20 Madito ganji ga Simuli na kubelenhuka
koyakuditile, nagandichigwa kuli chitabu cha
kukumbuchila kwa wandewa wa Isilaeli.

Omuli kangulongoza Isilaeli

21 Lelo, wanhu wa Isilaeli nawebagula vilundo
vili. Chilundo chimwe nachilumba na Tibuni,
mwana wa Ginati, leka yawe mndewa na
chilundo cha keli nachilumba na Omuli.
22 Hamba wanhu wa chilundo chilumbile na
Omuli nachali na mong'ho kusinda chila chilum-
bile na Tibuni, mwana wa Ginati. Ahyo Tibuni
nakabagama, Omuli nakawa mndewa.
23 Kuli mwaka wa makumi gadatu na umwe
wa ulongozi wa Asa, mndewa wa Yuda, Omuli
nakawa mndewa wa Isilaeli, naye nakalongoza
kwa mhela wa miyaka kumi na mili, miyaka sita
ja mwaluko kuli ajo kumi na mili, nakalongoza
Tilisa.
24 Nakagula chidunda cha Samaliya kwa kilo
makumi saba za sendi kulawa kwa munhu
yumwe yalinguchemigwa Shemeli. Nakazenga
muji mchanya mwa chidunda acho. Muji awo
nakauchema Samaliya kwa kiwhana na Shemeli,
itagwa lya munhu wa mwaluko yawele na
chidunda acho.
25 Omuli nakadita gehile hali Mkulu Nguluwi,
nakadita gehile ng'hatu kupuluta wala wamlon-
gole.

26 Nakawinza nzila zeng'ha za Yeloboamu, mwana wa Nebati na kuli gehile ga heye, gawele nakawambuza Waisilaeli wadite. Ahyo, nawamzudiza Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli kwa kujifugamila jimalukolo ja milungu.
27 Madito ganji ga Omuli na ludali lwa heye, nagandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Isilaeli.
28 Hamba Omuli nakabagama na kutiligwa ako Samaliya. Ahabu, mwanage nakalongoza honhu ha heye.

Ahabu kangulongoza Isilaeli

29 Kuli mwaka wa makumi gadatu na nane wa ulongozi wa Asa, mndewa wa Yuda, Ahabu mwana wa Omuli nakawa mndewa wa Isilaeli. Naye nakalongoza ako Isilaeli kuno yawele Samaliya kwa mhela wa miyaka makumi meli na mili.
30 Ahabu nakadita gehile hali Mkulu Nguluwi kusinda wandewa weng'ha wamlongole.
31 Hanga nayali yawinzile nzila za Yeloboamu, mwana wa Nebati, Ahabu nakadita wihe ng'hatu kwa kumhesa Yesebeli, mhinza wa Etibaali, mndewa wa Wasidoni. Naye nakaluka kumkolela mijito na kumfugamila Baali.
32 Nakazenga honhu ha kulavila nhambiko na ng'handa kwa chiwalo cha Baali, yila yaizenjile ako Samaliya.
33 Ahabu kahi nakazenga izengo lya Ashela na kudita mbuli nyinji za kumzudiza Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli, kusinda vyowaditile wandewa weng'ha wawele nawamlongola.

34 Kuli mhela wa ulongozi wa Ahabu, Hieli
Mbeteli, nakaizenga kahi Yeliko. Kota ulonzi wa
Mkulu Nguluwi vyoulonjile kwa kukolela Yoshua,
mwana wa Nuni, Abilamu mwana wa mwaluko
wa Hieli, nakabagama mhela wa kwaluchiza mi-
sisi ja muji wa Yeliko. Hamba Segubu, mwana
mdodo wa Hieli, nakabagama kahi mhela wa
kuwika lwizi lwa muji awo.

17

Eliya kanguwikula kuwala lufemba

1 Lelo, Eliya yawele nakalawa Tishibe ako
Gileadi, nakamlonjela mndewa Ahabu, “Kota
Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli yawele
mkomu, yondilingumkolela mijito, ndangilaha
kota kowa kulihela nungwi ne nhonya kuli
miyaka jino mbaka hondilajiza.”
2 Hamba ulonzi wa Mkulu Nguluwi naumuyila
Eliya na kumlonjela,
3 “Wuche hano, ulutile kuli ubanzi wa kolilaw-
ilaga isanya, ukevise kuli kazanda ka Keliti, ako
kolilawilaga isanya mwa lwanda lwa Yolodani.
4 Konwa mazi kulawa kuli kazanda ako na
nandijilajiza mibondwa jikugalile chilyo.”
5 Lelo, Eliya nakadita kota ulonzi wa Mkulu
Nguluwi vyoumlajize. Nakaluta kuli kazanda ka
Keliti, kawele kolilawilaga isanya mwa lwanda
lwa Yolodani na kikala ako.
6 Mibondwa najali jimhilichila mibumunda na
miwunde kuli chila hamitondo na matinazo na
nayali yonwa mazi ga kazanda ako.
7 Lelo loukolile mhela umwenga, mazi nagakala
kwa vila nhonya haitowile kuli isi yila.

Eliya kangumtanza mdala yafililwe na mlume

8 Hamba ulonzi wa Mkulu Nguluwi naumuyila
Eliya na kulonga,
9 "Ulute kuli muji wa Salefati habehi na Sidoni
na wikale ako. Nandimlajiza mdala yafililwe na
mlume yakugalile chilyo."
10 Lelo Eliya nakaluta Salefati. Loyafichile hali
lwizi lwa muji, nakamfika mdala yumwe yafililwe
na mlume yolokota ngodi. Eliya nakamchema ayo
mdala na kumlonjela, "Ngalile mazi machefu leka
nyinwe."
11 Yula mdala loyawele yoluta kumholela mazi,
Eliya nakamchema kahi na kumlonjela, "Dedede,
ngalile kahi na chihande cha ibumunda."
12 Yula mdala nakamlonjela, "Ndikomya, ndan-
gilaha kwa itagwa lya Mkulu Nguluwi, Ngu-
luwi wa hegwe yawele mkomu, ndahela ibu-
munda ne hado, ila ndanawo utimbo ulinguweza
kumema kuli chiganza uwele kuli chijilo na
mafuta machefu kuli ibuli. Ndangulokoteza ngodi
nyindo leka nyhiliche haluga na kuteleka chi-
lyo kwa chiwalo cha heni na mwanangu, hamba
tubagame."
13 Eliya nakamlonjela "Uleche kudumba.
Ulute haluga na udite kota vyoulonjile, ila
ungongomanyile tandi ibumunda lido kulawa
kuli vila vinhu vyouwele navyo na ungalile,
hamba ugongomanye choneche kwa chiwalo cha
hegwe na mwanago.
14 Kwa vila Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli,
kangulonga hino, 'Utimbo uwele kuli chijilo cha
hegwe haupunguwa hebu na mafuta gawele kuli

ibuli hagomala mbaka aho heni Mkulu Nguluwi hondichigala nhonya kuli isi.' "
15 Lelo, ayo mdala yafililwe na mlume nakaluta na kudita kota vyoyalonjelwe na Eliya. Ahyo nakwali na chilyo kuli chila zuwa kwa chiwalo cha Eliya na yula mdala na ivyazi lya heye.
16 Utimbo haumalile kuli chijilo na mafuta ga kuli ibuli hagamalile, nayali hihila kota ulonzi wa Mkulu Nguluwi woyamlonjele Eliya.

Eliya kangumzilipula mwana wa mdala yafililwe na mlume

17 Vyoupulute mhela umwenga, mwana wa yula mdala mwenyeng'haye nayali yotamika. Nakatamika ng'hatu mbaka nakabagama.
18 Ayo mdala nakamlonjela Eliya, "Kuna nongwa yachi kuwala heni, hegwe mloli? Nakuya kwa heni leka uwiche hazelu gehile ga heni na kwambuza kubagama kwa mwanangu?"
19 Eliya nakamwidichila, "Umhe heni ayo mwanago." Eliya nakamhola mwana kulawa kuli mhambaga ya heye, nakampapa na kuluta naye mbaka kuli chihengo cha kuchanya koyawele yochikala, nakamuwasiliza mchinhanda cha heye.
20 Hamba nakamlanda Mkulu Nguluwi yolonga, "Gwa Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa heni, ndaze, nakigala kubagama kwa mdala ayu yafililwe na mlume, yondilingikalasa na heye, kwa kwambuza kubagama kwa mwanage?"
21 Hamba Eliya nakegolola mchanya mwa ayo mwana mala zidatu na kumlanda Mkulu Nguluwi, yolonga, "Gwa Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa

heni, ndangukulanda umhilusile mwana muhe wa heye.”
22 Mkulu Nguluwi nakahulika kulanda kwa Eliya, muhe wa yula mwana naumhiluchila na nakazilipuka.
23 Eliya nakamhola yula mwana na kumpapa kulawa kuli chihengo cha heye, nakamdulisa kuli ng'handa, hamba nakamha mayake na kumlonjela, “Ulole, mwanago ka mkomu.”
24 Aho ndo yula mdala yafililwe na mlume nakamlonjela Eliya, “Lelo ndanguvizela kota hegwe kwa mloli na ulonzi wa Mkulu Nguluwi kulawa kuli mlomo wa hegwe ndo wa kukomya.”

18

Eliya kangumha usenga Obadiya

1 Logapulute mazuwa menji, kuli mwaka wa kadatu wa lufemba, ulonzi wa Mkulu Nguluwi naumuyila Eliya na kumlonjela, “Ulute ukelajile kwa mndewa Ahabu, hamba nhonya yotowa kuli isi.”
2 Lelo Eliya nakaluta kilajila kwa Ahabu.
Mhela awo nakwali na lufemba ako Samaliya.
3 Lelo Ahabu nakamchema Obadiya mkulu wa ng'handa ya chiundewa. Obadiya nayali munhu yalingumdumba ng'hatu Mkulu Nguluwi.
4 Mhela uwele Yesebeli loyawele yowakopola waloli wa Mkulu Nguluwi, Obadiya nayali yawaholile waloli miya imwe na kuwahilika kuli mhalika mbili, waloli makumi gahano kuli chila mhalika na nayali yowahilichila chilyo na mazi.
5 Hamba Ahabu nakamlonjela Obadiya, “Ulute kuli isi yeng'ha kuli nzanda zeng'ha na mibindi

jeng'ha, hanji topata misolo kwa chiwalo cha
falasi na migongolo ja hetwe jinji leka migongolo
ja hetwe jileche kubagama.”
6 Ahyo nawebagula leka chila munhu yalute
ubanzi umwe wa isi kupala misolo. Ahabu
nakaluta ubanzi umwenga na Obadiya nakaluta
ubanzi uyage.
7 Mhela Obadiya loyawele yojenda mzila, naket-
ing'hana na Eliya. Obadiya nakamzela Eliya, ahyo
nakafugama mbaka hasi na kumlonjela, “Ndaze,
hegwe ndo mkulu wa heni Eliya?”
8 Eliya nakamwidichila, “Ena, ndo nene. Ulute
ukamlonjele mkulu wa hegwe Ahabu, ‘Eliya ka
hano.’ ”
9 Obadiya nakamuuza, “Nandita gehile gachi
mbaka nakumbika mmoko mwa mndewa Ahabu
leka ng'hopoligwe?
10 Ndangilaha kwa itagwa lya Mkulu Nguluwi,
Nguluwi wa hegwe yawele mkomu, haduhu isi
ama undewa uwele mkulu wa heni hamlajize
munhu kukupala. Chila mhela wala wanhu wa-
lutile kukupala wone walonje hegwe kwa haduhu
ako, mkulu wa heni nayali yowagana welahe kota
wangulonga kukomya, kwa haduhu.
11 Ila kwangundonjela ndute kwa mkulu wa
heni na kulonga, ‘Eliya ka hano.’
12 Sivizelele kohi kuwele muhe wa Mkulu
Nguluwi wokuhilika mhela hondikuleka na
kuka. Wone ndute kumlonjela Ahabu kota kwa
hano, hamba yakupale na kulemwela kukona,
kong'hopola, hanga heni, chitumagwa wa hegwe
nandali ndimdumba Mkulu Nguluwi kulawa kuli
usongolo wa heni.

13 Ndaze, huvizelele kota Yesebeli loyawele
yowakopola waloli wa Mkulu Nguluwi, nandiwa-
hola waloli miya imwe na kuwavisa makumi ga-
hano kuli chila mhalika na nandali ndiwahilichila
chilyo na mazi?
14 Lelo, kwangundonjela ndute kwa mkulu
wa heni na kumlonjela, 'Eliya ka hano.' Heye
kong'hopola."
15 Eliya nakamlonjela, "Ndangilaha kwa itagwa
lya Mkulu Nguluwi yawele na mong'ho kota
vyoyalingikala na yula ndilingumkolela mijito,
ndikomya ndochilajila kwa Ahabu lehano."

Waloli wa Baali wangulemwela

16 Lelo Obadiya nakaluta kwa mndewa Ahabu
na kumlonjela mbuli azo. Naye Ahabu nakaluta
kiting'hana na Eliya.
17 Ahabu loyamuwene Eliya, nakamuuza,
"Hegwe ndo ulinguitunya Isilaeli?"
18 Eliya nakamwidichila, "Siitunyile Isilaeli, ila
hegwe na ivyazi lya mhaza wa hegwe ndo mlin-
guitunya Isilaeli. Namjileka mizilo ja Mkulu Ngu-
luwi, namjiwinza Mabaali.
19 Lelo wacheme wanhu kulawa Isilaeli yeng'ha
leka tuting'hane kuli chidunda cha Kalimeli,
nagwe uwegale awo waloli wa Baali miya zine na
makumi gahano na waloli miya zine wa Ashela
walingulya chilyo kuli chisaga cha Yesebeli."
20 Ahabu nakalajiza usenga kuli Isilaeli yeng'ha
na kuwakungajiza waloli awo kuli chidunda cha
Kalimeli.
21 Hamba Eliya nakema hali wanhu na ku-
longa, "Mochiziganila kuli majesa meli mbaka

nili? Wone Mkulu Nguluwi ndo Nguluwi, mumuwinze heye, ila wone Baali ndo Nguluwi, lelo mumuwinze heye." Ila wanhu hawalonjile chinhu.
22 Hamba Eliya nakawalonjela wanhu, "Heni
ndiliyeka ndo mloli wa Mkulu Nguluwi sigale, ila Baali kana waloli miya zine na makumi gahano.
23 Lelo migale hano mibuguma mili, waloli wa
Baali wehagulile limwe, walidumule kuli vihande na kuviwika mchanya mwa ngodi ila waleche kubwina chiluli. Nani ndolihola alyo limwe lisigale, ndoliwika goya na kuliwika mchanya mwa ngodi ila sibwina chiluli.
24 Hamba mlicheme itagwa lya mlungu wa
hemwe nani ndolichema itagwa lya Mkulu Nguluwi. Nguluwi ama mlungu yawele kokwidichila kwa chiluli, ayo ndo wa kukomya." Hamba, wanhu weng'ha nawalonga, "Ena, nakulonga goya."
25 Eliya nakawalonjela waloli wa Baali, "Mh-
agule ibuguma limwe hali aji na muwe wa mwaluko kuliwika goya, kwa vila hemwe mwa wenji lukami. Mlicheme itagwa lya mlungu wa hemwe, ila mleche kubwina chiluli."
26 Ahyo waloli wa Baali nawalihola ibuguma
lya hewo lyowapegwe na kwaluka kuliwika goya. Hamba nawalichema itagwa lya Baali kulawa hamitondo mbaka nemisi, nawalonga, "Gwa Baali utwidichile." Ila nakwali haduhu wa kuwedichila. Nawavina kwa kuzebeduka kuno wohazunguluta honhu ha kulavila nhambiko howahazenjile.
27 Mhela wa nemisi, Eliya nakaluka kuwaseka

kwa kulonga, “Mtowe iyowe ng'hatu! Ndikomya heye ndo mlungu! Hanji ka kuli majesa ng'hatu ama kana mijito minji ama ka kuli majendo. Hanji ka kuli usinjizi unonile, yanguganigwa kumwinula.”

28 Ahyo waloli awo nawayoweleza na kitemanga kota vyowazowele. Nawetemanga na vimaje na nzembe mbaka danda naziwalawa.

29 Nemisi naikola, nawo nawalutilila kulonga kota wapoka mbaka mhela wa nhambiko ya matinazo, ila hakuwele na wa kuwedichila.

30 Hamba, Eliya nakawalonjela wanhu weng'ha, “Mhejele habehi na heni.” Wanhu weng'ha nawamhejelela, naye Eliya nakazenga kahi honhu ha kulavila nhambiko ha Mkulu Nguluwi hawele nahali habomoligwe.

31 Eliya nakahola maganga kumi na meli, limwe kwa chiwalo cha chila nhanzi ya wana wa Yakobo, yawele ulonzi wa Mkulu Nguluwi naumuyila na kulonga, “Itagwa lya hegwe lyowa Isilaeli.”

32 Kwa maganga ago, Eliya nakamzenjela Mkulu Nguluwi honhu ha kulavila nhambiko, hamba nakabawa msisi kuhazunguluta aho honhu ha kulavila nhambiko, msisi ulinguweza kuhola lita makumi gadatu ga nyhule.

33 Nakawika ngodi na kulidumula lila ibuguma kuli vihande na kuviwika mchanya mwa ngodi. Hamba nakawalonjela, “Mmemeze mazi kuli vijilo vine na kugabohola mchanya mwa nhambiko ya kulakazwa na mchanya mwa ngodi.” Nawadita ahyo.

34 Hamba nakawalonjela, “Mdite ahyo kahi.” Nawo nawadita ahyo kahi. Nakalajiza, “Mdite

ahyo lwa kadatu.” Nawo nawadita ahyo lwa kadatu.
35 Mazi nagachililika hasi ha honhu ha kulavila nhambiko na mbaka kuhamemeza honhu howabawile wula msisi.
36 Mhela wa kulavya nhambiko ya matinazo, mloli Eliya nakahejela kumwando na kulanda yolonga, “Gwa Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Abulahamu na Isaka na Yakobo, izeleche lehano kota hegwe ndo Nguluwi kuli Isilaeli na kota heni ndo chitumagwa wa hegwe na nandita mbuli azi zeng'ha kota vyoundajize.
37 Unyhidichile, gwa Mkulu Nguluwi, unyhidichile leka wanhu awa wavizele kota hegwe, gwa Mkulu Nguluwi, ndo Nguluwi na kota nakuzigalamula nhumbula za hewo zikuhiluchile kahi.”
38 Baho du Mkulu Nguluwi nakadulisa chiluli na kuidumya yila nhambiko ya kulakazwa na zila ngodi na gala maganga na jila misanga na kugakaza gala mazi gawele kuli msisi.
39 Wanhu lowaiwene mbuli ayo, nawagwa chifunama na kulonga, “Mkulu Nguluwi, ndo Nguluwi, Mkulu Nguluwi, ndo Nguluwi!”
40 Hamba Eliya nakawalonjela, “Muwebate awo waloli weng'ha wa Baali. Mleche kumleka ne yumwe yasulupuche.” Lelo wanhu nawawebata weng'ha, naye Eliya nakawahilika mbaka kuli ibindi lya Kishoni na kuwadumula singo.
41 Eliya nakamlonjela mndewa Ahabu, “Ulute ukalye na kunwa kwa vila hana lizi lya nhonya ng'hulu.”
42 Ahyo Ahabu nakaluta kulya na kunwa, ila Eliya nakakwina kuli chinhembenhembe cha

chidunda cha Kalimeli, nakafugama na kuwika mutwi wa heye hagati ha mafugamilo ga heye.
43 Hamba Eliya nakamlonjela chitumagwa wa heye, “Ulute ukalole kuli ubanzi wa bahali.” Chitumagwa nakaluta na kudita vyoyalonjelwe, hamba nakahiluka na kulonga, “Haduhu chinhu choneche ako.” Eliya nakamlonjela hihyo mala sita mzidi yula chitumagwa, “Ulute kahi.”
44 Mala ya saba, chitumagwa ayo nakahiluka na kulonga, “Ndangona ng'hungugu ndodo kota moko wa munhu yangulawa kuli bahali.” Eliya nakamlonjela, “Ulute ukamlonjele mndewa Ahabu, ‘Uwiche goya mutuka wa hegwe na uhiluche haluga mhela nhonya ing'hali kukulemeza.’ ”
45 Mhela wuwula ulanga nauwa utitu kwa chiwalo cha ng'hungugu, mbeho nayaluka kuputa na nhonya ng'hulu naitowa, naye Ahabu nakaluta Yesileeli.
46 Mong'ho wa Mkulu Nguluwi naumuyila Eliya, nakawoha goya ikanzu lya heye na kubilima, nakamlongola Ahabu kwinjila kuli muji wa Yesileeli.

19

Eliya kuli chidunda cha Holebu

1 Mndewa Ahabu nakamsimila Yesebeli, mche wake, mbuli zeng'ha zoyaditile Eliya na vyoyawakopole waloli weng'ha wa Baali kwa ipanga.
2 Yesebeli nakalajiza usenga kwa Eliya yolonga, “Milungu ajo jinditile ahyo na mzidi, wone ifiche mitondo mhela kota awu ndowa siuditile ukomu wa hegwe kota yumwe wa awo waloli.”

3 Eliya nakadumba, ahyo nakabilimila kuli
muji wa Beeli-sheba ako Yuda kwa chiwalo cha
kilohola, kuno yawele na chitumagwa wa heye.
Hamba nakamleka ako chitumagwa ayo
4 na kujenda kwa zuwa limwe kuchiwala.
Nakafika kuli igodi lya mletemu, nakekalisa hasi
ha igodi alyo na kulanda leka yabagame. Naka-
longa, “Ihega lelo, Mkulu Nguluwi, wuse ukomu
wa heni, kwa vila siwele nojile kusinda wasekulu
wa heni.”
5 Hamba nakegolola na kuwasa. Baho du
mhilisi nakamdoliza na kumlonjela, “Winuche
leka ulye.”
6 Eliya nakalola banzi zeng'ha, habehi na mutwi
wa heye nakwali na ibumunda libanichigwe kuli
makala ga chiluli na ibuli lya mazi. Nakalya na
kunwa, hamba nakawasa kahi.
7 Yula mhilisi wa Mkulu Nguluwi nakamuyila
kahi lwa keli, nakamdoliza na kumlonjela, “Win-
uche ulye kahi, leka uwe na mong'ho wa kulutilila
na majendo.”
8 Eliya nakenuka, nakalya na kunwa. Loy-
awele na mong'ho kwa vila nakalya chila chi-
lyo, nakajenda kwa mhela wa mazuwa makumi
gane, nemisi na nechilo mbaka nakafika Holebu,
chidunda cha Nguluwi.
9 Ako nakenjila kuli mhalika, nakawasa amo
nechilo yila. Hamba, ulonzi wa Mkulu Ngu-
luwi naumuyila Eliya na kumlonjela, “Kwangu-
dita choni hano?”
10 Eliya nakedichila, “Mhela weng'ha
nandikukolela mijito hegwe uliyeka, Mkulu
Nguluwi Uwele na Mong'ho, ila Waisilaeli

nawabena ilagano lya hegwe, nawabomola
honhu ha hegwe ha kulavila nhambiko na
kuwakopola waloli wa hegwe kwa ipanga. Ndo
heni, heni ndiliyeka ndo sigale na wangumhala
leka wandumye.”

11 Mkulu Nguluwi nakamlonjela, “Ulute kunze
na kwima mchanya mwa chidunda hali heni
Mkulu Nguluwi, kwa vila nda habehi kukola aho.”
Hamba mbeho ng'hulu iwele na mong'ho nai-
vidita vila vidunda vikakame na kutula mita-
lawe, ila lizi lya Mkulu Nguluwi haliwele kuli yila
mbeho. Vyoikolile mbeho nakwali na limachiny-
hina, ila lizi lya Mkulu Nguluwi haliwele kuli alyo
limachinyhina.
12 Vyolikolile limachinyhina nakwali na chiluli,
ila lizi lya Mkulu Nguluwi haliwele kuli chiluli
acho. Vyochipulute chiluli, nalihulikwa lizi lisin-
damale na lya kupwepwa.
13 Eliya loyahuliche lizi alyo, nakegubika
kumeho na ikanzu lya heye, nakalawa mgati
na kwima hali mlomo wa mhalika. Lila lizi
nalimlonjela, “Eliya, kwangudita choni aha?”
14 Eliya nakedichila, “Mhela weng'ha
nandikukolela mijito hegwe uliyeka, Mkulu
Nguluwi Uwele na Mong'ho, ila Waisilaeli
nawabena ilagano lya hegwe, nawabomola
honhu ha hegwe ha kulavila nhambiko na
kuwakopola waloli wa hegwe kwa ipanga. Ndo
heni, heni ndiliyeka ndo sigale na wangumhala
leka wandumye.”

15 Mkulu Nguluwi nakamlonjela, “Uhiluche kwa
kukolela kuchiwala mbaka Damasiko. Loufika,
mbakalize mafuta Hasaeli yawe mndewa wa

Alamu.
16 Naye Yehu, mwana wa Nimushi, umbakalize
mafuta leka yawe mndewa wa Isilaeli. Kahi
mbakalize mafuta Elisha, mwana wa Shafati wa
Abeli-mehola, leka yawe mloli honhu ha hegwe.
17 Lelo yoneche yawele yosulupuka kuli
ipanga lya Hasaeli, Yehu komkopola na yoneche
yosulupuka kuli ipanga lya Yehu, Elisha
komkopola.
18 Ila ndowaleka wakomu wanhu elufu saba
kuli isi ya Isilaeli, wala wawele hawamfugamile
Baali ne kujinonela jimalukolo ja heye."

Elisha kanguchemigwa yawe mloli

19 Ahyo Eliya nakoka kulawa ako nakamfika
Elisha, mwana wa Shafati. Nayali yolima kwa
misenga makumi meli na jine ja kulimila, kuno
heye yuye yojilongoza misenga ja kumbele. Eliya
nakakola habehi na heye na loyamfichile nakam-
valiza ikanzu lya heye.
20 Aho, Elisha nakajileka misenga ja heye,
nakamuwinza Eliya yobilima na kumlonjela,
"Ng'hundize tandi ndute ndikawalaje mamo
na mhaza wa heni kwa kuwanonela, hamba
ndikuwinze," Eliya nakedichila, "Ulute,
nandikuditila choni?"
21 Lelo Elisha nakamleka Eliya, nakahiluchila
chilundo cha misenga, nakajidumula singo mis-
enga ajo na kuteleka kwa migodi ja ngwamo
kota ngodi, nakawapa wanhu nawalya. Hamba
nakoka na kumuwinza Eliya na nakawa chitu-
magwa wa heye.

20

Beni-hadadi kanguitowa Samaliya

1 Beni-hadadi, mndewa wa Alamu, nakakun-
gajiza wamizi wa heye weng'ha, kuno yawele
hamwe na wandewa wanji makumi gadatu na
weli hamwe na falasi na mituka jawo ja kubu-
lunwa. Nakaluta kuli wula muji wa Samaliya
nakauzunguluta na kuutowa.
2 Hamba nakalajiza wasenga wa heye kuli muji
kwa Ahabu, mndewa wa Isilaeli, nawamlonjela,
“Mndewa Beni-hadadi kangulonga hino,
3 ‘Sendi na zahabu za hegwe, vyeng'ha ndo vya
heni na wadala wa hegwe wanojile na wanago
wanojile nawo ndo wa heni.’ ”
4 Mndewa wa Isilaeli nakedichila, “Mkulu wa
heni mndewa, ilawile kota vyoulonjile. Heni na
vyeng'ha vyombele navyo ndo vya hegwe.”
5 Wala wasenga wa hewo nawamhiluchila kahi
Ahabu, nawamlonjela, “Mndewa Beni-hadadi
kangulonga ahi, ‘Nandajiza usenga kwa hegwe
umhe heni zahabu na sendi na wache wa hegwe
na wanago.
6 Ila mitondo mhela kota awu, ndowalajiza vi-
longozi wa heni kukagula ng'handa ya hegwe ya
chiundewa na ng'handa za vilongozi wa hegwe.
Wohola chinhu chowalinguchigana lukami.’ ”
7 Aho ndo Ahabu, mndewa wa Isilaeli,
nakawachema wasekulu weng'ha wa
Isilaeli na nakawalonjela, “Ulole munhu
ayo vyoyalingunyokoza. Mhela loyalajize
yahilichilwe wache wa heni na wana wa heni na
sendi za heni na zahabu za heni, nasimlemele.”

8 Wasekulu na wanhu weng'ha
nawamwidichila, “Uleche kumhulichiza ne
kukunda vyoyalingugana.”

9 Lelo Ahabu nakawalonjela wasenga wa
Beni-hadadi, “Mumlonjele hino mkulu wa
heni mndewa, ‘Chitumagwa wa hegwe kodita
geng'ha goulonjile hamwande, ila howeza kudita
choneche kuwala mbuli ayi ya sambi.’ ” Awo
wasenga nawaluta na kumlonjela kahi mndewa
Beni-hadadi.
10 Hamba Beni-hadadi nakalajiza usenga
wunji kwa Ahabu, “Milungu jingalile kubagama
kukulu, wone nhimbwisi ya Samaliya yohega
igawo limwe lya chila munhu lya wala
walingulongozwa na heni.”

11 Mndewa Ahabu wa Isilaeli nakedichila,
“Mumlonjele mndewa Beni-hadadi kota
yalinguvala mivalo ja ngondo kangitogolaga
hoyolawa kitowa ngondo, haiwele yang'hali
kitowa.”
12 Beni-hadadi nakabochela usenga awu wa
Ahabu mhela heye na wandewa wanji nawali
wogala kuli mihema ja hewo, ahyo nakawalajiza
wanhu wa heye, “Miwiche goya kuutowa muji.”
Nawo nawewika goya kuutowa muji.

13 Mhela wuwo mloli yumwe nakaluta kwa
Ahabu, mndewa wa Isilaeli, nakamlonjela,
“Mkulu Nguluwi kangulonga hino, ‘Kwangona
winji wa wamizi awa? Lelo hano ndowegala
mmoko mwa hegwe na hegwe kovizela kota heni
ndo Mkulu Nguluwi.’ ”
14 Ahabu nakauza, “Kwa utanzi wa
whaani?” Mloli nakalonga, Mkulu Nguluwi

kangulonga hino, “Kwa utanzi wa wasongolo walinguwakolela mijito wamizi wakulu wa wilaya.” Naye mndewa nakauza, “Whaani yokwaluka kitowa?” Mloli nakedichila, “Hegwe.”

15 Lelo mndewa Ahabu nakawachema
wasongolo walinguwakolela mijito wamizi wakulu wa wilaya, wanhu weng'ha nawali miya mbili na makumi gadatu na weli. Hamba nakawachema wamizi wa Isilaeli, nawali elufu saba.

16 Loifichile nemisi, mhela Beni-hadadi na
wala wandewa wayage makumi gadatu na weli welumbile hamwe lowawele kuli ihema lya hewo wonwa na kugala, kitowa nakwaluka.
17 Wala wasongolo walinguwakolela mijito
wamizi wakulu wa wilaya, nawalongola. Mhela awo, Beni-hadadi nayali yawalajize wamizi wa kupugajiza, nawo nawamha mbuli kota nakwali na chilundo cha walume woyile kulawa Samaliya.
18 Beni-hadadi nakamlonjela, “Muwebate
wawele wang'hali wakomu, leka tuvizele kota nawoya kitowa ngondo ama kwa kikala goya.”

19 Lelo wala wasongolo walinguwakolela mi-
jito wamizi wakulu wa wilaya nawalongola kuno wowinzigwa na wamizi wa Isilaeli kumbele kwa hewo.
20 Chila munhu nakamkopola mng'honyo
yumwe. Wanhu wa Alamu nawadwina na wamizi wa Isilaeli nawawawinza, ila Beni-hadadi, mndewa wa Alamu, yawele yakwinile falasi, nakasulupuka na wamizi wamwe wakwina falasi.

21 Lelo mndewa wa Isilaeli nakasumya ngondo,
nakahola falasi na mituka ja kubulunwa minji na
kuwakopola wanhu wa Alamu wenji.
22 Hamba yula mloli nakaluta kwa mndewa wa
Isilaeli, nakamlonjela, “Wiwiche goya na wijese
kahi lya kudita. Mwaka ulinguya mndewa wa
Alamu kokuya kitowa na hegwe kahi.”

Waalamu wangitowa kahi na Waisilaeli

23 Mhela wuwo vitumagwa wa Beni-hadadi
nawamlonjela hino mndewa Beni-hadadi,
“Milungu ja Waisilaeli ndo milungu ja kuli
vidunda, ahyo natulemwela, ila towasumya wone
tochitowa na hewo honhu hali ibalalika.
24 Sambi udite hino, wose wala wandewa
makumi gadatu na weli na uwawiche wakulu
wa wamizi honhu ha hewo.
25 Uwakungajize wamizi wanji kota wawala
wouwalajize na falasi na mituka ja kubulunwa.
Hamba, tochitowa na hewo honhu hawele na ibal-
alika na towa na mong'ho.” Mndewa Beni-hadadi
nakahulika gowalonjile, nakadita hihyo.
26 Mwaka awo loukolile, mndewa Beni-hadadi
nakawakungajiza wanhu wa heye, nakaluta kuli
muji wa Afeka kitowa na wanhu wa Isilaeli.
27 Nawo wanhu wa Isilaeli nawakungajizwa na
kupegwa migoha, nawaluta kitowa na Waalamu.
Wanhu Waisilaeli nawawika kambi wochilola na
Waalamu, nawoneka kota vilundo vili vidodo vya
mhene, ila Waalamu nawenela kuli isi yeng'ha.
28 Hamba munhu yumwe wa Nguluwi
nakamhejelela mndewa wa Isilaeli, nakamlon-
jela, “Mkulu Nguluwi kangulonga hino, ‘Kwa vila
Waalamu wangijesa heni Mkulu Nguluwi nda

Nguluwi wa kuli vidunda na siwele Nguluwi wa kuli ibalalika, ndokudita usumye hali chilundo achi chikulu cha wamizi, nagwe kovizela kota heni ndo Mkulu Nguluwi.' "

29 Wanhu wa Isilaeli na Waalamu nawawika
kambi kwa mhela wa mazuwa saba, nawali habehi. Zuwa lya saba nawaluka kitowa. Zuwa lilyo wanhu wa Isilaeli nawawakopola wamizi wa kujenda kwa magulu lachi imwe (100,000).
30 Waponile nawabilimila kuli muji wa
Afeka. Ako, ng'hanzi za muji naziwagwila na kuwakopola wanhu elufu makumi meli na saba (27,000) waponile. Beni-hadadi kahi nakabilima na kuluta kivisa kuli chihengo chimwe cha mgati mwa muji.
31 Vitumagwa wa heye nawaluta na kumlonjela,
"Natuhulika kota wanhu wa Isilaeli ndo wanhu wawele na isungu. Lelo utukundize tiwohe migunila mchuno na ng'weso msingo kwa chiwalo cha kinyenyeteza, tulute kwa mndewa wa Isilaeli, hanji kouleka ukomu wa hegwe."

32 Lelo nawewoha migunila mchuno na
ng'weso msingo, nawaluta kwa mndewa wa Isilaeli, nawamlonjela, "Chitumagwa wa hegwe Beni-hadadi kangukudedeza yolonga 'Dedede undechele leka ndikale.' " Ahabu nakalonga, "Yang'hali mkomu? Heye ndo kota mng'holozangu."
33 Vitumagwa wa Beni-hadadi nawali wobeteza
ulajilo woneche wula wa mbuli inojile. Lelo Ahabu loyalonjile ahyo, hewo nawedichila wolonga, "Ena, Beni-hadadi ndo kota mng'holoze."

Ahabu nakawalonjela, “Mlute mkamhole mmigale kwa heni.”

Lelo Beni-hadadi loyamuyile, Ahabu nakagana yekalise na heye kuli mutuka wa heye wa kubulunwa.
34 Hamba Beni-hadadi nakamlonjela, “Muji
weng'ha uwele mhaza wa heni nakamsukula mhaza wa hegwe, ndokuhilusila. Koweza kwaluchiza masoko ako Damasiko kota vyoyaditile mhaza wa heni ako Samaliya.” Ahabu nakedichila, “Ndokulechela kwa chiwalo acho.” Ahyo, nakadita ilagano na heye na kumleka yelejehe.

Mloli kangumpanjila Ahabu

35 Kwa ulonzi wa Mkulu Nguluwi, yumwe wa
waloli nakamlonjela myage, “Dedede unhowe.” Ila myage nakalema kumtowa.
36 Heye nakamlonjela, “Kwa vila nakulema
kuhulichiza ulonzi wa Mkulu Nguluwi, lelo houlekana na heni isimba lyokukopola.” Baho du vyowalekane na heye, nakating'hana na isimba, nalimkopola.
37 Hamba mloli ayo nakamfika munhu yunji,
nakamlonjela, “Dedede unhowe.” Munhu ayo nakamtowa na kumlumiza.
38 Lelo mloli nakoka nakaluta kikalisa ha-
fungo ha nzila kumbeteza mndewa wa Isilaeli kuno yewohile chibende kumeho leka yaleche kuzeleka.
39 Mndewa loyawele yokola, mloli nakamlilila
yolonga, “Mkulu, heni chitumagwa wa hegwe nandali kuli kitowa ngondo, nakoya mwamizi yumwe nakengalila munhu yumwe yebatigwe

na kundonjela, ‘Mlolele munhu ayu, wone ya-
sulupuche yokulapa hegwe kulipa kikala kwa
hegwe ama kwa vihande elufu zidatu vya sendi.’
40 Ila lombele ndikola mijito, munhu ayo naka-
sulupuka.” Mndewa wa Isilaeli nakamlonjela,
“Ndo vyouwa utaguso wa hegwe, nakitagusa
gwegwe.”

41 Ahyo mloli nakosa himahima chibende
kumeho kwa heye na mndewa nakavizela kota
nayali yumwe wa waloli.
42 Lelo mloli nakamlonjela mndewa, “Mkulu
Nguluwi kangulonga ahi, ‘Nakumleka munhu
yondonjile yakopoligwe. Ahyo, ukomu wa heye
koulipa kwa ukomu wa hegwe na wanhu wa heye
kwa wanhu wa hegwe.’ ”
43 Lelo mndewa wa Isilaeli nakaluta haluga
ha heye Samaliya kuno yawele na usungu na
ng'halazi.

21

Yesebeli kangwambuza kubagama kwa Naboti

1 Naboti, mwenyeng'haye wa Yesileeli, nayali
na mgunda wa mizabibu ako Yesileeli habehi na
ng'handa ya chiundewa ya Ahabu, mndewa wa
Samaliya.
2 Zuwa limwe Ahabu nakamlonjela Naboti,
“Umhe heni mgunda wa hegwe umwe ndiudite
uwe mgunda wa mboga, kwa vila wa habehi na
ng'handa ya heni. Ndokupa mgunda wunji uno-
jile kusinda awo, ama wone ugane, ndougula kwa
sendi nyinji.”

3 Naboti nakamwidichila Ahabu, “Mkulu Nguluwi yaiwiche kutali mbuli ayi ya kukupa uhalizi wa wasekulu wa heni.”
4 Ahyo Ahabu nakaluta haluga yawele na usungu na ng'halazi, kwa vila Naboti, mwenyeng'haye wa Yesileeli, nakamlonjela kota homha chila choyahalile kulawa kwa wasekulu wa heye. Lelo nakawasa mchinhanda nakavisa kumeho kwa heye na kuviluka chilyo.
5 Yesebeli, mche wake nakenjila na kumuuza, “Lekachoni kuna masinzo mnhumbula na hambe ulye?”
6 Naye nakamwidichila, “Kwa vila nandimlonjela Naboti, mwenyeng'haye wa Yesileeli, ‘Nguzile mgunda wa hegwe wa mizabibu ama wone kogana ndokupa mgunda wunji wa mizabibu honhu ha awo,’ ila nakandonjela, ‘Hambe ndikupe mgunda wa heni wa mizabibu.’ ”
7 Aho ndo Yesebeli, mche wake nakamlonjela, “Ahi ndo vyoulingudita hegwe mndewa wa Isilaeli yeng'ha? Winuche ulye na usangalale. Ndokupa mgunda wa mizabibu wa Naboti, Myesileeli.”
8 Ahyo Yesebeli nakandika baluwa kwa itagwa lya Ahabu na kuwika mhuli wa mndewa kuli baluwa azo. Nakahilika baluwa azo kwa wasekulu na kwa wanhu wawele kuli ulongozi walingikala kuli muji hamwe na Naboti.
9 Baluwa azo nazandichigwa hino, “Muwikule zuwa lya wanhu kulanda na kuleka kulya, mlute kumuwika Naboti honhu ha lutogo hali wanhu.
10 Hamba mpale wanhu weli wehile habehi na heye leka walavye ulolezi hali wanhu kota

heye nakampanjila Nguluwi na mndewa. Hamba mumlavye mgati na kumtowa kwa maganga mbaka yabagame.”

11 Ahyo wasekulu na wanhu wawele kuli ulon-
gozi walingikala kuli muji wa Naboti, nawadita kota Yesebeli vyoyawalonjele kuli baluwa yoy-
awandichile.
12 Nawawikula kuwala wanhu kuleka kulya na kumuwika Naboti hali honhu ha lutogo hali
wanhu.
13 Hamba wala wanhu wehile nawoya na kikalisa habehi na heye na kumlonjeleza Naboti hali wanhu, wolonga, “Naboti nakampanjila Nguluwi na mndewa.” Lelo nawamlavya Naboti mgati mwa muji, nawamtowa kwa maganga mbaka nakabagama.
14 Hamba nawalajiza usenga kwa Yesebeli kwa kulonga, “Naboti nakatowigwa kwa maganga mbaka nakabagama.”

15 Baho du Yesebeli loyahuliche kota Naboti nakabagama kwa kutowigwa kwa maganga, nakamlonjela Ahabu, “Winuche, ulute ukaudite wula mgunda wa mizabibu wa Naboti uwe wa hegwe uwele nakalema kukuguzila. Naboti hawele mkomu, nakabagama.”
16 Ahabu loyahuliche kota Naboti nakabagama, nakaluta kuudita mgunda wa mizabibu wa Naboti uwe wa heye.

Mloli Eliya kangumng'hanuchila Ahabu

17 Hamba ulonzi wa Mkulu Nguluwi naumuyila mloli Eliya wa Tishibe,

18 “Winuche, ulute kiting'hana na Ahabu, mn-
dewa wa Isilaeli, yula yalongoze ako Samaliya.
Komfika kuli mgunda wa mizabibu wa Naboti,
uwele heye nakaudita uwe wa heye.
19 Mlonjele Mkulu Nguluwi kangulonga hino,
‘Ndaze, humkopole munhu na kuhola isi ya
heye?’ Hamba mlonjele Mkulu Nguluwi kangu-
longa hino, ‘Honhu hawele mibwa najimyanga
danda ya Naboti, mibwa jomyanga danda ya
hegwe, ena, danda ya hegwe.’ ”
20 Ahabu loyamuwene Eliya, nakalonga,
“Lelo nakumhata, hegwe mng'honyo wa heni?”
Eliya nakedichila, “Ena, nandikupata, kwa vila
nakunuwila ng'hatu kudita gehile hali Mkulu
Nguluwi.
21 Mkulu Nguluwi kangulonga hino, ‘Ndoku-
galila kubagama. Ndolidumya ivyazi lya hegwe
Ahabu na kumkopola chila mlelwa mlume ku-
lawa lulelo lwa hegwe kuli Isilaeli, yawe mpogozi
ama yelejehe.
22 Ndolidita ivyazi lya hegwe liwe kota lya
Yeloboamu, mwana wa Nebati na kota ivyazi
lya Baasha, mwana wa Ahiya, kwa vila nakun-
zudiza kwa kuwambuza wanhu wa Isilaeli wadite
gehile.’
23 “Mkulu Nguluwi kahi kangulonga ahi kuwala
Yesebeli, ‘Mibwa jolya lukuli lwa Yesebeli habehi
na lukanzi lwa muji wa Yesileeli.
24 Mibwa jowalya wala wa ivyazi lya Ahabu
wawele wobagama kuli muji na wala wawele
wobagama kuli migunda, videje vyowalya.’ ”

Ahabu kangumgalamchila Nguluwi

25 Haduhu munhu yaganile kudita gehile hali
Mkulu Nguluwi kota Ahabu, yawele nakeguza
yuye kudita wihe hali Mkulu Nguluwi kwa
kwambuzwa na Yesebeli, mche wake.
26 Nakadita izudizo kwa kufugamila jimalukolo
ja milungu kota vyowaditile Waamoli, wawele
aho hamwande Mkulu Nguluwi nakawawinga
hali wanhu wa Isilaeli.
27 Ila Ahabu loyahuliche mbuli ayo kulawa kwa
Eliya nakadadula mivalo ja heye, nakavala ivalo
lya igunila na kuleka kulya. Nayali yowasa na
kigubika mivalo ja igunila na kujenda kwa kun-
yenyetela.
28 Aho ndo ulonzi wa Mkulu Nguluwi naumuy-
ila Eliya wa Tishibe na kulonga,
29 “Nakumona Ahabu vyoyenyenyeteze hali
heni? Kwa vila nakedulisa heye yuye, siku-
gala kudumya kuno yawele yang'hali mkomu,
ila ndoligalila kubagama ivyazi lya heye kuli
mazuwa ga ukomu wa mwanage.”

22

Mloli Mikaya kangumkanya Ahabu
(2 Mihela 18:2-27)

1 Nakwali na kikala goya hali Isilaeli na Alamu
kwa mhela wa miyaka jidatu.
2 Kuli mwaka awo wa kadatu, Yehoshafati, mn-
dewa wa Yuda nakaluta kumjendela Ahabu, mn-
dewa wa Isilaeli.
3 Ahabu nakawalonjela vilongozi wa heye,
“Ndaze, hamvizelele kota Lamoti-gileadi ndo wa
hetwe? Lekachoni lelo twangulemwela kuuhola
kulawa kwa mndewa wa Alamu?”

4 Lelo, nakamuuza Yehoshafati, “Ndaze, koluta
hamwe na heni kitowa ako Lamoti-gileadi?” Naye
Yehoshafati nakamwidichila mndewa wa Isilaeli,
“Ena, heni na hegwe ndo chinhu chimwe na
wanhu wa heni ndo kota wanhu wa hegwe na
falasi wa heni ndo kota falasi wa hegwe.”
5 Yehoshafati nakalutilila kumlonjela mndewa
wa Isilaeli, “Waluche kumuuza Mkulu Nguluwi
tandi.”
6 Ahyo, Ahabu, mndewa wa Isilaeli, nakawegala
waloli kota miya zine, nakawauza, “Ndaze, ndute
kuutowa muji wa Lamoti-gileadi ama ndeche ku-
luta?” Nawo nawamwidichila, “Ulute, kwa vila
Mkulu Nguluwi kouwika muji wa Lamoti-gileadi
mmoko mwa mndewa.”
7 Ila Yehoshafati nakauza, “Ndaze, haduhu
mloli yunji wa Mkulu Nguluwi hano yawele
toweza kumuuza?”
8 Mndewa wa Isilaeli nakamwidichila
Yehoshafati, “Kabaha, nakapona munhu yumwe
yawele kwa kukolela heye toweza kumuuza
Mkulu Nguluwi, ila ndangumzudila kwa vila
halingulavya uloli unojile kuwala heni, ila
kangulavyaga uloli wihile hela. Mloli ayo
ndo Mikaya, mwana wa Imula.” Yehoshafati
nakedichila, “Mndewa halinguganigwa kulonga
ahyo.”
9 Lelo Ahabu, mndewa wa Isilaeli, nakam-
chema chitumagwa yumwe na kumlonjela, “Mi-
gale himahima Mikaya, mwana wa Imula.”
10 Lowawele wavalile mikanzu ja hewo ja chi-
undewa, mndewa wa Isilaeli na Yehoshafati, mn-
dewa wa Yuda, nawali kuli vigoda vya hewo vya
chiundewa kuli honhu ha kupululila nyhule, hali

lwizi lwa kwinjilila Samaliya, hamwe na waloli weng'ha wawele wolavya uloli hali hewo.
11 Mhela awu Sedekiya, mwana wa Kenaana, nayali yagongomanye mbalati za chuma, nakawikula yolonga hino, “Mkulu Nguluwi kangulonga hino, ‘Kwa mbalati azi kowatowa na kuwahilula kumbele Waalamu mbaka howodumigwa.’ ”
12 Waloli weng'ha nawali wolavya uloli wuwula wolonga, “Utowe muji wa Lamoti-gileadi leka usumye, kwa vila Mkulu Nguluwi kouwika mmoko mwa hegwe.”
13 Mhela awo, yula chitumagwa yalajizwe kumchema Mikaya, nakamlonjela, “Ulole, waloli weng'ha ndo kota munhu yumwe, wangulavya uloli kuwala kusumya kwa mndewa. Fola nagwe uwe kota hewo, ulavye uloli ulinguwala ganojile kuwala mndewa.”
14 Ila Mikaya nakalonga, “Ndangilaha kwa Mkulu Nguluwi yawele mkomu, ndolonga gala goyondonjela Mkulu Nguluwi.”
15 Lelo Mikaya loyafichile hali mndewa, mndewa nakamuuza, “Ndaze Mikaya, tulute kitowa ngondo ako Lamoti-gileadi ama tuleche kuluta?” Mikaya nakamwidichila, “Ulute na usumye, kwa vila Mkulu Nguluwi kouwika mmoko mwa hegwe.”
16 Ila mndewa nakamlonjela, “Ndokudita wilahe mala zilinga leka uleche kundonjela chinhu choneche ila kukomya hela kwa itagwa lya Mkulu Nguluwi?”
17 Ahyo Mikaya nakedichila, “Nambona wanhu weng'ha wa Isilaeli nawasambaluka kuli vidunda

kota ming'holo jilihela mdimi, naye Mkulu Nguluwi nakalonga, ‘Wanhu wano wahela chilongozi. Waleche leka chila munhu yalute haluga ha heye kwa kikala goya.’ ”

18 Mndewa wa Isilaeli nakamlonjela Yehoshafati, “Sikulonjele kota kangulavyaga uloli kuwala mbuli zihile hela na haziwele zinojile?”
19 Mikaya nakalutilila kulonga, “Lelo uhuliche ulonzi wa Mkulu Nguluwi. Nandimona Mkulu Nguluwi yekalise kuli chigoda cha heye cha undewa na wahilisi weng'ha wawele wemile hafungo ha heye, kuli ubanzi wa heye wa kumoso na wa kudilo.
20 Mkulu Nguluwi nakauza, ‘Whaani yomhada Ahabu leka yalute kuutowa muji wa Lamotigileadi, leka yalute kuli kubagama ako?’ Chila munhu nakedichila kota vyoyejesile.
21 Hamba muhe nawuya na kwima hali Mkulu Nguluwi na kulonga, ‘Ndomhada.’
22 Mkulu Nguluwi nakauuza, ‘Kwa nzila yachi?’ Nawo nawidichila, ‘Ndoluta na kuwadita waloli wa heye weng'ha walonje udesi.’ Mkulu Nguluwi nakaulonjela, ‘Koweza kumhada. Lelo ulute ukadite ahyo.’
23 Ahyo Mkulu Nguluwi nakawadita awa waloli wa hegwe weng'ha walonje udesi. Mkulu Nguluwi nakalajiza kubagama kukuyile.”

24 Hamba Sedekiya, mwana wa Kenaana, nakamhejelela Mikaya na kumzabula mizeze na kumuuza, “Kulawa nili awo Muhe wa Mkulu Nguluwi naundeka na kuya kulongasa na hegwe?”

25 Mikaya nakedichila, “Kovizela zuwa alyo
louluta na kivisa kuli chihengo cha mgati.”
26 Hamba mndewa wa Isilaeli nakalajiza,
“Mumhole Mikaya na mumhiluse kwa Amoni,
mkulu wa muji na kwa Yoashi, mwana wa
mndewa.
27 Mkalonje kota mndewa kangulonga hino,
‘Mumuwiche mchinweng'ho munhu ayo na
mleche kumha chinhu choneche, ila ibumunda
na mazi mbaka hondikuya kwa kikala goya.’ ”
28 Mikaya nakalonga, “Wone kohiluka kwa
kikala goya, Mkulu Nguluwi kowa halongase na
heni.” Hamba nakalutilila kulonga, “Mhulichize
ulonzi wa heni hemwe wanhu weng'ha!”

Ahabu kangukopoligwa ako Lamoti-gileadi (2 Mihela 18:28-34)

29 Lelo mndewa wa Isilaeli na Yehoshafati, mn-
dewa wa Yuda, nawaluta Lamoti-gileadi.
30 Mndewa wa Isilaeli nakamlonjela
Yehoshafati, “Ndokwinjila kuli kitowa ngondo
kuno mbele vilivinji kwa kuvala mivalo
johajiwele ja chiundewa, ila hegwe uvale ikanzu
lya hegwe lya chiundewa.” Ahyo mndewa wa
Isilaeli nakaluta kitowa ngondo ne kuvala mivalo
ja chiundewa.
31 Mhela awo mndewa wa Alamu nayali
yawalajize wakulu wa wamizi wa heye makumi
gadatu na weli wa mituka ja kitowa ngondo,
yolonga, “Mleche kitowa na munhu yoneche
yula, yawe mkulu ama mdodo, ila mitowe na
mndewa wa Isilaeli hela.”
32 Mhela wala wakulu wa wamizi wa ngondo
lowamonile Yehoshafati, nawejesa, “Ena, ayu ndo

mndewa wa Isilaeli." Ahyo nawaluta kwa heye leka wamtowe, ila Yehoshafati nakatowa iyowe.

33 Ahyo, wala wakulu wa wamizi lowawene kota hawele mndewa wa Isilaeli, nawaleka kumuwinza.

34 Ila munhu yumwenga nakakwega upinde wa heye ne kunuwila na kumhoma mndewa wa Isilaeli hagati ha honhu halinguting'hana mivalo ja heye ja chuma. Mndewa nakamlonjela yalingwendesa mutuka wa heye, "Galamula mutuka na umbuse kuli kitowa, nandumizwa."

35 Ngondo nailutilila nemisi yeng'ha kuno mndewa nakegamizwa mgati mwa mutuka yochilola na Waalamu. Danda kulawa kuli chilonda cha heye nayali ichililika mgati mwa mutuka na loifichile matinazo, nakabagama.

36 Isanya vyoliwele lizinga, ilajizo nalilavigwa, "Chila munhu yahiluche kuli muji wa heye na chila munhu kuli isi ya heye!"

37 Lelo mndewa Ahabu nakabagama, mtufi wa heye nauhilikwa Samaliya na kutiligwa ako.

38 Mutuka wa heye wa kubulunwa nauhovujigwa kuli ilamba lidodo lya Samaliya, honhu hawele wang'hondwa nawoga aho na mibwa najimyanga danda ya heye kwa kiwhana na ulonzi wa Mkulu Nguluwi vyoulonjile.

39 Madito ganji ga ulongozi wa mndewa Ahabu, hamwe na geng'ha goyaditile na ng'handa ya chiundewa yaizenjile na kuinoliga kwa mbalati za nhembo na miji jeng'ha yajizenjile, nagandichigwa kuli chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa Isilaeli.

40 Ahabu loyabagame, Ahasiya mwanage,
nakawa mndewa honhu ha heye.

Yehoshafati kangulongoza Yuda (2 Mihela 20:31-21:1)

41 Yehoshafati, mwana wa Asa, nakawa mn-
dewa wa isi ya Yuda kuli mwaka wa kane wa
ulongozi wa Ahabu, mndewa wa Isilaeli.
42 Yehoshafati nayali na miyaka makumi gadatu
na jihano loyaluche kulongoza. Nakalongoza ako
Yelusalemu kwa miyaka makumi meli na jihano.
Mayake nayali yochemigwa Asuba, mhinza wa
Shilihi.
43 Nakadita mbuli zinojile hali Mkulu Ngu-
luwi kota vyoyaditile Asa, mhaza wa heye, ila
hala honhu ha kufugamila milungu hahosigwe.
Wanhu nawalutilila kulavya nhambiko na kufun-
yiza ubani ako.
44 Yehoshafati nayali na kikala goya na mndewa
wa Isilaeli.
45 Mbuli zinji za ulongozi wa Yehoshafati na
mbuli za heye zilingulutilila goya na kidaha kwa
heye kuli kitowa ngondo, nagandichigwa kuli
chitabu cha kukumbuchila kwa wandewa wa
Yuda.
46 Walume wang'hondwa wa kuli honhu ha
kufugamila wawele nawapona ako kulawa louko-
lile ulongozi wa Asa, mhaza wa heye, nakawosa.
47 Kulawa aho Edomu nayali ilihela mndewa. Isi
ayo nailongozwa na mtanzi wa mndewa.
48 Mhela awo Yehoshafati nakagongomanya
meli nyinji za Talishishi, kwa chiwalo cha kugula
na kuguza vinhu leka kuluta Ofili kuhola zahabu,

ila haziwezile kujenda ako, kwa vila nazibeneka ako Esioni-gebeli.
49 Lelo Ahasiya, mwana wa Ahabu, nakamlonjela Yehoshafati, “Waleche vitumagwa wa heni wajende hamwe na vitumagwa wa hegwe,” ila Yehoshafati nakalema.
50 Hamba Yehoshafati nakabagama na kutiligwa hamwe na wasekulu wa heye, kuli vilaga vya chiundewa kuli muji wa Daudi, sekulu wa heye. Yeholamu, mwanage nakawa mndewa honhu ha heye.

Ahasiya kangulongoza Isilaeli

51 Ahasiya, mwana wa Ahabu, nakawa mndewa wa Isilaeli ako Samaliya kuli mwaka wa kumi na saba wa ulongozi wa Yehoshafati, mndewa wa Yuda. Naye nakalongoza kuli Isilaeli kwa miyaka mili.
52 Ahasiya nakadita gehile hali Mkulu Nguluwi, nakawinza nzila za mhaza wa heye na za mayake na za Yeloboamu, mwana wa Nebati, yawele nakawambuza Waisilaeli kudita gehile.
53 Nakamkolela mijito na kumfugamila Baali, nakamzudiza Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli, kota vyoyaditile mhaza wa heye.

Ilagano lya Katali, Ilagano Linyale kwa Wanhu Weng'ha

Portions of the Holy Bible in the Vidunda language of Tanzania

copyright © 2014 Pioneer Bible Translators

Language: Vidunda

Translation by: Pioneer Bible Translators

The New Testament in Vidunda

This translation, published by Pioneer Bible Translators and The Word for the World, was published in 2014.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact www.pioneerbible.org.

Old Testament Books Copyright 2018 Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.
- If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 9 Jul 2025 from source files dated 9 Jul 2025

c584e819-507e-56ab-bbd8-53371c39d20d